

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TUSSEN DE BUDA STRAAT, DAM EN KORTE KAPUCIJNEN STRAAT TE KORTRIJK

ARCHEOLOGIENOTA

ABO Archeologische Rapporten 556

Rapport opgemaakt door: Maarten Praet en Pedro Pype

Derbystraat 55

9051 Gent

december 2017

Dossiernr. 20732.R.01

OE: 2017D278

Gent

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief langs de Budastraat, Dam en Korte Kapucijnenstraat

Auteurs

Maarten Praet

Projectnummer

- 20732 (intern)
- 2017D278 (AOE)

Plaats en Datum

Gent, november 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 556

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	07/11/2017	Interne draft
v1	07/11/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	13/11/2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

Deel 1 : Inleiding.....	9
1 Inleiding.....	9
1.1 Thesaurus	9
1.2 Administratieve gegevens	9
1.3 Aanleiding voor het onderzoek.....	10
1.4 Afbakening onderzoeksgebied.....	10
1.5 Onderzoeksstrategie	12
2 Aard van de bedreiging	13
2.1 Huidige situatie	13
2.2 Toekomstige situatie	18
3 Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	22
3.1 Topografische situering.....	22
3.2 Bodemkundige situering	26
4 Assessmentrapport: archeologische voorkennis	31
4.1 Inventarissen onroerend erfgoed	32
4.2 Bureaustudie door Philippe Despriet - Resultaten.....	37
4.3 Cartografische Bronnen	42
4.4 Recente landschapsveranderingen	54
5 Besluit.....	60
5.1 Interpretatie en datering.....	60
5.2 Samenvatting en inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	60
DEEL 2 Proefsleuvenonderzoek	62
1 Inleiding.....	62
1.1 Prospectie zonder ingreep in de bodem	62
1.2 Prospectie met ingreep in de bodem.....	65
1.3 Observaties en registratie van vondsten	65
1.4 Observaties en registraties van stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek.....	65
1.5 Conservatie-assessment.....	65
2 Assessment van sporen, spoorcombinaties en structuren	66
2.1 Strategie	66
2.2 Werkput 1.....	67
2.3 Werkput 2.....	80
2.4 Landschappelijk booronderzoek	84
2.5 Kennisvermeerdering en waardering.....	87
3 Interpretatie	88
3.1 Datering.....	88

3.2	Beantwoording van de onderzoeksvragen:	88
3.3	Potentieel tot kennisvermeerdering en samenvatting	90
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	91
5	Bibliografie	92

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	10
Figuur 2: Ligging studiegebied. GRB met aanduiding studiegebied (bron: Geopunt 2017)	11
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: CadGIS 2017).....	11
Figuur 4: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	13
Figuur 5: Huidige situatie vanaf de Korte Kapucijnenstraat (opdrachtgever 2017)	14
Figuur 6: Huidige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017).....	14
Figuur 7: Huidige situatie (overzicht) (opdrachtgever 2017).....	15
Figuur 8: Bouwplannen huidige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)	15
Figuur 9: Bouwplannen huidige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)	16
Figuur 10: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	16
Figuur 11: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	17
Figuur 12: Foto van de ondergrondse gang in het oosten van het studiegebied tijdens een terreinbezoek	17
Figuur 13: Toekomstige situatie. GRB met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	18
Figuur 14: Toekomstige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)	19
Figuur 15: Toekomstige situatie (opdrachtgever 2017).....	19
Figuur 16: Bouwplannen toekomstige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017).....	20
Figuur 17: Bouwplannen toekomstige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)	20
Figuur 18: Principedoorssnede van de toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)	21
Figuur 19: Topografische kaarten met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 20: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofiel van het studiegebied volgens een noord-zuid-as (rood) (bron: Geopunt 2017).....	23
Figuur 21: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2017)	23
Figuur 22: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2017)	24
Figuur 23: DTM (1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017).....	24
Figuur 24: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)	25
Figuur 25: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	26
Figuur 26: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3a) (bron: Geopunt 2017)	27
Figuur 27: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 6a) (bron: Geopunt 2017)	28
Figuur 28: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	28
Figuur 29: Gedigitaliseerde tertairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)	29
Figuur 30: Bodemerosiekaart op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)	30

Figuur 31: Bodemgebruikskaat met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017) .	30
Figuur 34: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio (< 150m)	33
Figuur 35: Weergave van de locaties van beschermde monumenten binnen een straal van 150m (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	34
Figuur 36: Overzicht van de beschermde monumenten binnen een straal van 150m	34
Figuur 37: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 100m.....	35
Figuur 38: Overzichtstabel CAI binnen een straal van 200m	35
Figuur 39: Tekening van het Buda-eiland door Snaeyers (1650). Met dank aan Philippe Despriet.....	38
Figuur 40: Schilderij uit de 17 ^{de} eeuw van het oostelijke deel van het Buda-eiland.	38
Figuur 41: Schilderij van het Kapucijnenklooster met tuin (Stedelijke Musea). Met dank aan Philippe Despriet.....	39
Figuur 42: Foto van de Kapucijnenkerk net voor de afbraak (1957). Met dank aan Philippe Despriet.....	40
Figuur 43: Werfzone van het Heilig-Hart zorgcentrum met aanduiding van de Kapucijnenkerk	41
Figuur 44: Overzicht van de Deventerkaart van Kortrijk (1550-1565) (Koninklijke Bibliotheek van België, 2017).....	42
Figuur 45: Het Buda-eiland op de Deventerkaart van Kortrijk (1550-1565) met aanduiding van het studiegebied (Koninklijke Bibliotheek van België, 2017).....	43
Figuur 46: Overzicht van Kortrijk op de L. de Bersaques kaart (1634-1641) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Stadhuis Kortrijk, Gemeenteraadszaal). Met dank aan Philippe Despriet.....	44
Figuur 47: Overzicht van de Sanderuskaart van Kortrijk (ca. 1641) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Stad Kortrijk uit: Flandria Illustrata, 2017).....	45
Figuur 48: Het Buda-eiland op de Sanderuskaart van Kortrijk (ca. 1641) met aanduiding van het studiegebied (Stad Kortrijk uit: Flandria Illustrata, 2017).....	45
Figuur 49: Buda en de Overleie met aanduiding van het <i>Vuijl Leyken</i> op een kaart van vóór 1684. Met dank aan Philippe Despriet en L. Vanden Bogaerde.	46
Figuur 50: Kaart opgesteld in opdracht van Vauban (1695) met aanduiding van het studiegebied (Parijs-Vincennes, Archives de l'Armée de Terre, Article 14. Courtray). Met dank aan Philippe Despriet.	47
Figuur 51: Fricxkaart (1712) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	48
Figuur 52: 18 ^{de} -eeuwse kaart van Kortrijk (uit de verzameling Goethals-Vercruysse; Rijksarchief Kortrijk). Met dank aan Philippe Despriet.....	49
Figuur 53: Het Buda-eiland op de Ferrariskaart (1770-1778) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	50
Figuur 54: Detail Ferrariskaart (1770-1778) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	50
Figuur 55: Het Buda-eiland op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	51
Figuur 56: Het Buda-eiland op de Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	52
Figuur 57: Het Buda-eiland op de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)	53
Figuur 58: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropnamen, 1971, panchromatisch) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017).....	56
Figuur 59: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017).....	56

Figuur 60: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2000-2003) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 61: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2005-2007) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 62: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2008-2011) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017).....	57
Figuur 63: Foto van he terrein tijdens de bouw van de kinderopvang tussen 2008-2011. In de rechterbovenhoek is het onderkelderde gebouw zichtbaar dat gesloopt zal worden (opdrachtgever 2017)	57
Figuur 64: Bouwplannen tijdens de bouw van de kinderopvang (rood: terreingrenzen toenmalig projectgebied) (opdrachtgever 2017).....	58
Figuur 65: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)	58
Figuur 66: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2016) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)	59
Figuur 67: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	61
Figuur 68: Boorplan met hypothetische ligging van mogelijke archeologische structuren aangeduid op het GRB (Geopunt 2017)	63
Figuur 69: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	63
Figuur 70: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	64
Figuur 71: Overzicht van het programma van maatregelen geprojecteerd op het GRB (Geopunt 2017)	65
Figuur 72: Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto (Geopunt 2017).....	67
Figuur 73: Werkput 1 gezien vanuit het zuiden	68
Figuur 74: Profieltekening van profiel 1.4.....	69
Figuur 75: Heterogene dempingspakketten ten noorden van muur spoor 1.1.....	70
Figuur 76: Oostprofiel ten noorden van spoor 1.1	71
Figuur 77: Detail van profiel 1.1 met zandige en organische laminae.....	71
Figuur 78: Gebruiksardewerk uit het dempingspakket.....	73
Figuur 79: Fragmenten van Grès-afvoerbuizen	73
Figuur 80: Oostprofiel ten zuiden van spoor 1.1	74
Figuur 81: Oostprofiel	74
Figuur 82: Schuine gelaagdheid demping verspitte natuurlijke bodem	75
Figuur 83: Profiel van profielput 1.4 A	76
Figuur 84: Diepgaande recente verstoring aan het zuidelijke einde van Werkput 1	77
Figuur 85: Algemeen grondplan van Werkput 1	78
Figuur 86: Zuidzijde van muur spoor 1.1.....	79
Figuur 87: Noordzijde van muur spoor 1.1	79
Figuur 88: Werkput 2 gezien vanuit het noorden	81
Figuur 89: Profiel 2.1 in Werkput 2	82
Figuur 90: Bakstenen beerput spoor 1 (rood) en recente waterput (blauw)	83
Figuur 91: Algemeen inplantingsplan met aanduiding van de geplande boringen	84
Figuur 92: Huidige situatie kelder	86

DEEL 1 : INLEIDING

---

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Kortrijk, Buda-eiland, late middeleeuwen, stadscontext

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017D278
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/000167
Naam + adres onderzoeksgebied	Heilig-Hart Ziekenhuis
straat + nr.:	Budastraat 30
- postcode :	8500
- fusiegemeente :	Kortrijk
- land :	België
- Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	N: 72136, 435 / 169599,777 O: 72219, 636 / 169525, 288 Z: 72134, 039 / 169477, 807 W: 72103, 764 / 169498, 716
Kadaster	
Gemeente :	Kortrijk
- Afdeling :	2
- Sectie :	F
- Percelen :	F252n; F252s
- Onderzoekstermijn	November 2017

1.3 AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

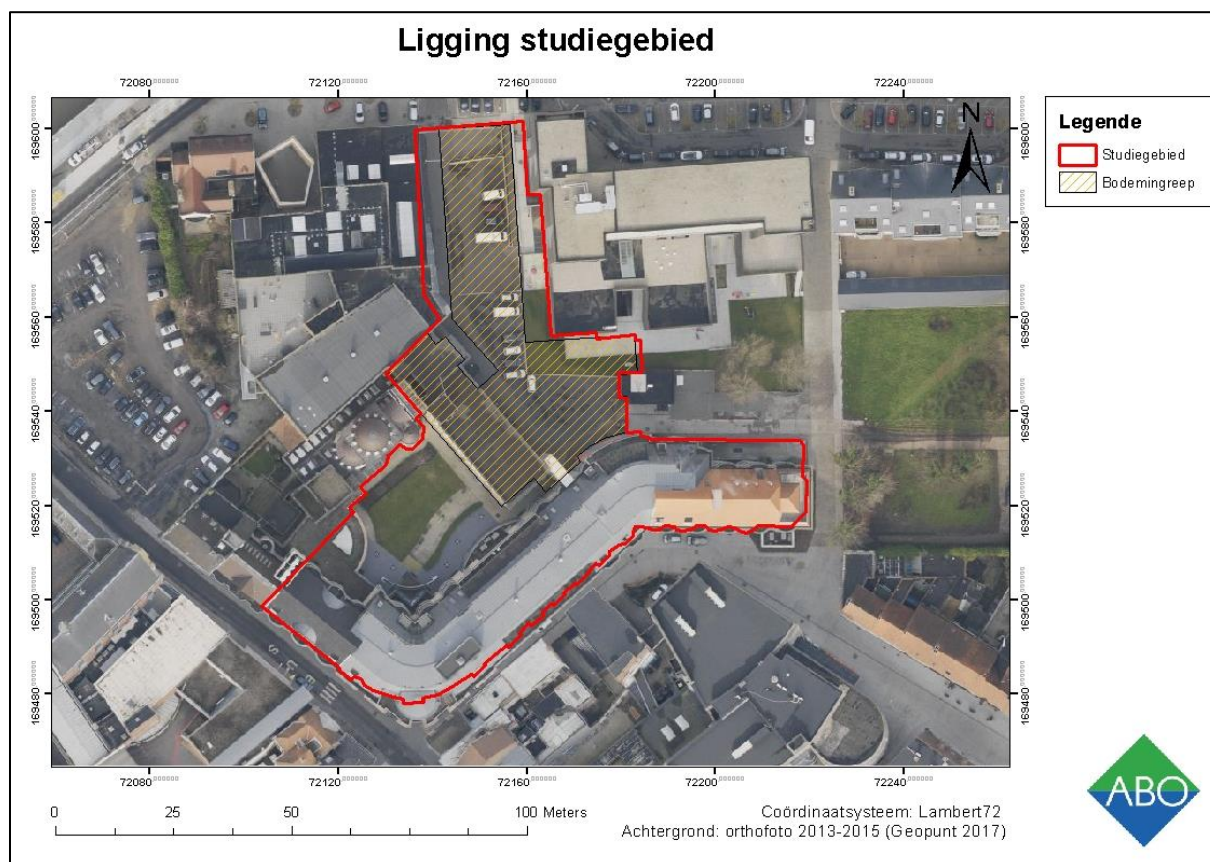
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de bouwheer naar aanleiding van het herbouwen van een beddenhuis met +/- 35 kamers en een uitbreiding van de bestaande kelder inclusief een nieuw logistiek liftgebouw aan de Dam.

De beoogde graafwerken voor de uitbreiding van de bestaande kelder, de funderingen van de geplande herbouw van het beddenhuis en een nieuw logistiek liftgebouw, worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Doordat de oppervlakte van de te verkavelen percelen de drempelwaarde van 300m² binnen een archeologische zone overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 100m² overschrijdt moet er, in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).

Deze archeologienota werd wetenschappelijk begeleid door dhr. Philippe Despriet.

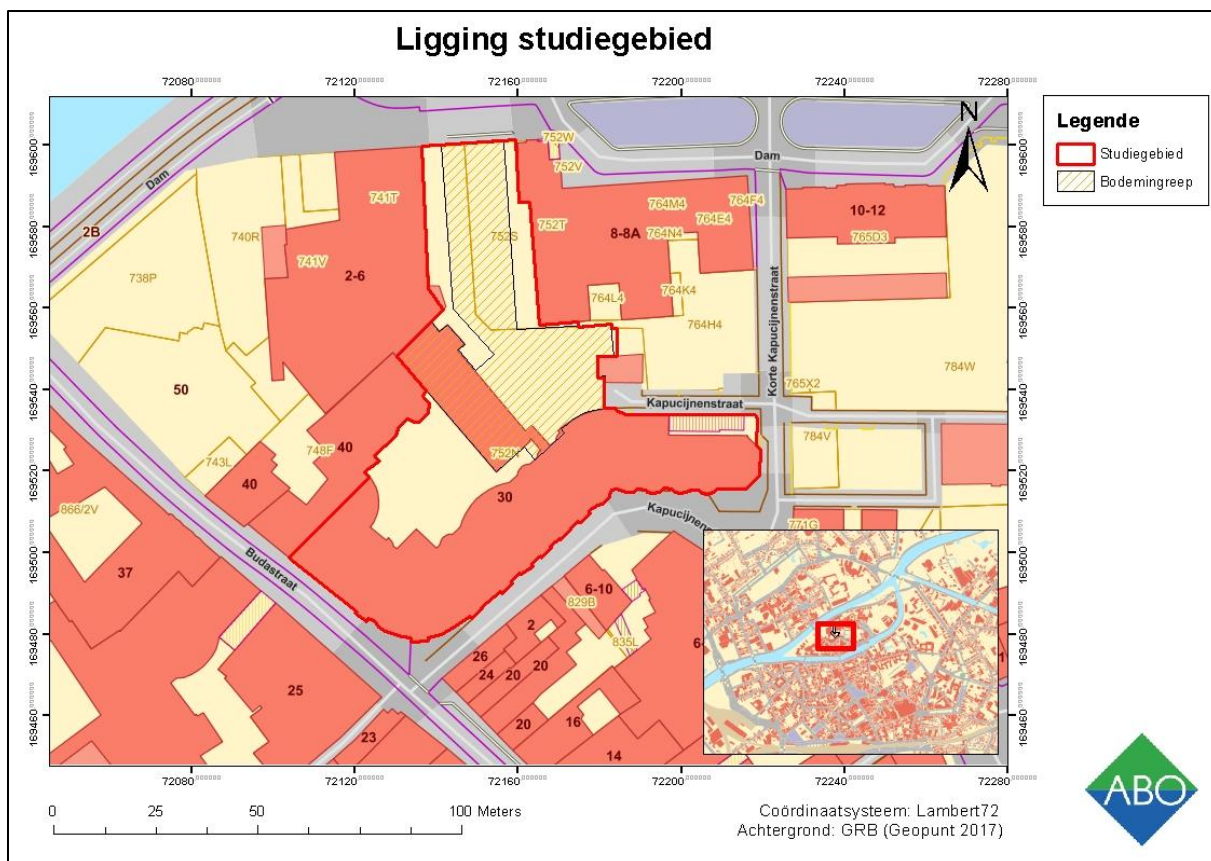
1.4 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied is gelegen op het Buda-eiland in het noorden van de Kortrijkse stadskern, tussen de Budastraat in het westen, de Dam in het noorden, de Korte Kapucijnenstraat in het oosten en de Kapucijnenstraat in het zuiden. Het studiegebied bestaat enerzijds uit het oude gebouw van het Heilig Hart zorgcentrum dat zal afgebroken worden, anderzijds uit de nieuwe uitbreidingen die zullen plaatsvinden. De grenzen van het studiegebied komen overeen met de perceelgrenzen van de percelen F252n en F752s (fig.3). De geplande bodemingrepen zijn dus beperkt tot het centrale en noordelijke deel van het studiegebied (fig. 1).

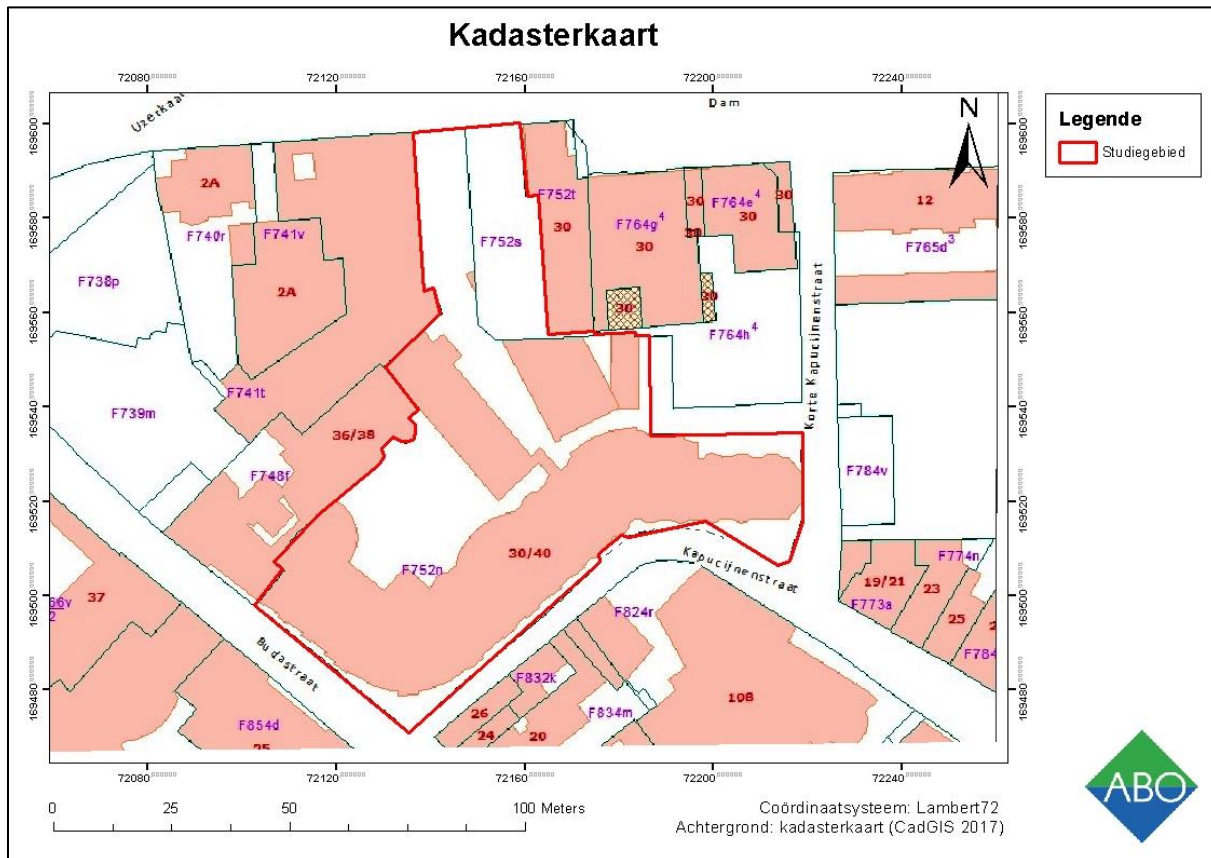

Figuur 1: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 2: Ligging studiegebied. GRB met aanduiding studiegebied (bron: Geopunt 2017)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: CadGIS 2017)

1.5 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

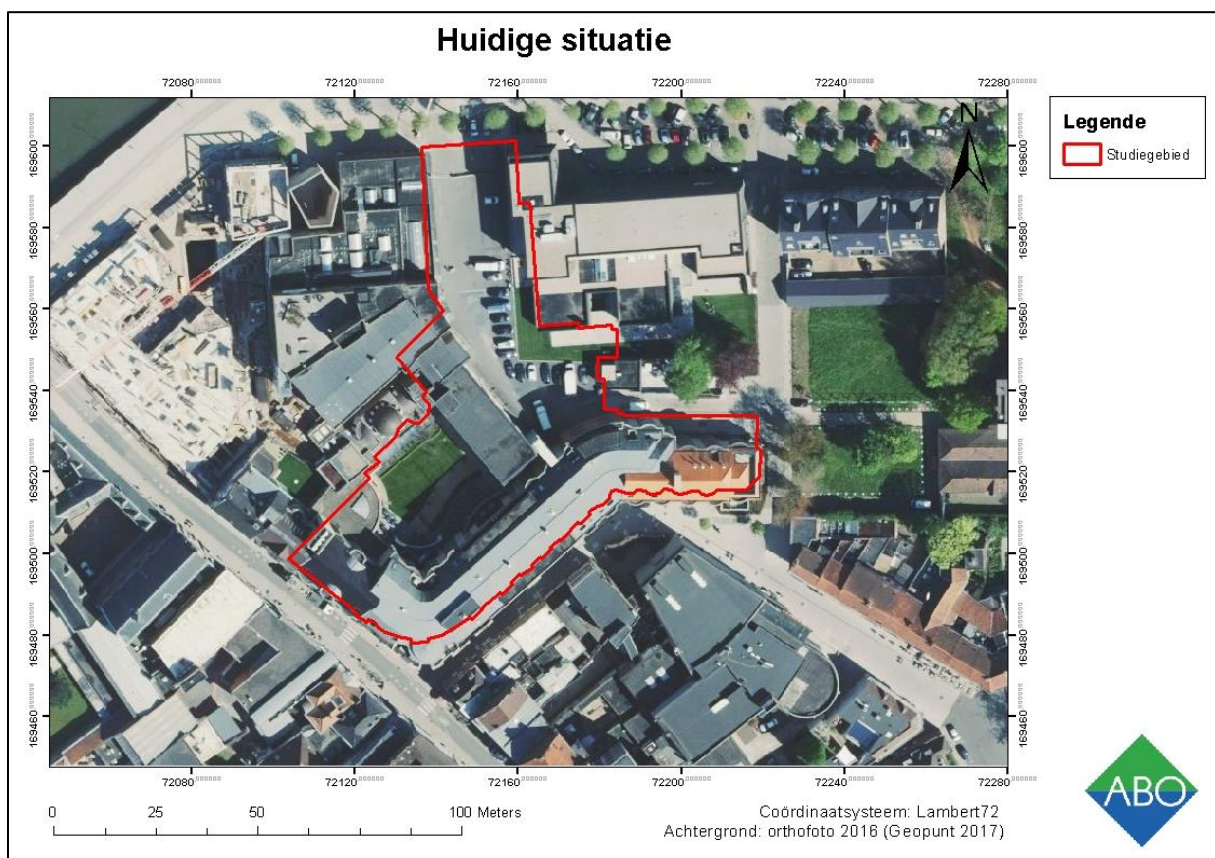

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

De site is gelegen op het Buda-eiland te Kortrijk. Deze historische wijk was tot recent een onaantrekkelijke plaats binnen de stadskern, maar de laatste jaren werden meerdere renovatieprojecten uitgevoerd, waaronder ook de heraanleg van de Budafabriek. Het zorgcentrum van het Heilig Hart kan dan ook niet achterop hinken. Het gebouw werd binnen zijn huidige toestand tien jaar geleden opgeknapt na een brand op de bovenste verdieping. De initiatiefnemer geeft aan dat de centrale keuken momenteel te klein is en dient uitgebreid te worden vanwege het groeiende succes van de zorggroep. De buitenruimte tussen het kinderdagverblijf (gebouw grenzend aan de noordoostelijke zijde van het studiegebied) en het bestaande gebouw (gebouw in het zuidwesten van de bedreigde zone) werd gebruikt als parking en voor het laden en lossen van goederen. Het gebouw bestaat uit drie bouwlagen waaronder een kelderverdieping – de dakverdieping werd gesupprimeerd na de brand – en is dringend toe aan vervanging. In het oosten van het studiegebied is een ondergrondse gang met liftschacht gelegen. Er kan worden aangenomen dat dit deel van het studiegebied reeds verstoord is.

Voor een bespreking van de voorafgaande bouwfases in de regio verwijs ik naar het hoofdstuk omtrent recente landschapsveranderingen (cf. deel 1, hfst. 4.4).

Figuur 4: Ligging studiegebied. Orthofotomosaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 5: Huidige situatie vanaf de Korte Kapucijnenstraat (opdrachtgever 2017)

Figuur 6: Huidige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)

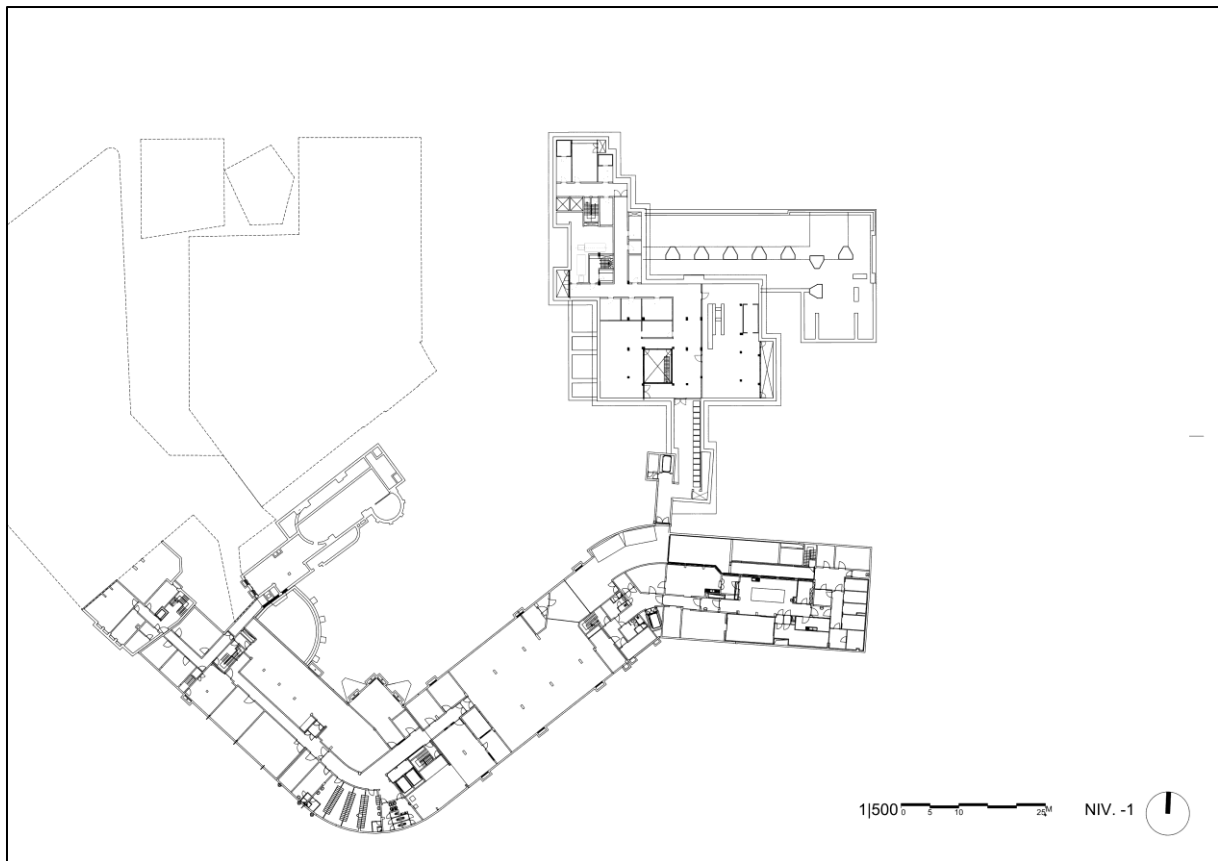
BESTAANDE SITUATIE

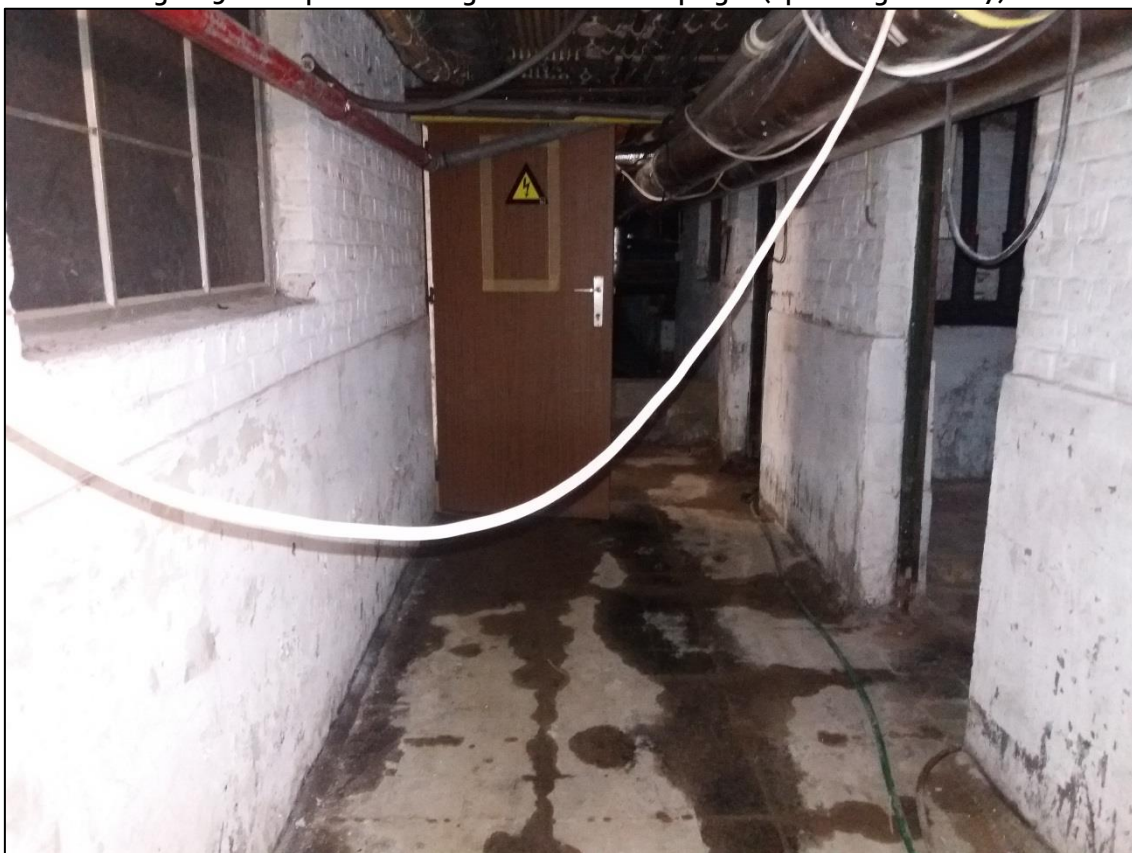
Figuur 7: Huidige situatie (overzicht) (opdrachtgever 2017)

Figuur 8: Bouwplannen huidige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)

Figuur 9: Bouwplannen huidige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)

Figuur 10: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

Figuur 11: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

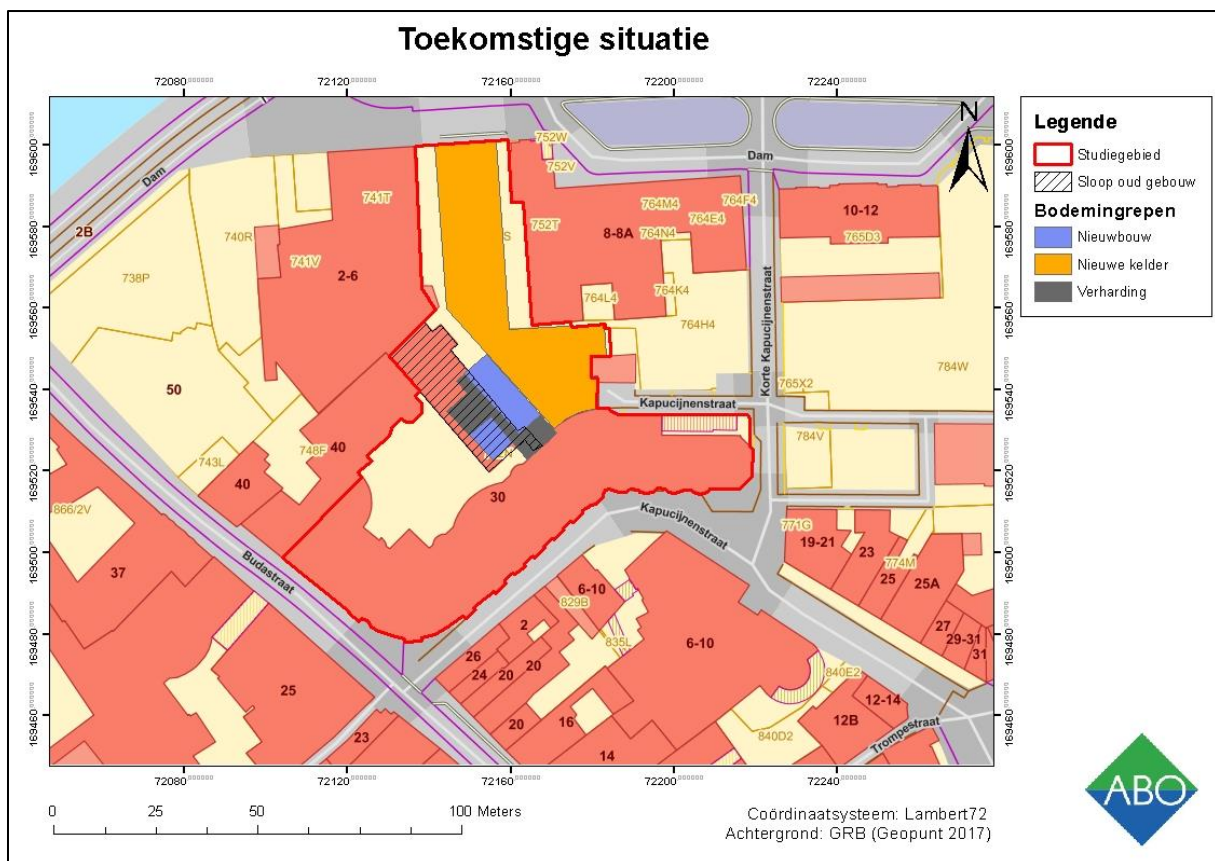
Figuur 12: Foto van de ondergrondse gang in het oosten van het studiegebied tijdens een terreinbezoek

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

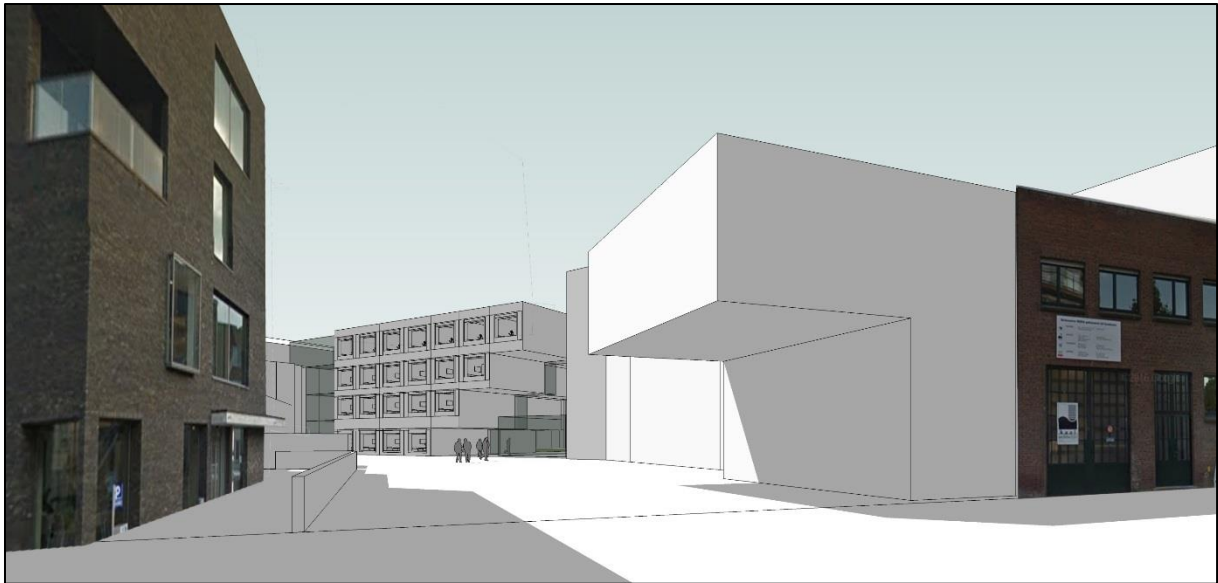
De aanleiding voor het project was het vervangen van het oude gebouw van het zorgcentrum, alsook de bouw van een nieuwe kelder. Dit maakt echter deel uit van een groter geheel, waarbij de stad Kortrijk een nieuwe look wil geven aan deze zone. Naast de nieuwbouw zou er dan ook geopteerd worden voor een semi-publieke binnentuin, aansluitend aan de groenzone rond de Budatoren.

Het nieuwe gebouw zal bestaan uit vier bouwlagen. De hoogte van het gebouw zal ca. 14m bedragen en wordt gefundeerd op paalfundering. Dit zal een ernstige bedreiging vormen voor de mogelijke archeologische resten die hieronder bewaard gebleven zijn.

Het noordelijke deel zal niet meer tot tegen de Buda-fabriek gebouwd worden. Op deze manier zal het gebied een meer open karakter krijgen, waarbij de kapel en de binnentuin prominenter aanwezig zullen zijn. De kelderverdieping alsook de verbinding tussen de kelder van het woonzorgcentrum en het kinderdagverblijf worden vergroot tot aan de Dam. Zo kan de keuken eveneens uitgebreid worden. Aan de Dam wordt tegen de gevel van de Budafabriek een nieuw gebouwtje voorzien dat verbonden is met de expansie van de kelder. De expansie van de kelder bedraagt 1.156.20m² tot op een diepte van ca. 5m en zal gefundeerd worden op plaatfundering. Dit zal een ernstige bedreiging vormen voor de mogelijke resten die zich hier kunnen bevinden.

Figuur 13: Toekomstige situatie. GRB met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 14: Toekomstige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)

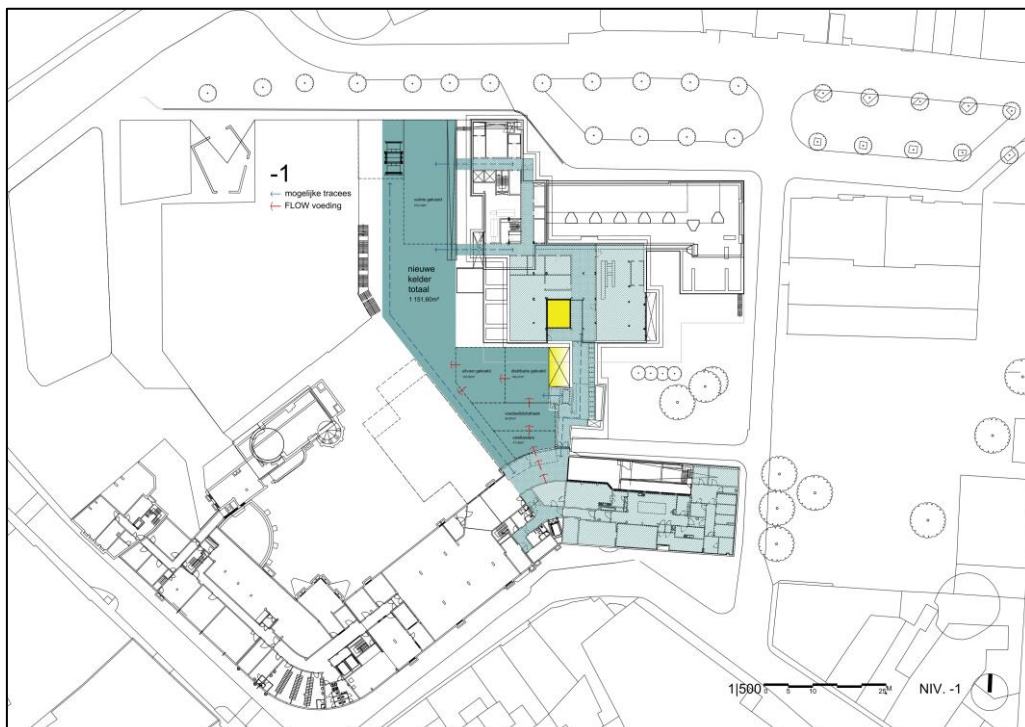

Figuur 15: Toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)

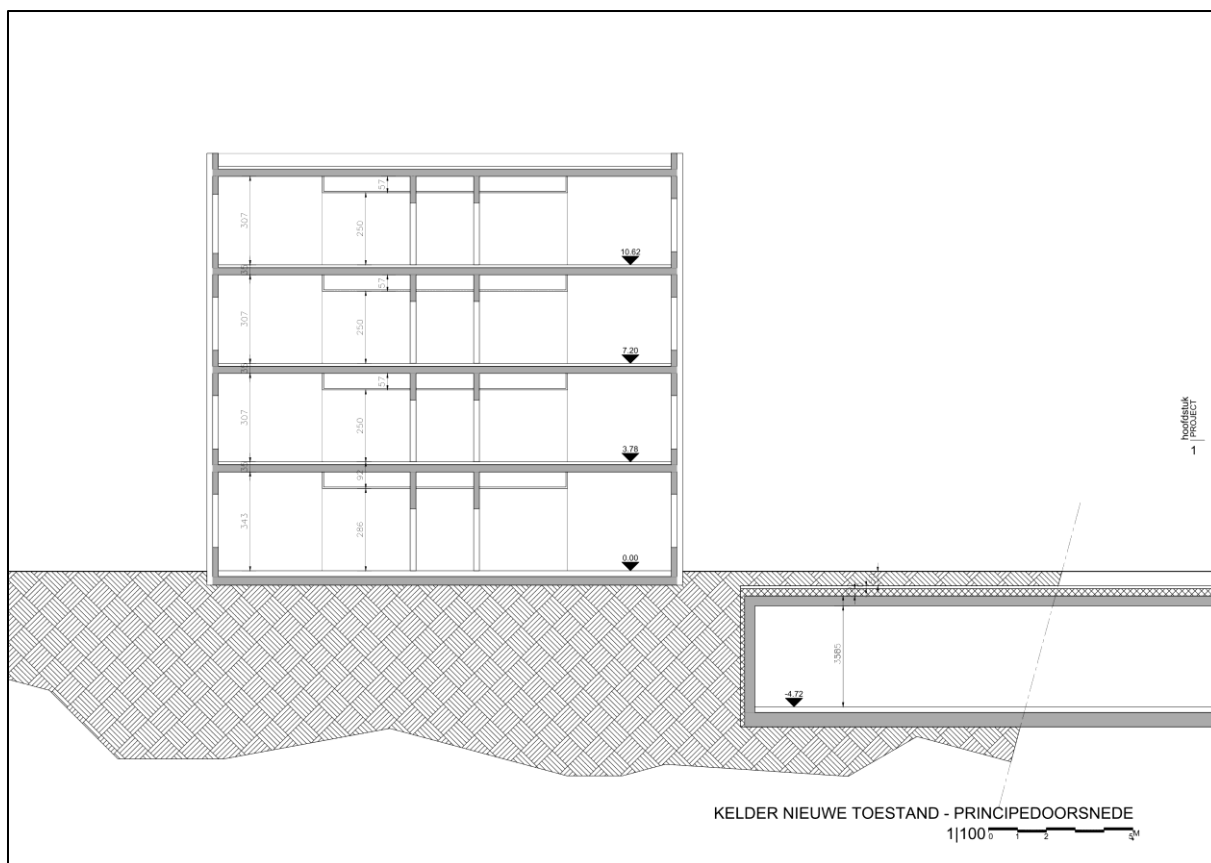
Figuur 16: Bouwplannen toekomstige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)

Figuur 17: Bouwplannen toekomstige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)¹

¹ Het licht gekleurde deel is een reeds aanwezige kelder. Het donker gekleurde deel is een nieuwe kelder.

Figuur 18: Principedoorsnede van de toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)

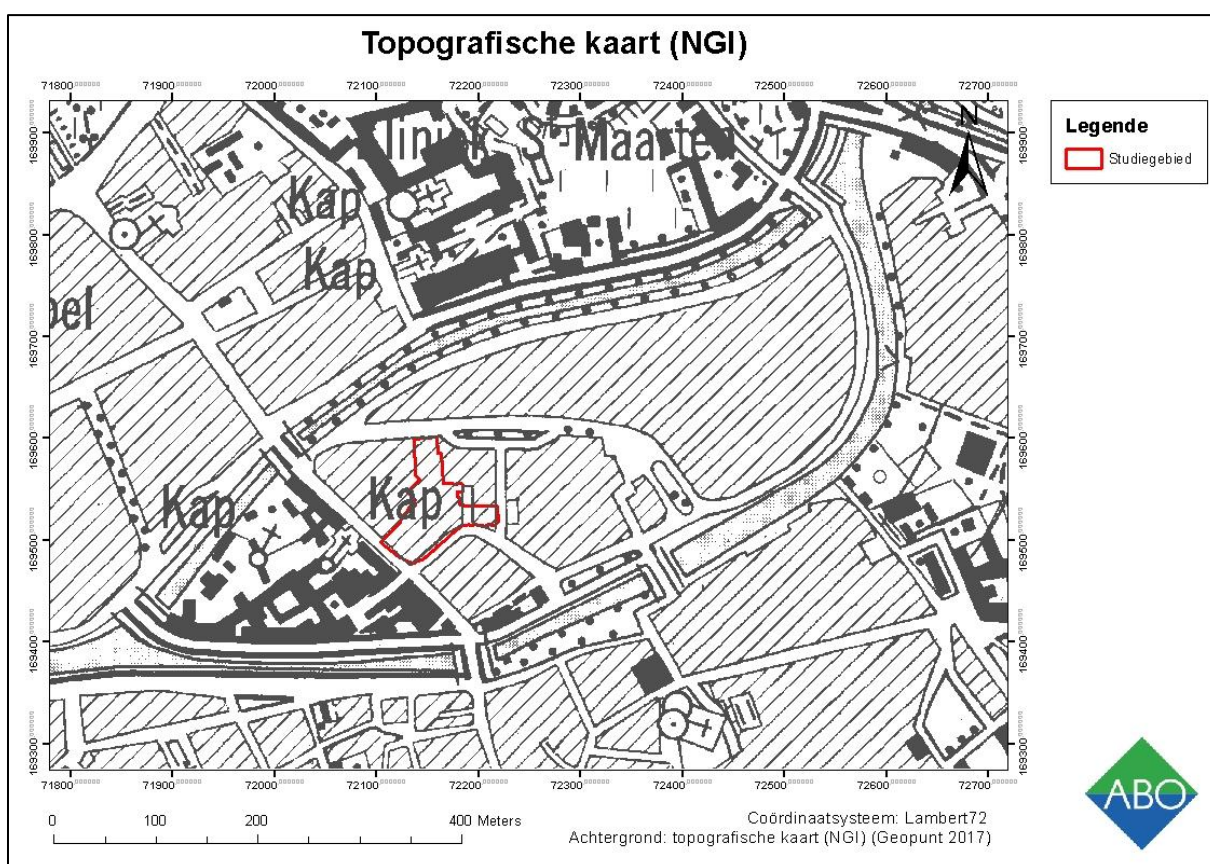
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het studiegebied is gelegen op een alluviale vlakte langs de Leie binnen de Vlaamse Vallei. Kortrijk bevindt zich tussen de Leie in het noorden/westen en de Schelde in het oosten. De regio wordt gekenmerkt door een relatief vlak reliëf.

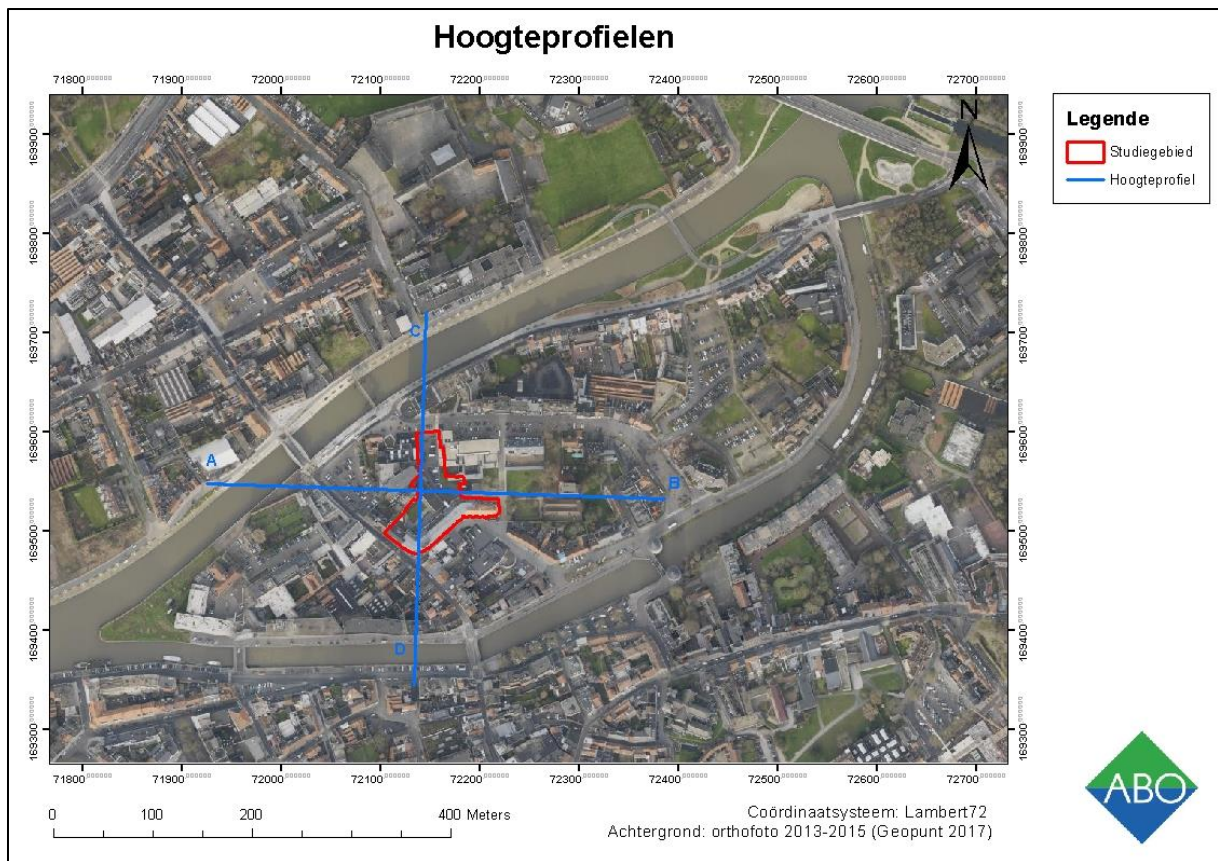
De site is gelegen op het Buda-eiland, een eiland dat ontstaan is op de noordelijke oever van de Leie, die het eiland van de historische stadskern scheidt. De noordelijke zijarm is reeds in de 14de eeuw ontstaan door graafwerken, met uitbreidingen die nog in de 19de en 20ste eeuw hebben plaatsgevonden.

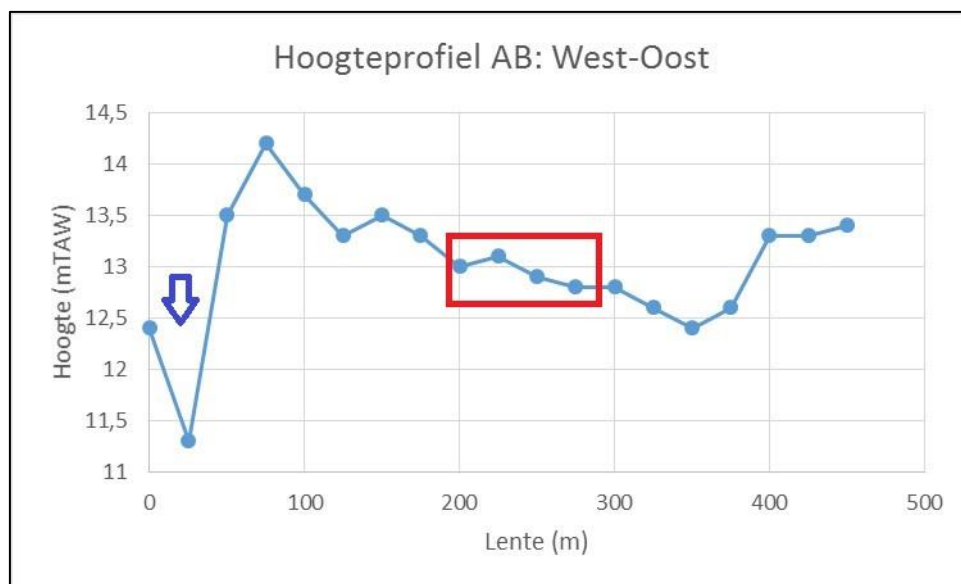
Figuur 19: Topografische kaarten met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2017)

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

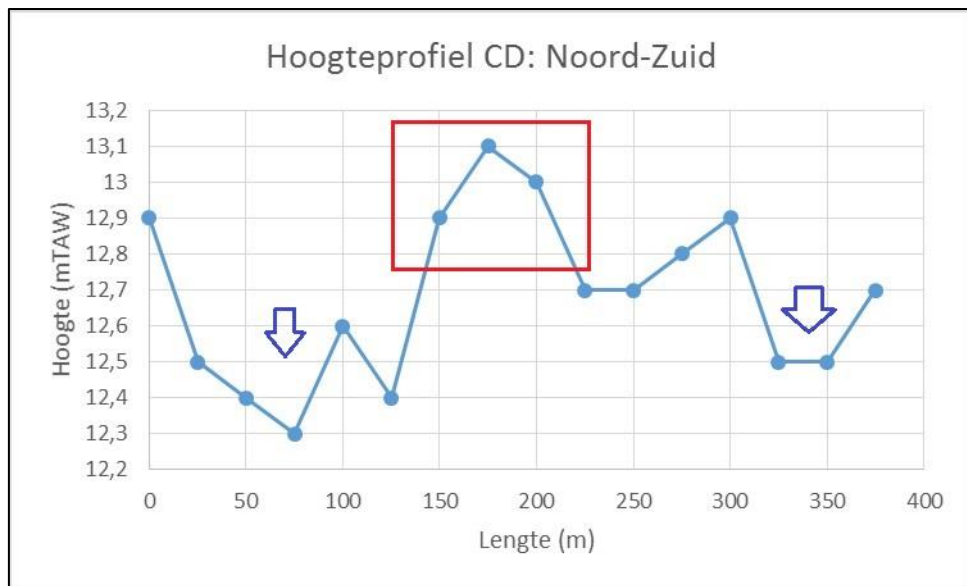
Het studiegebied is gelegen op een hoogte van ca. 13mTAW. Dit is een gemiddelde hoogte voor het Buda-eiland waar de TAW-waarden tussen 12.5 en 13.5mTAW schommelen. Daarnaast is de Leie aangeduid op de hoogteprofielen, op een hoogte van 11.3 à 12.5mTAW (fig. 15-17). Het noordoostelijke deel is lager gelegen dan het zuidwestelijke deel (fig. 18).

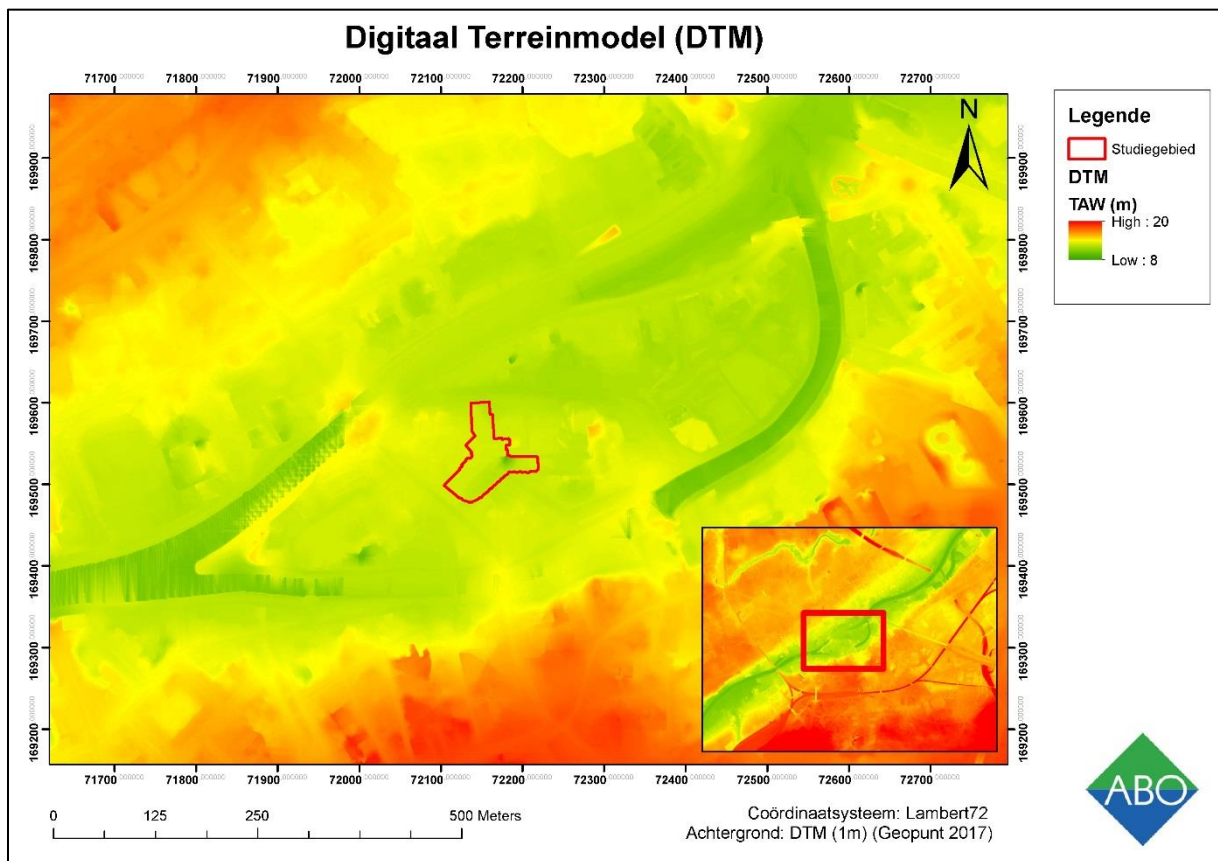
Figuur 20: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofiel van het studiegebied volgens een noord-zuid-as (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 21: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2017)

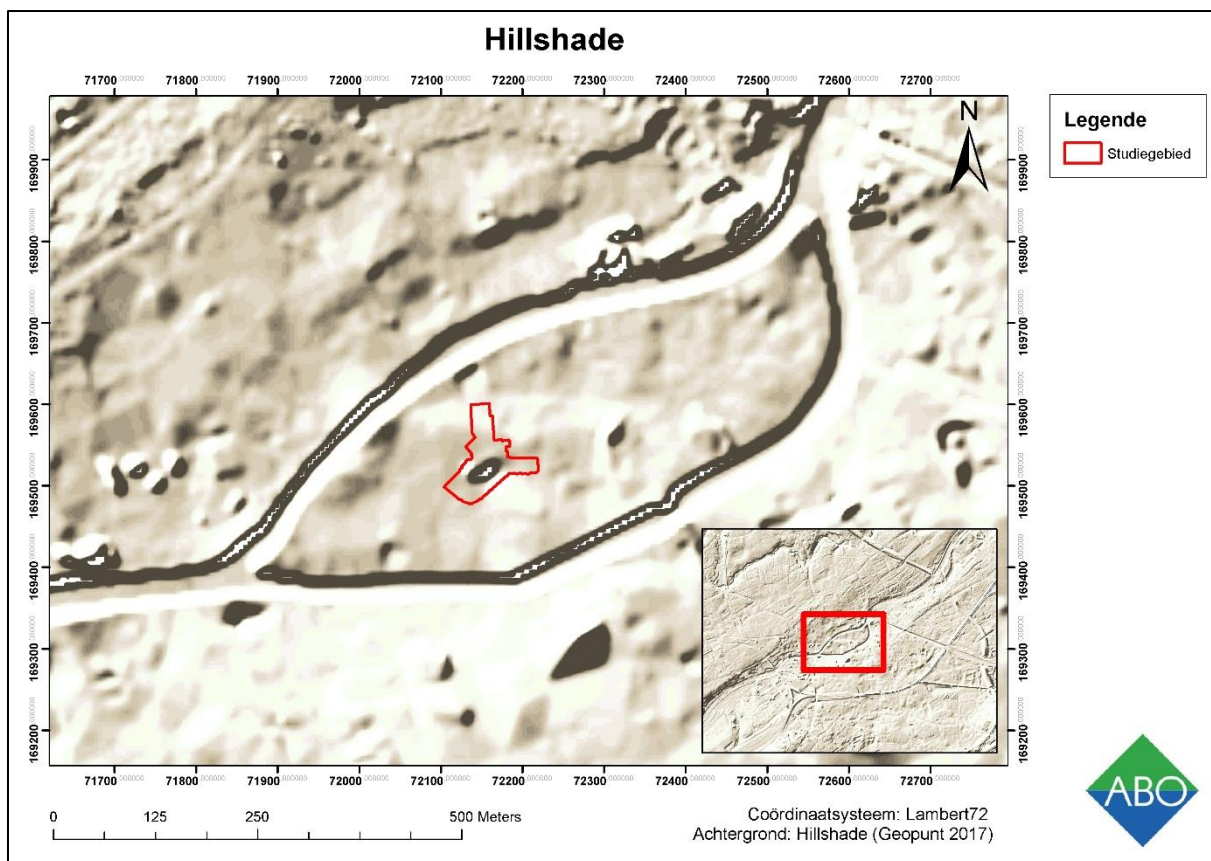

Figuur 22: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2017)

Figuur 23: DTM (1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

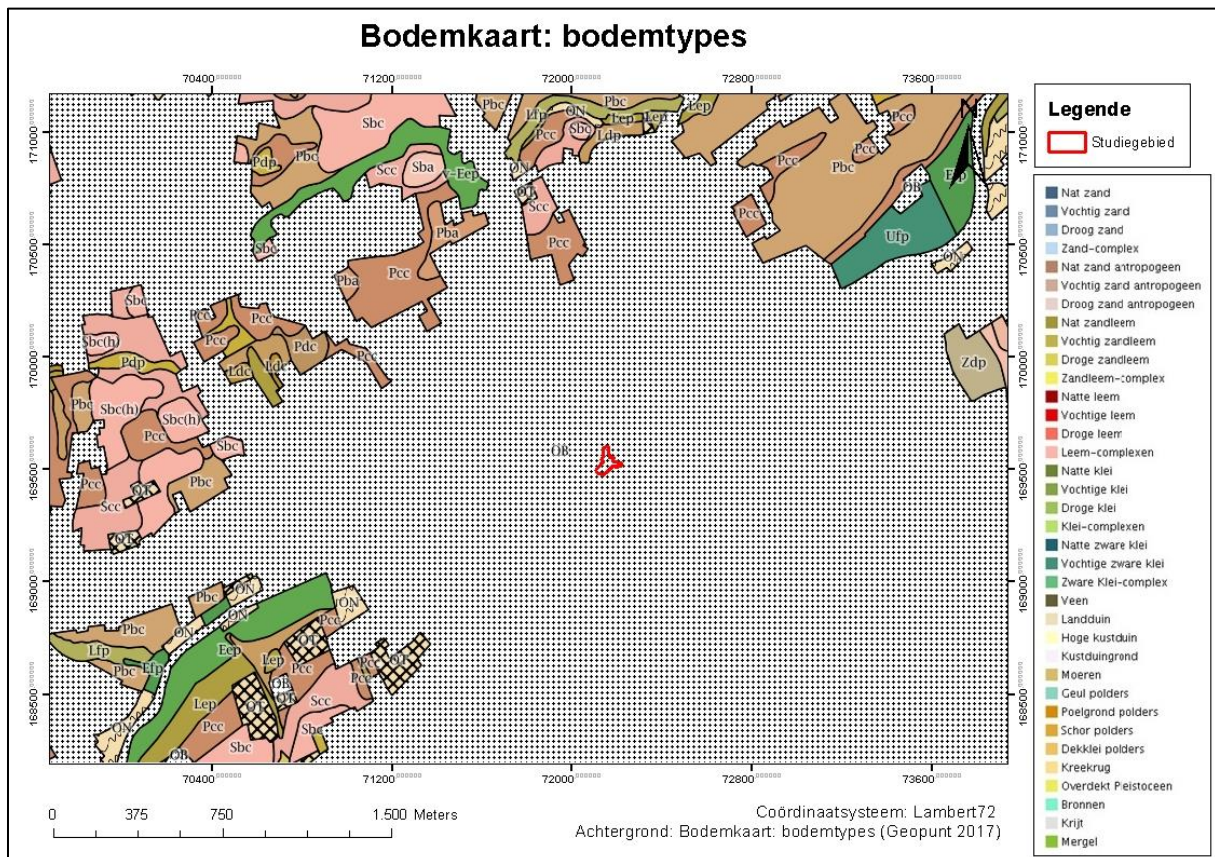

Figuur 24: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

Het bodemtype ter hoogte van het studiegebied werd gekarteerd als bebouwde zone (**OB**). Het natuurlijk bodemarchief is hierbij verstoord door menselijke ingrepen. Aangezien de site in een historische stadskern met een langdurige bestaansgeschiedenis is gelegen, zal de stratigrafie complex zijn. Op grotere schaal bevindt de site zich in een overgangsgebied tussen het loessgebied in het zuiden en het dekzandgebied in het noordoosten. De bodems in deze regio bestaan uit lemig zand of lichte zandleem nabij de Leie (Bogemans 2007).

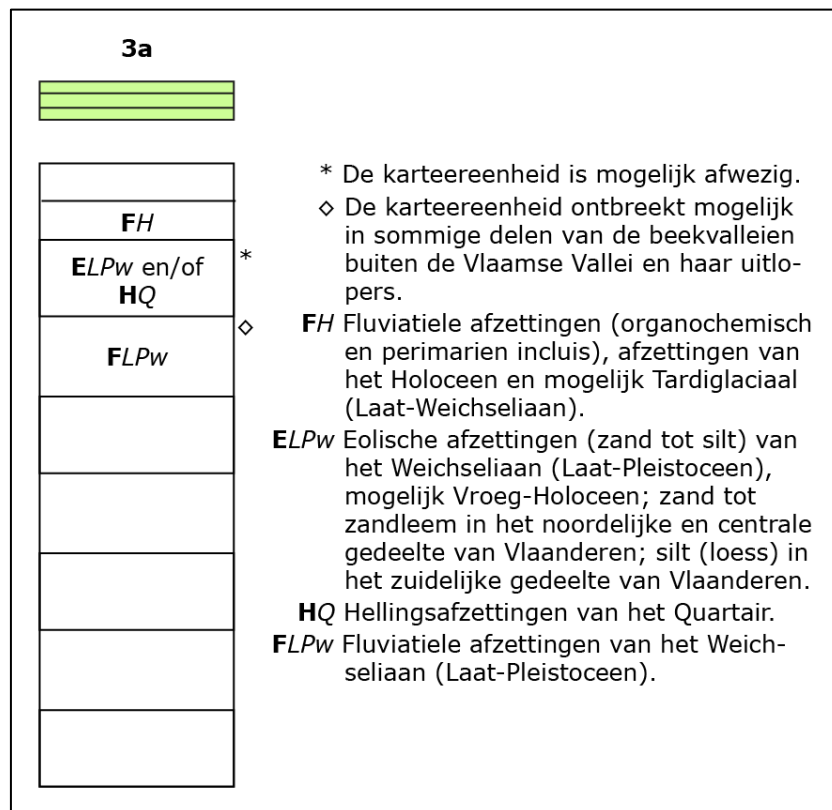

Figuur 25: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

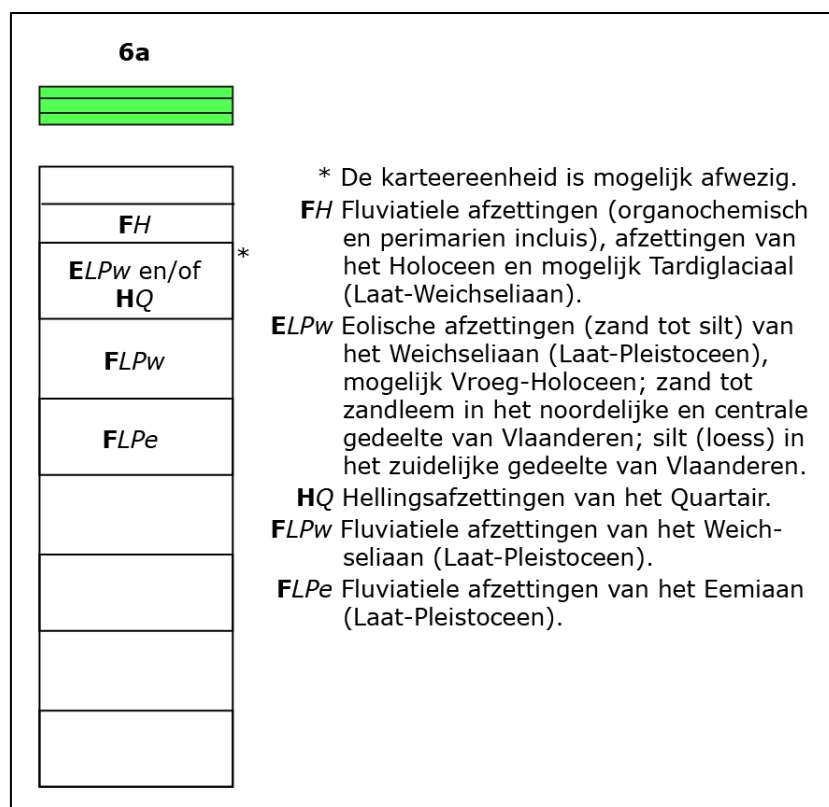
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De quartaire lagen hebben een dikte van ca. 20m binnen de westelijke uitlopers van de Vlaamse Vallei, waar het studiegebied is gelegen. Hierbij zijn de quartaire lagen van de Leie afzettingen dikker dan deze van de Schelde afzettingen. De Vlaamse Vallei werd opgevuld tijdens het Laat-Pleistoceen. Het quartaire pakket (type 3a; figuur 21) bestaat uit een opeenvolging van fluviatiele en eolische afzettingen. Hierbij zijn de fluviatiele afzettingen het meest dominant aanwezig, aangezien het studiegebied zich in het alluvium van de Leie bevindt. De oudste fluviatiele afzettingen zijn te dateren in het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Het betreft terrasafzettingen in het interfluvium tussen de Leie en de Schelde. Karakteristiek voor deze terrasafzettingen zijn de grote hoeveelheden grind, hoewel dit niet altijd het geval is langsheen de Leie. Vanwege de grote breedte van de Leievallei vond er minder sedimentatie van grind plaats dan in de Scheldevallei. Tijdens het Boven-Pleistoceen worden de

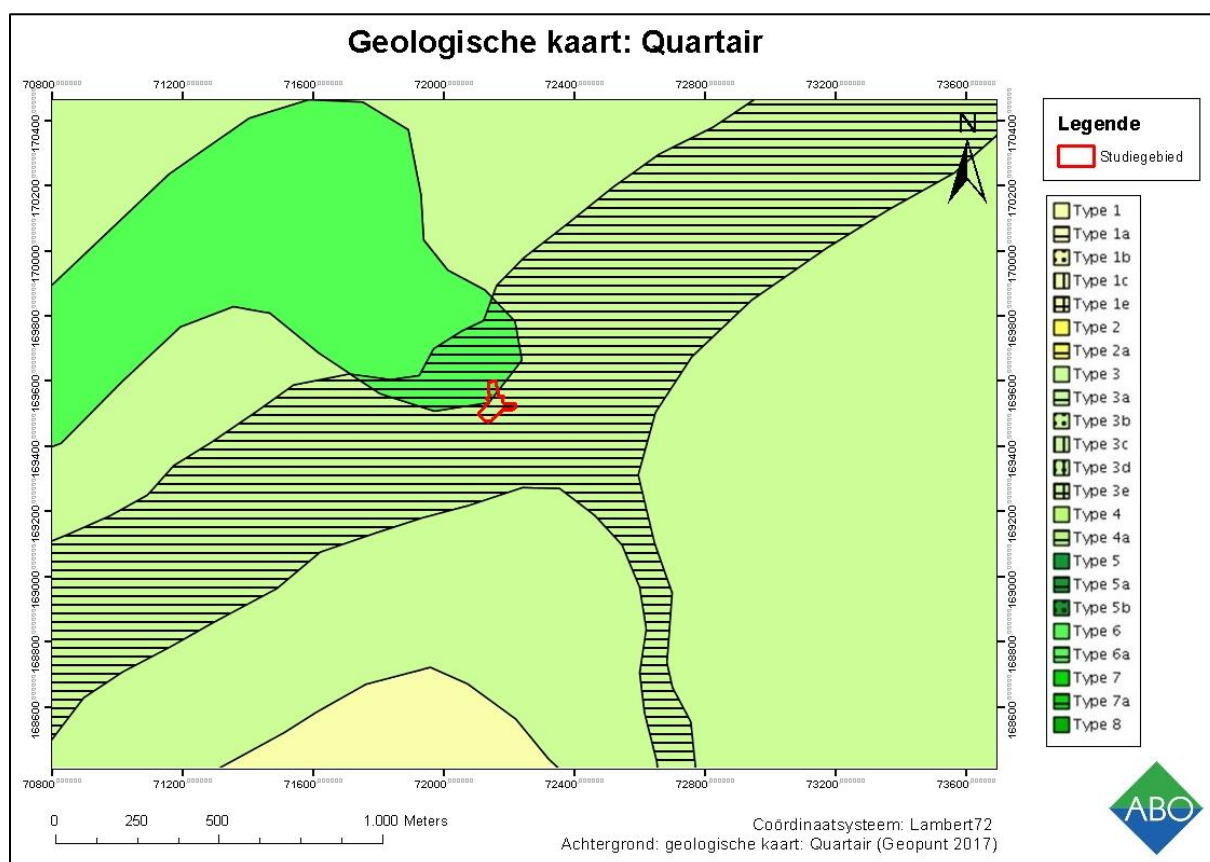
uitlopers van De Vlaamse Vallei uitgeschuurd in hun definitieve vorm, waaronder ook de Leievallei. Tijdens het Pleniglaciaal werden de valleien meer lateraal uitgeschuurd, met als gevolg een verwilderd geulenpatroon met voornamelijk leemafzettingen. Hierna werden door het steeds droger wordende klimaat eolische afzettingen gevormd. De jongste fluviatiele sedimenten werden tijdens het Holoceen en mogelijk ook tijdens het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) afgezet ten gevolge van de stijgende temperaturen in deze periode. De Leie zal haar meanderende vorm krijgen tijdens deze fase. Ten noorden van het studiegebied, ter hoogte van het Dekzandgebied, zullen lokale verstuingen optreden (Bogemans F 2007).

Figuur 26: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3a) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 27: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 6a) (bron: Geopunt 2017)

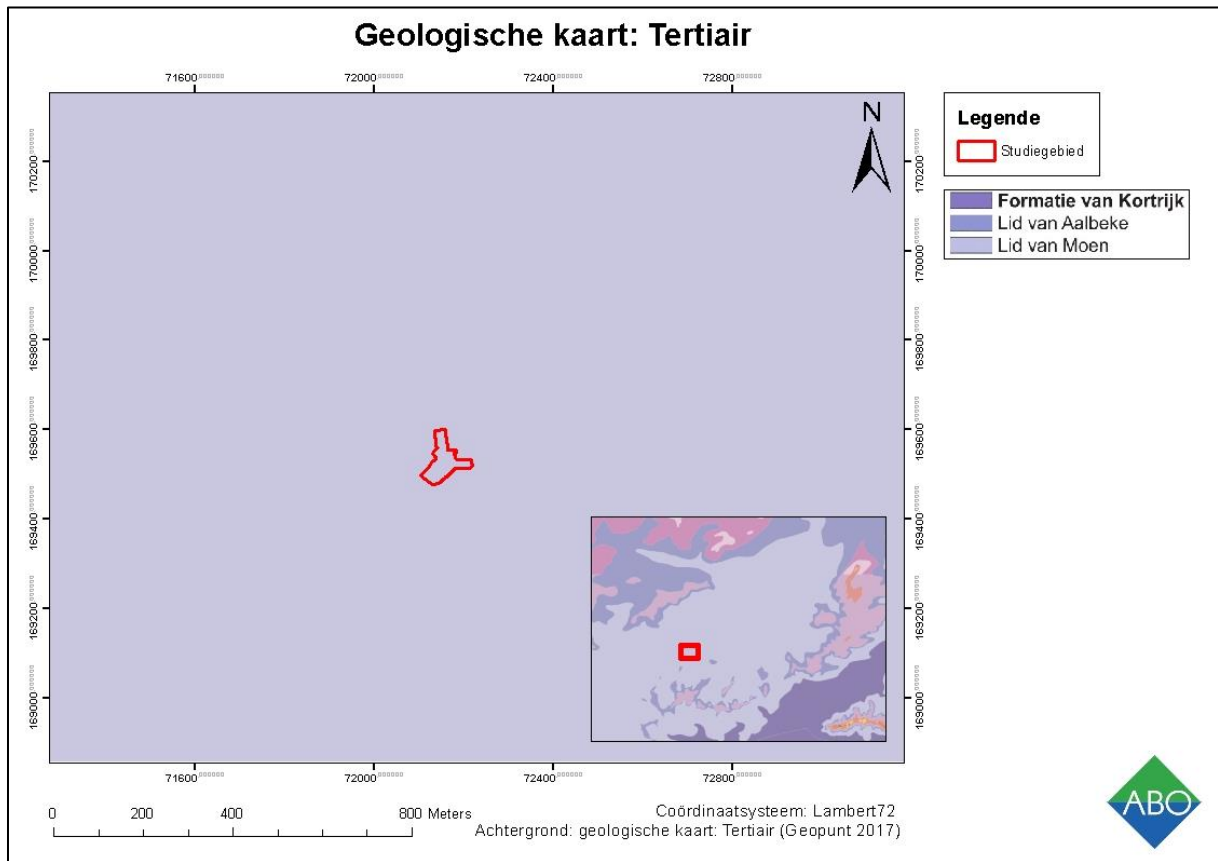

Figuur 28: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

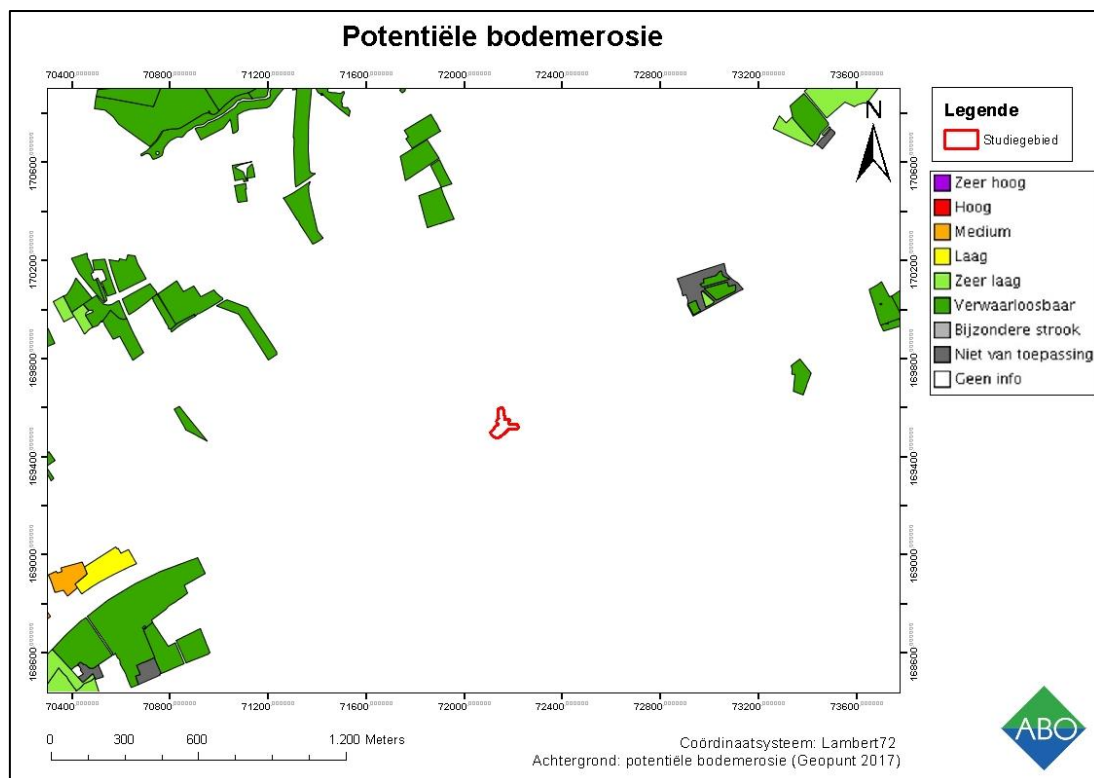
Het studiegebied is gelegen in het Lid van Moen, dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk. De oudste afzettingen dateren van het Onder-Eoceen en zijn marien van aard. Het Lid van Moen bestaat uit een heterogene siltige tot zandige afzetting.

Figuur 29: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

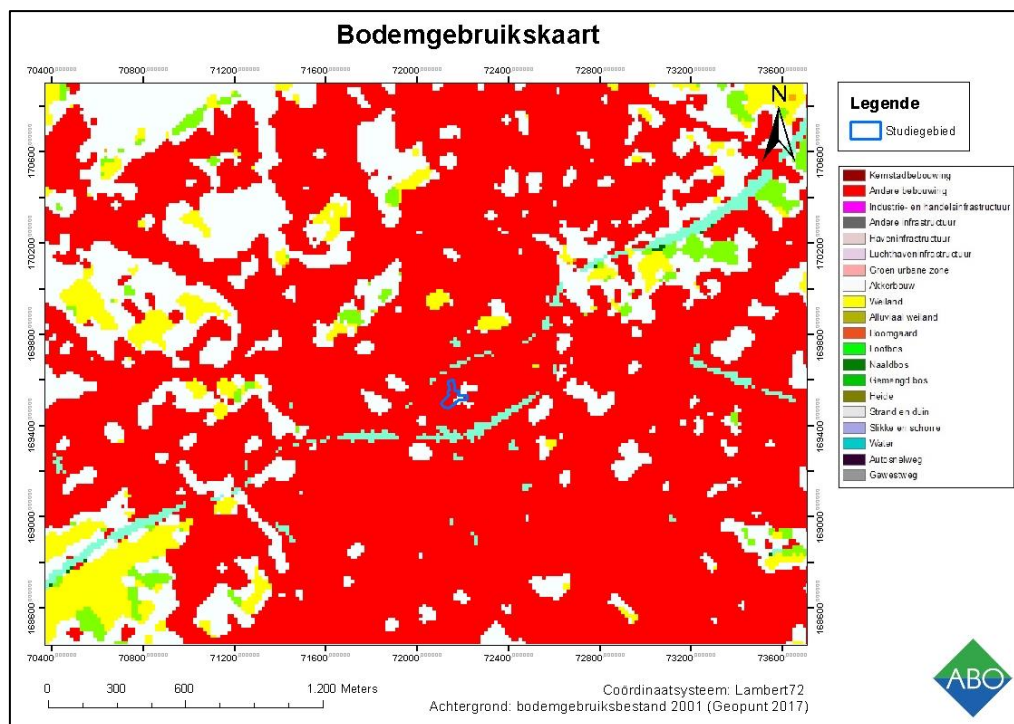
3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Vanwege de stedelijke context is er geen directe indicator voor bodemerosie te vinden op de potentiële bodemerosiekaart. Op basis van de nabijgelegen percelen kunnen we concluderen dat de bodemerosie zeer laag tot verwaarloosbaar is.

3.2.5 BODEMGEBRUIKSKAART

Het studiegebied is opgenomen als kernstadbewoning in het bodemgebruiksbestand.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

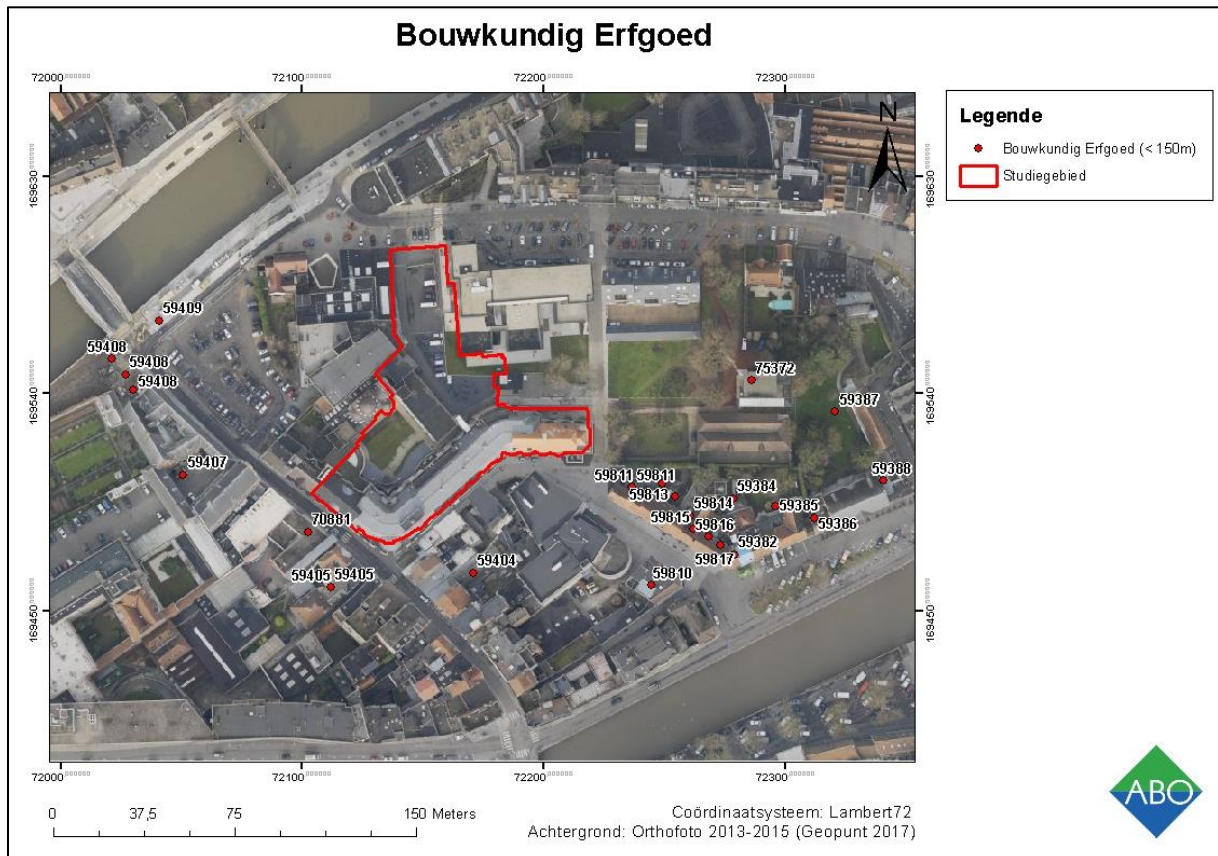
Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Binnen archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Relevant, cf. 4.1.3
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.4
Inventaris Historische stadskern	Binnen historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Wereldoorlog relictten	Geen relictten in de buurt (< 1km)
Andere historisch/ archeologische relictten	Geen relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, niet gedetailleerd genoeg maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5

Figuur 32: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 150m van het studiegebied is bijna uitsluitend in de 18de eeuw te dateren met uitzondering van het 13de-eeuwse Onze-Lieve-Vrouw Hospitaal aan de Budastraat. Het betreft voornamelijk stadswoningen en burgerhuizen. Veel van deze gebouwen zijn ook opgenomen als beschermd monument (cf. 4.1.2).

Figuur 33: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 150m (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2016)

ID	Omschrijving
70881	Burgerhuis
60173	Eclectische burgerwoning
60174	Eclectische burgerwoning gedateerd 1907
60176	Institut Médical du Dr. Valcke
60132	Stedelijk hospitaal
59810	Hoekhuis
59812	Herberg
59813	Stadswoning

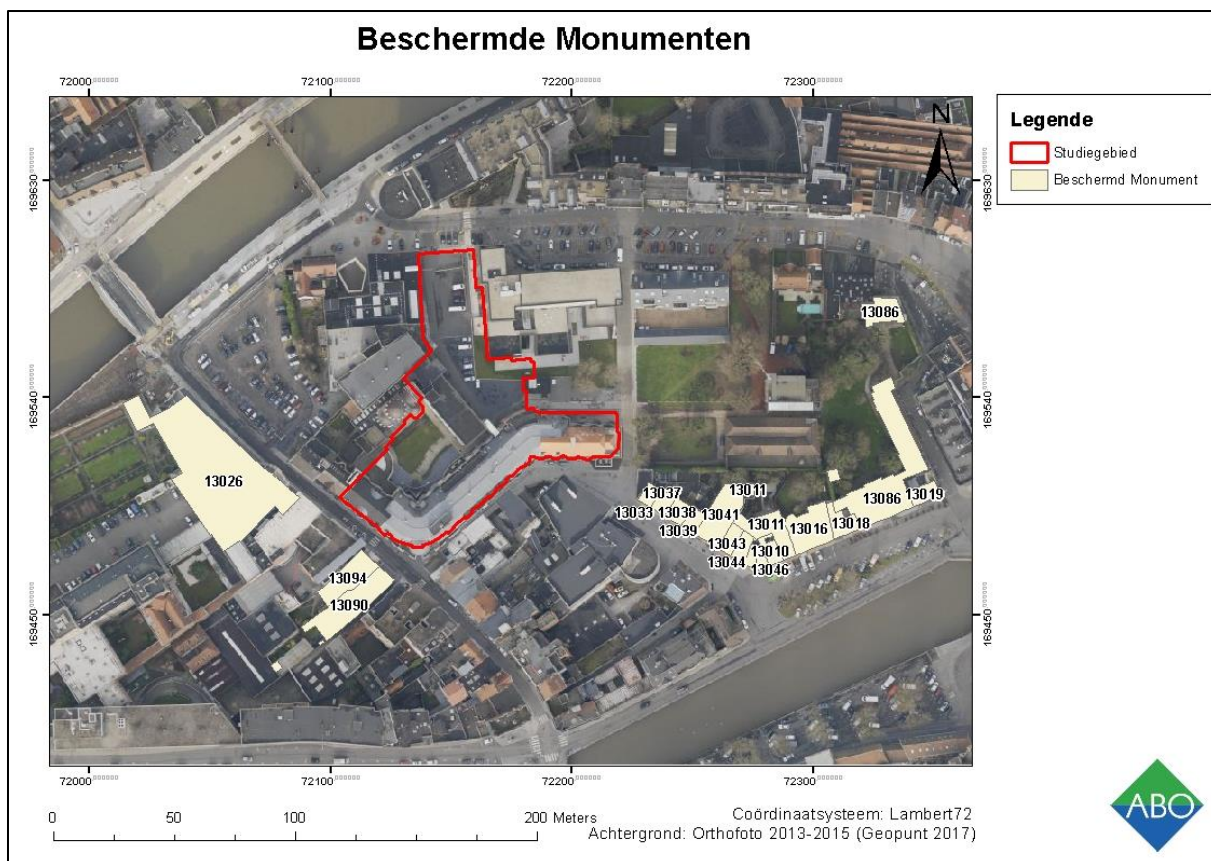

59811	Ensemble van burgerhuizen
59817	Stadswoning
59815	Stadswoning
59816	Stadswoning
59814	Mouterij
59408	Stadswoningen van de Hospice civile de Courtrai
59409	Herberg Brouwershof
59451	Hoekhuis
59383	Herberg De Broelbrugge
59386	Burgerhuis
59387	Patriciërswoning
59407	Onze-Lieve-Vrouwhospitaal
59404	Burgerhuis
59405	Brouwerswoning
59385	Brouwerswoning Tack
59384	Stadswoning
59388	Burgerhuis
75372	Tacktoeren, koeltoren van brouwerij
59405	Brouwerswoning
59382	Stadswoning
59831	Sint-Amandscollege
59811	Ensemble van burgerhuizen

Figuur 34: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio (< 150m)

4.1.2 BESCHERMDE MONUMENTEN

De beschermde monumenten binnen een straal van 150m van het studiegebied dateren allemaal uit de 18de eeuw met uitzondering van het 13de-eeuwse Onze-Lieve-Vrouw Hospitaal aan de Budastraat. Het betreft voornamelijk burgerhuizen en een mouterij.

Figuur 35: Weergave van de locaties van beschermde monumenten binnen een straal van 150m (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

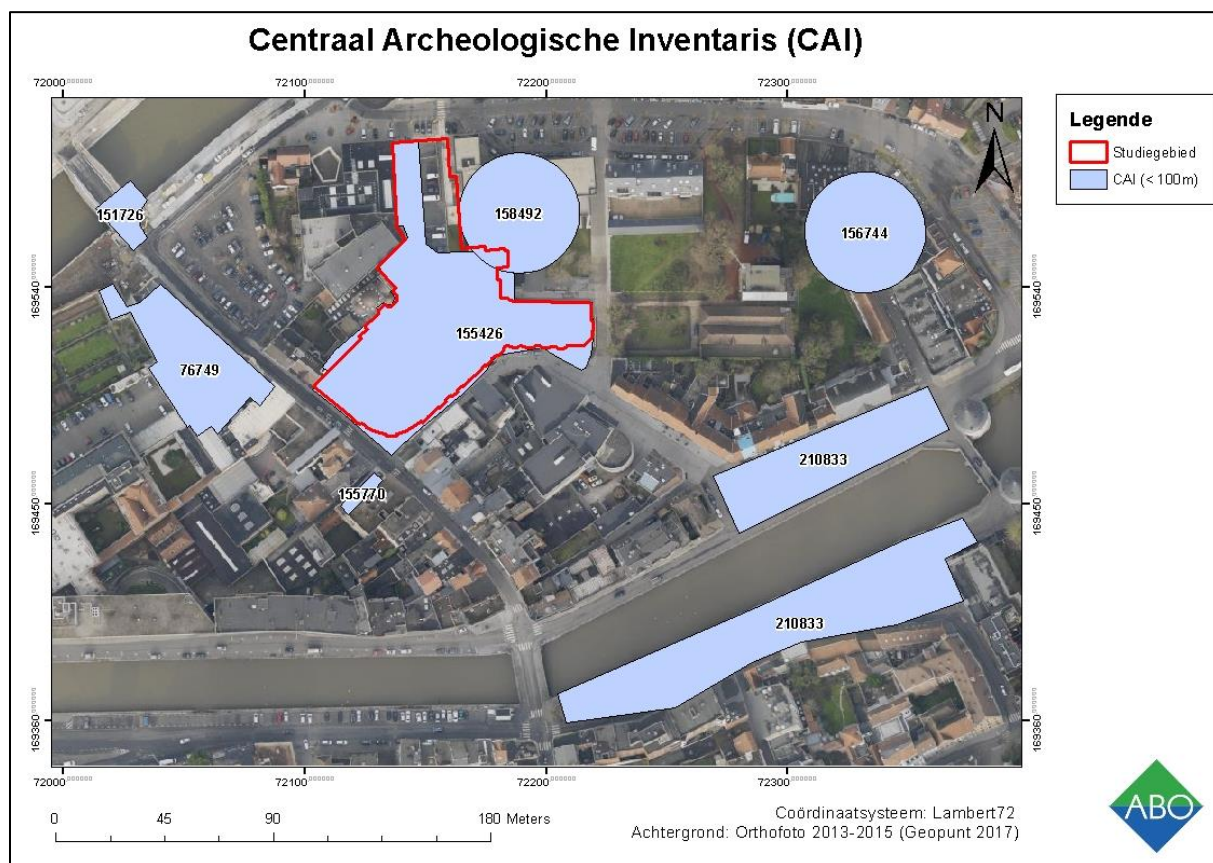
ID	Omschrijving	Datering
13026	OLV Hospitaal	Vanaf 13 ^{de} eeuw
13090	Burgerhuis	Eind 18 ^{de} eeuw
13094	Brouwerswoning met interieur	18-19 ^{de} eeuw
13033	Burgerhuis	2 ^{de} helft 18 ^{de} eeuw
13037	Burgerhuis	2 ^{de} helft 18 ^{de} eeuw
13038	Herberg	2 ^{de} helft 18 ^{de} eeuw
13039	Stadswoning	2 ^{de} helft 18 ^{de} eeuw
13041	Mouterij	18 ^{de} eeuw

Figuur 36: Overzicht van de beschermde monumenten binnen een straal van 150m

4.1.3 BESCHERMDE STADSGEZICHTEN

Er zijn geen beschermde stadszichten binnen een straal van 200m.

4.1.4 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 37: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 100m

ID	Omschrijving	Datering
76749	Verdedigingswerken, funderingen en losse vondsten	Late middeleeuwen
151726	Leiepoort	1400-1402
155426	Gedempt kanaal	Middeleeuwen
155770	Aardewerk (losse vondst)	Late middeleeuwen
156744	Broelmolen	Late middeleeuwen
158492	Verdedigingselementen	Late middeleeuwen
210833	Muurwerk Magazijnen Aandammingslagen	17 ^{de} eeuw 19 ^{de} eeuw 19 ^{de} eeuw

Figuur 38: Overzichtstabel CAI binnen een straal van 200m

- ID 76749

In het kader van de Leiewerken liet met op de noordelijke over van de Leie bouwvallige puinen opruimen. Een grote bakstenen muur (deel van de stadsmuur gebouwd in 1452-1454), grenst aan het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal. De stadsmuur/-wal werd op regelmatige afstand doorbroken door korfbogige aardbogen uit 1452-1454. Er werden ook funderingen gevonden van wat vermoedelijk een 16de-eeuws verdwenen hospitaalgebouw is. Onder de funderingen werd een puinlaag van aardewerk gevonden, waaronder roodgeglazuurde daktegels; een rand van een kookpot met manchethals en radstempelornament in grijs reducerend gebakken aardewerk (1200-1250); één scherf van een steengoedkruik uit Langerwehe met bruinpurper zoutglazuur en garadstempelde strook op de schouder (14de-15de eeuw) (Despriet 2004; Despriet 2008).

- ID 151726

De Leiepoort werd gebouwd tussen 1400 en 1402 en bevond zich aan de noordelijke brug van het Buda-eiland. Het bestond uit een poortgebouw, een oostelijke en westelijke toren, een watermolen en een spui (Despriet 2012).

- ID 155426

Noodopgraving (1999) tijdens de bouw van het rust- en verzorgingstehuis Heilig Hart. Er werd een bevaarbaar kanaal teruggevonden dat werd opgevuld tussen 1350-1600 (Despriet 1999). Dit kanaaltje werd geïdentificeerd als het *Vuijl Leyken*.

- ID155770

Losse vondsten. Fragmenten van loodgeglazuurd aardewerk van een grape met geknikt oor, voorzien van een radstempelversiering (Despriet 2010a, Despriet 2010b).

- ID 156744

De laat-middeleeuwse Broelmolen is één van de oudste molens van Kortrijk (Mattelaer 2011).

- ID 158492

Naar aanleiding van een uitbreiding van het woon- en zorgcentrum H. Hart werden oude constructies op de hoek van de Dam en de Korte Kapucijnenstraat gesloopt in 2009. Er werd tot op een diepte van -3.20mMV opgegraven. Hierbij werden een aarden wal en een daarop staande stadsmuur van de Bourgondische stadsomwalling teruggevonden. Deze stadsomwalling werd tussen 1353 en 1454 gebouwd en werd in 1684 opgeblazen door het Franse leger. Er werd ook een zwaar metselwerk in baksteen aangetroffen dat niet verder onderzocht kon worden. De reden hiervoor wordt niet gegeven (Despriet 2010c).

- ID 210833

Naar aanleiding van de heraanleg van de Verzets- en Broelkaai werd archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werd 17de-eeuws muurwerk en een kelder met tongewelf aangetroffen alsook 19de-eeuwse restanten van magazijnen en aandammingslagen van baksteenpuin (Heyvaert 2015).

4.2 BUREAUSTUDIE DOOR PHILIPPE DESPRIET - RESULTATEN²

Binnen het kader van de geplande werken heeft dhr. Philippe Despriet een bureaustudie uitgevoerd voor de directe omgeving van het studiegebied. Een kort overzicht van de resultaten zal hieronder besproken worden. Een uitgebreid verslag is terug te vinden in bijlage.

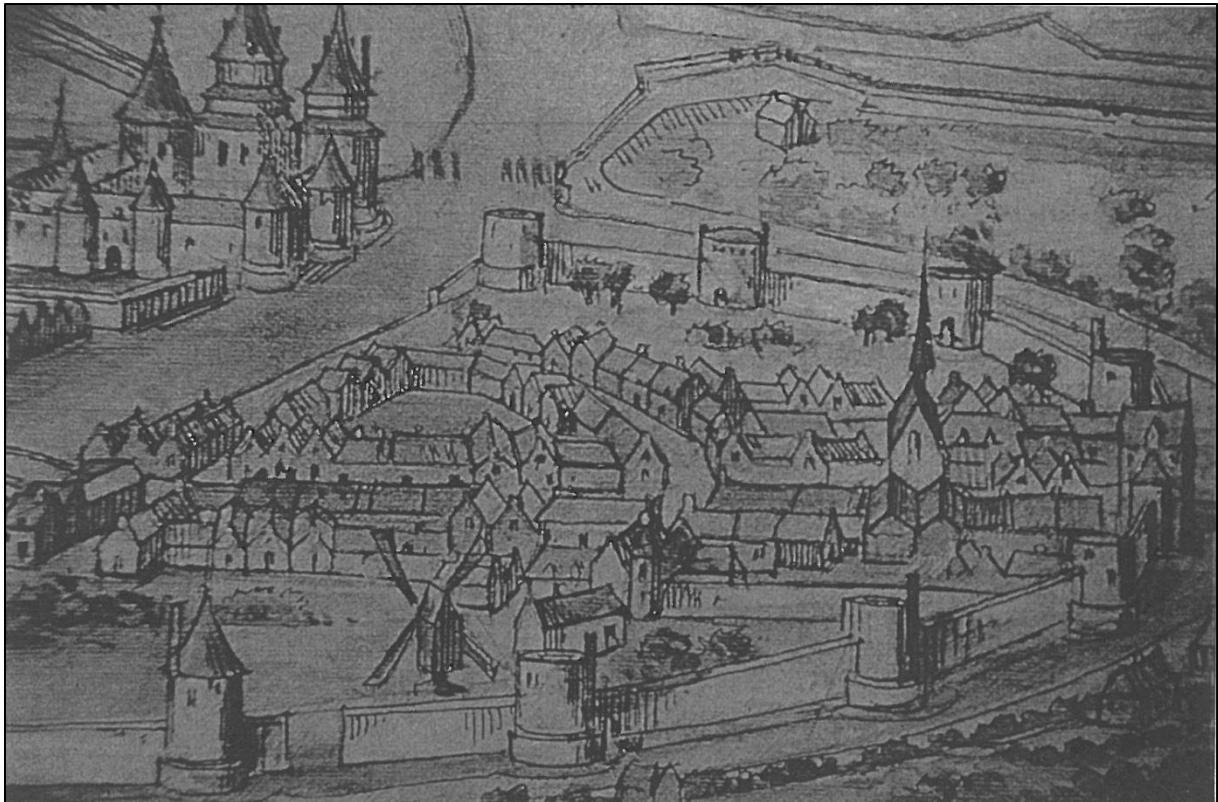
Aan de oostelijke zijde van het studiegebied stroomde het *Vuijl Leyken*, een bevaarbaar kanaal dat tijdens 1350-1600 werd opgevuld. Dit ca. 3m brede waterloopje verbond de oude met de kleine Leie. Het werd in 1999 deels opgegraven, waarbij een afvalkoker vol aardewerk en beenderen terug werden gevonden, daterend vanaf de late-middeleeuwen. Het is tevens ook mogelijk dat er bouwresten van de (noordelijke) toren aan het Vuijl Leyken terug te vinden zijn binnen het studiegebied. De werken aan de toren waren gestart in 1424, maar het werd pas afgewerkt in 1431. In 1581 en 1607 werd er in historische bronnen vermeld dat de toren ingestort was (Despriet 2017).

Aan de noordelijke zijde van het studiegebied kan mogelijk een aarden wal teruggevonden worden, die de gehele noordelijke zijde van het Buda-eiland besloeg. Hierbij maakte de toren aan het *Vuijl Leyken* deel uit van de verdedigingsstructuur (fig. 36 en 37). De aarden wal werd reeds aangetroffen tijdens de opgravingen aan de Leiepoort in 2011, waarbij werd vastgesteld dat deze reeds afgegraven is en dit niet zichtbaar was binnen het bodemarchief.

Aan de oostelijke zijde van het studiegebied was onder de vorige H.-Hart kliniek een Kapucijnenklooster gelegen (fig. 38-40). De bijgebouwen werden in 1812-1819 gesloopt, de kerk werd in 1958 gesloopt. Indien de kerkfunderingen niet zijn weggegraven tijdens vorige sloopwerken, kunnen er mogelijk funderingen van het Kapucijnenklooster worden aangetroffen in het oosten van het studiegebied. Het kloosterdomein werd in 1668 opgericht op het perceel waar het 15de-eeuwse schuttershof van de Sint-Jorisgilde zich voordien bevond. Het terrein werd omschreven als het perceel tussen de Kleine Leie (Dam), de Kapucijnenstraat en het *Vuijl Leyken* (Despriet 2017).

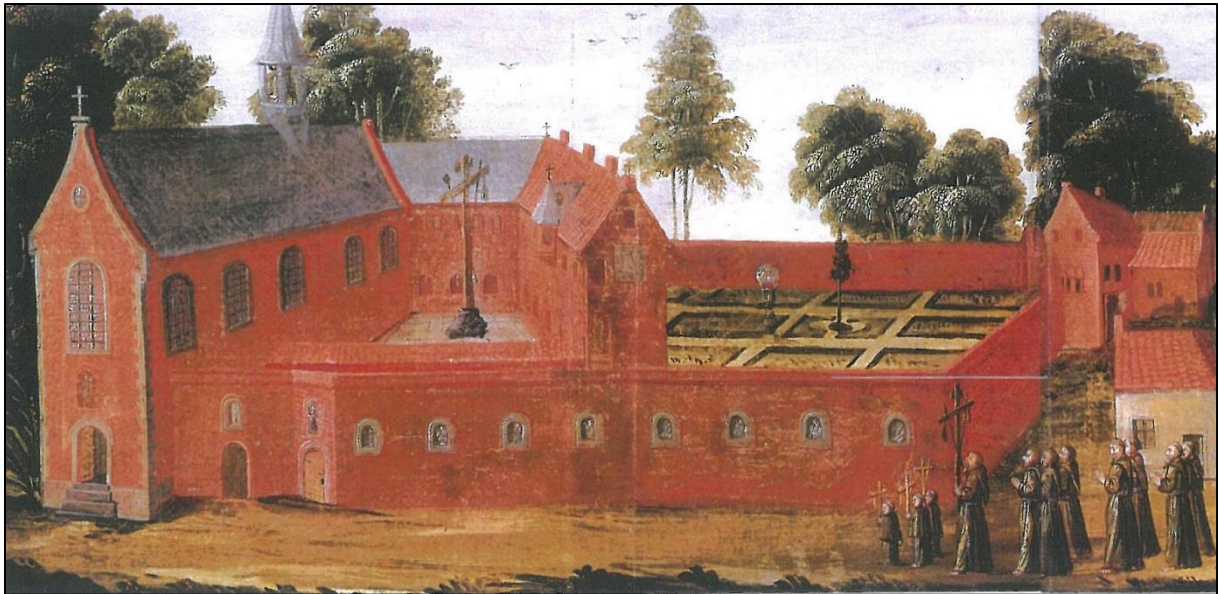
² Dit is een samenvatting van de bureaustudie van dhr. Philippe Despriet. Het volledige onderzoek wordt in bijlage toegevoegd. Enkele van de opvattingen uit het verslag van resultaten zullen gebaseerd zijn op dit onderzoek, of zullen overeenstemmen. Hierbij zal er steeds verwezen worden naar dhr. Philippe Despriet (2017).

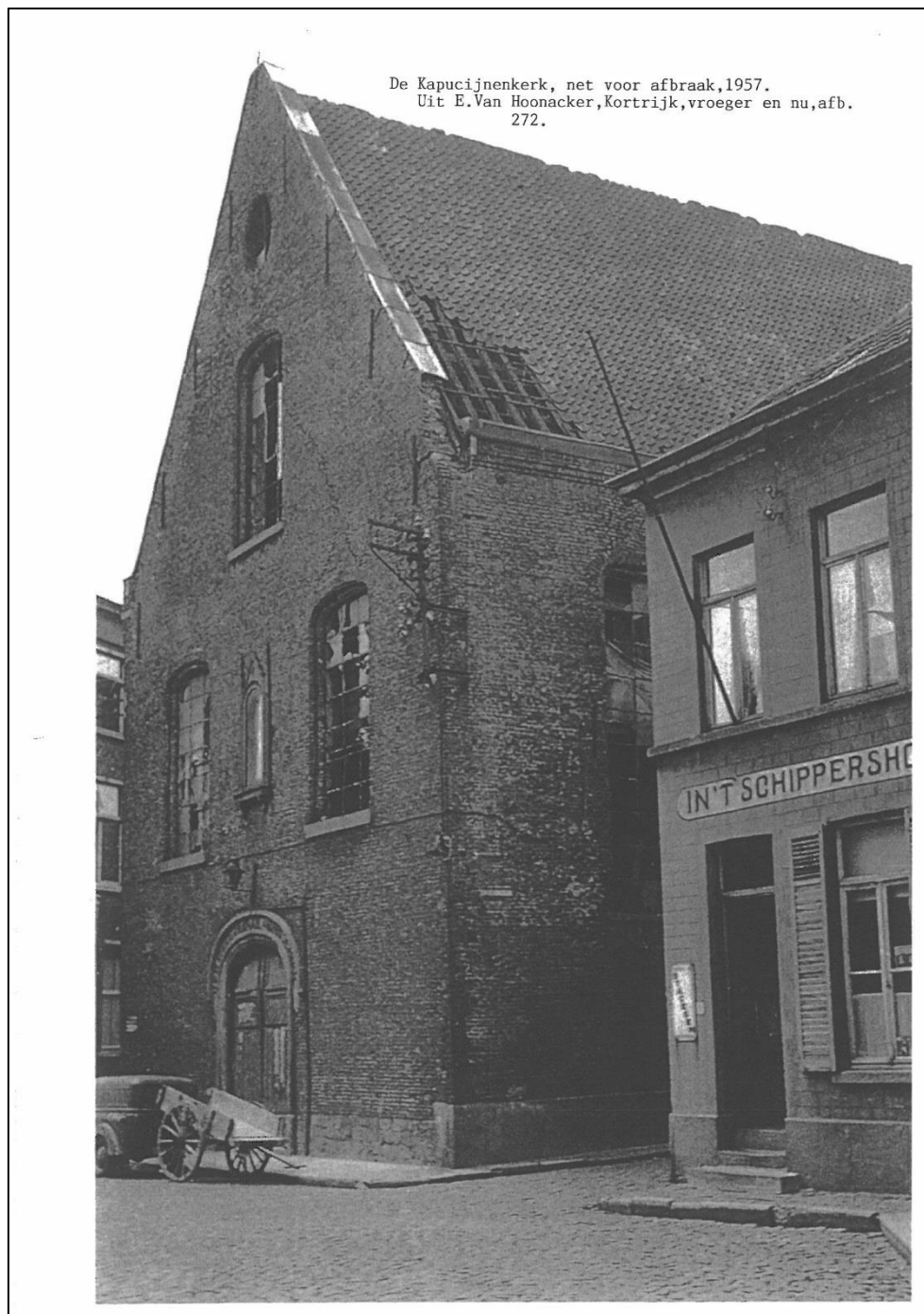
Figuur 39: Tekening van het Buda-eiland door Snaeyers (1650). Met dank aan Philippe Despriet.

Figuur 40: Schilderij uit de 17de eeuw van het oostelijke deel van het Buda-eiland.

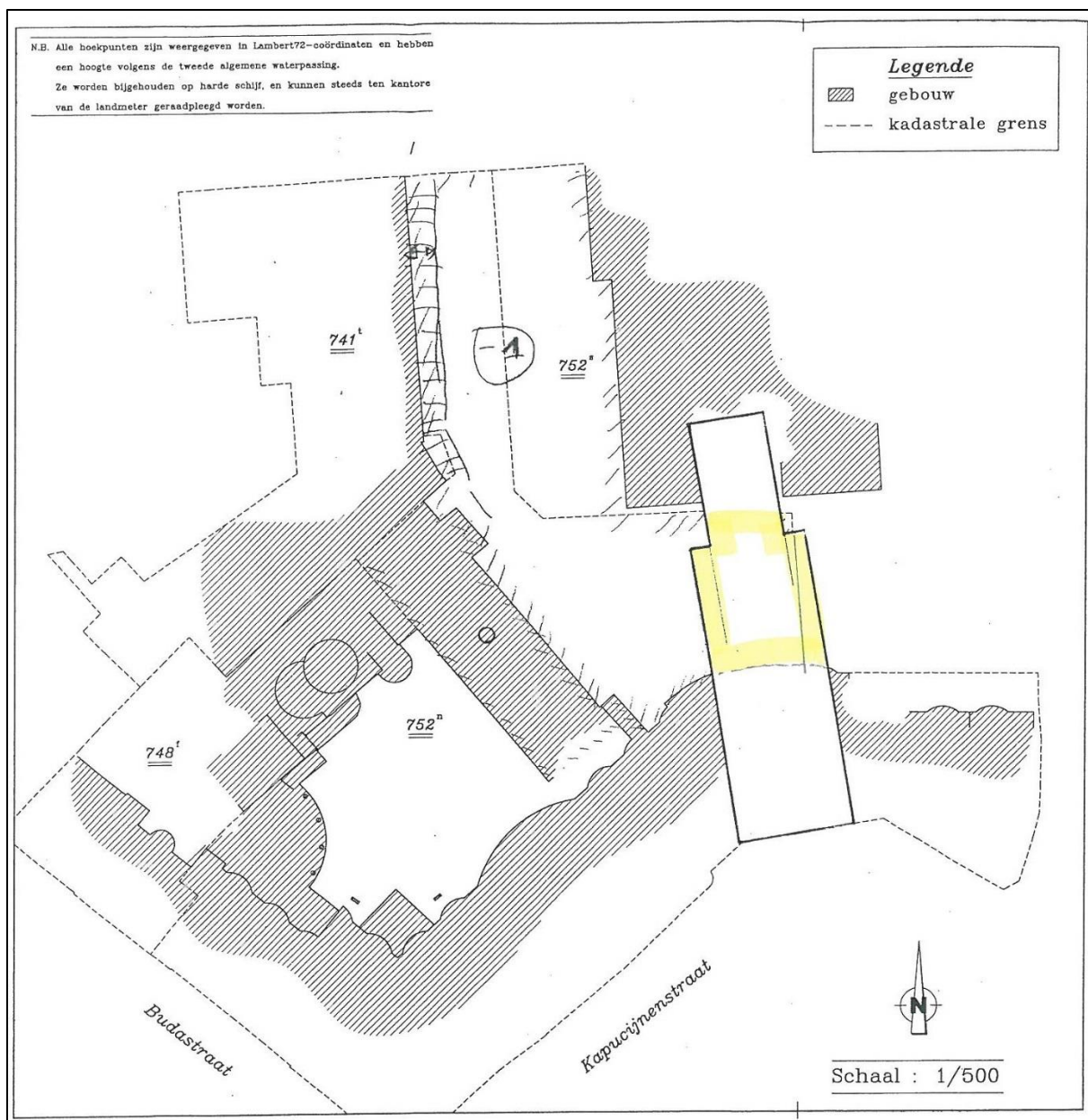

Figuur 41: Schilderij van het Kapucijnenklooster met tuin (Stedelijke Musea). Met dank aan Philippe Despriet.

Figuur 42: Foto van de Kapucijnenkerk net voor de afbraak (1957). Met dank aan Philippe Despriet.

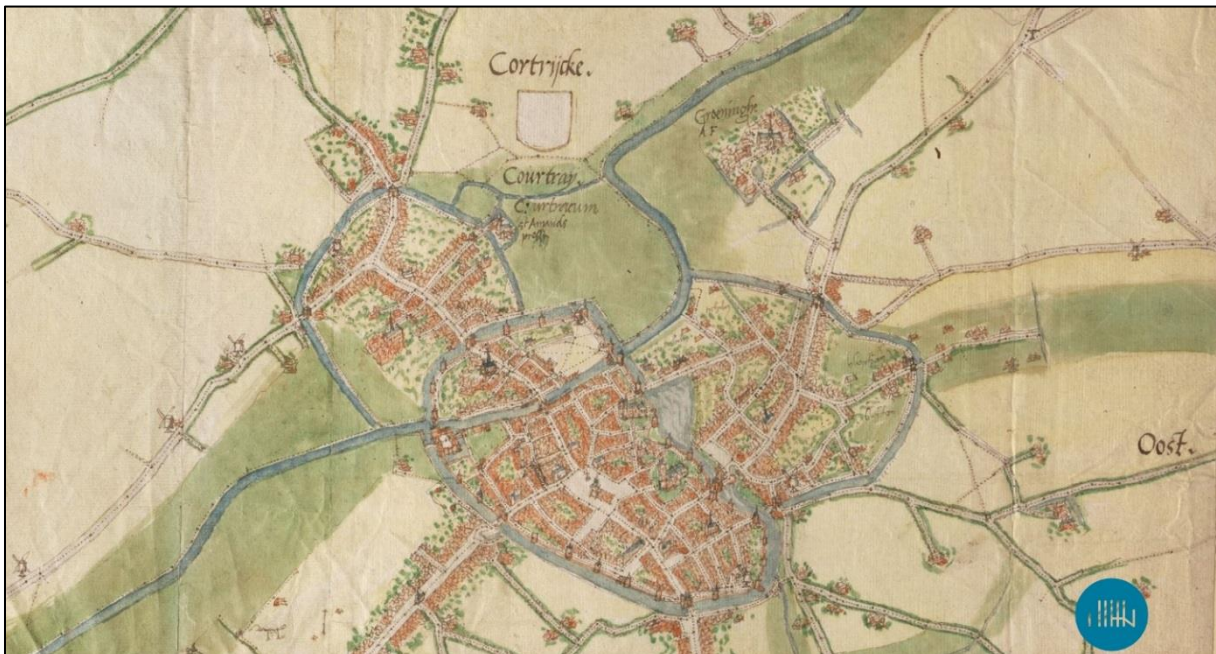

Figuur 43: Werfzone van het Heilig-Hart zorgcentrum met aanduiding van de Kapucijnenkerk

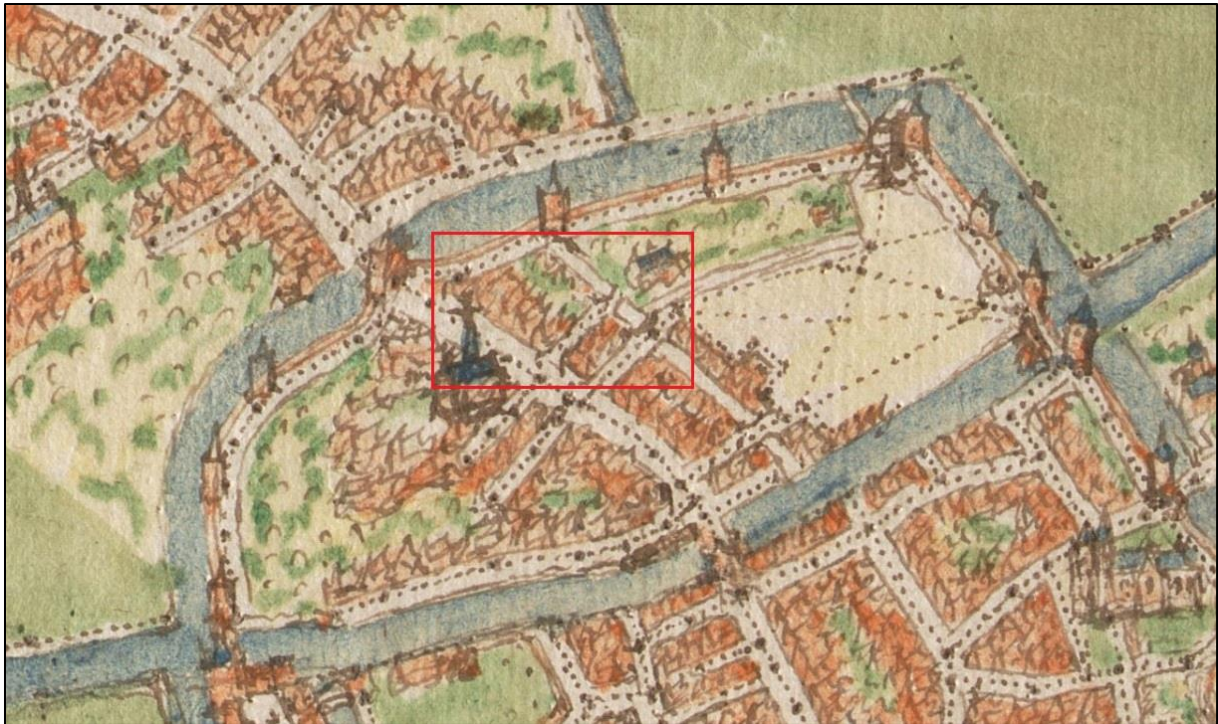
4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 JACOB VAN DEVENTER KAART (1550-1565)

Op de Jacob van Deventer kaart is het Buda-eiland reeds te zien, hoewel het nog niet gekend was onder deze naam. Op de locatie van de site zelf zijn huizen met tuinen naar het oosten gericht te zien. De Budastraat – de westelijke grens van het studiegebied – is op dit moment reeds een belangrijke noord-zuid-as binnen Kortrijk. Het verbindt de grote markt in de historische stadskern met het Buda-eiland het gebied ten noorden van de Leie. Aan de overzijde van de Budastraat is het Onze-Lieve-Vrouw hospitaal al te zien, het oudste hospitaal van de stad. Het tracé van de Korte Kapucijnenstraat dat zich ten zuiden van het studiegebied bevindt, stemt overeen met de huidige vorm. Ten noordwesten van het studiegebied is de Leiepoort te zien, wat deel uitmaakt van de verdedigingsstructuur die zich rondom de hele stadskern en het Buda-eiland bevond. Ten oosten van de Leiepoort is de toren van het *Vuijl Leyken* weergegeven. Op dit moment was de toren nog niet vernietigd. Het *Vuijl Leyken* stroomt ten oosten van het studiegebied, parallel aan de Budastraat. Verder naar het oosten toe zijn het schuttershof van de Sint-Jorisgilde en de Broelmolen aangeduid.

Figuur 44: Overzicht van de Deventerkaart van Kortrijk (1550-1565) (Koninklijke Bibliotheek van België, 2017)

Figuur 45: Het Buda-eiland op de Deventerkaart van Kortrijk (1550-1565) met aanduiding van het studiegebied (Koninklijke Bibliotheek van België, 2017)

4.3.2 LOYS DE BERSAQUES (1634-1641)

De kaart van Loys de Bersaques geeft grotendeels dezelfde situatie weer als de Deventerkaart. De Budastraat is nog steeds een belangrijke ader binnen het stratenpatroon van Kortrijk. Het *Vuijl Leyken* is nu duidelijk zichtbaar en loopt parallel met de Budastraat. Aan het noordelijke uiteinde van het kanaaltje is een toren die deel uitmaakt van de noordelijke versterkingen van het Buda-eiland. Ter hoogte van het studiegebied is dichte bebouwing. Ten oosten van het *Vuijl Leyken* is het schuttershof aangeduid, met de Broelmolen ten oosten daarvan. Ten westen van de Budastraat is het O.-L.-V.-hospitaal gelegen.

Figuur 46: Overzicht van Kortrijk op de L. de Bersaques kaart (1634-1641) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Stadhuis Kortrijk, Gemeenteraadszaal). Met dank aan Philippe Despriet.

4.3.3 SANDERUSKAART (1641)

Op de Sanderuskaart zijn er ter hoogte van het studiegebied huizen gelegen rondom een binnentuin of binnenkoer, sterk gelijkend op de binnenkoer die nog steeds te zien is op het huidige stadsplan. Het *Vuijl Leyken* alsook de bijhorende toren zijn nog steeds weergegeven, ondanks dat historische bronnen vermelden dat de toren vernietigd was in 1581 en 1607 (cf. 4.2). De grootste verandering ten opzichte van de Jacob van Deventer kaart is een verschuiving van de verdedigingsstructuren. Deze strekken zich verder naar het noorden uit en bestaan nu uit de driehoekige redoutes binnen de zogenaamde Vauban stadsverdedigingsstructuren.

Figuur 47: Overzicht van de Sanderuskaart van Kortrijk (ca. 1641) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Stad Kortrijk uit: Flandria Illustrata, 2017)

Figuur 48: Het Buda-eiland op de Sanderuskaart van Kortrijk (ca. 1641) met aanduiding van het studiegebied (Stad Kortrijk uit: Flandria Illustrata, 2017)

4.3.4 KAART VAN VOOR 1684

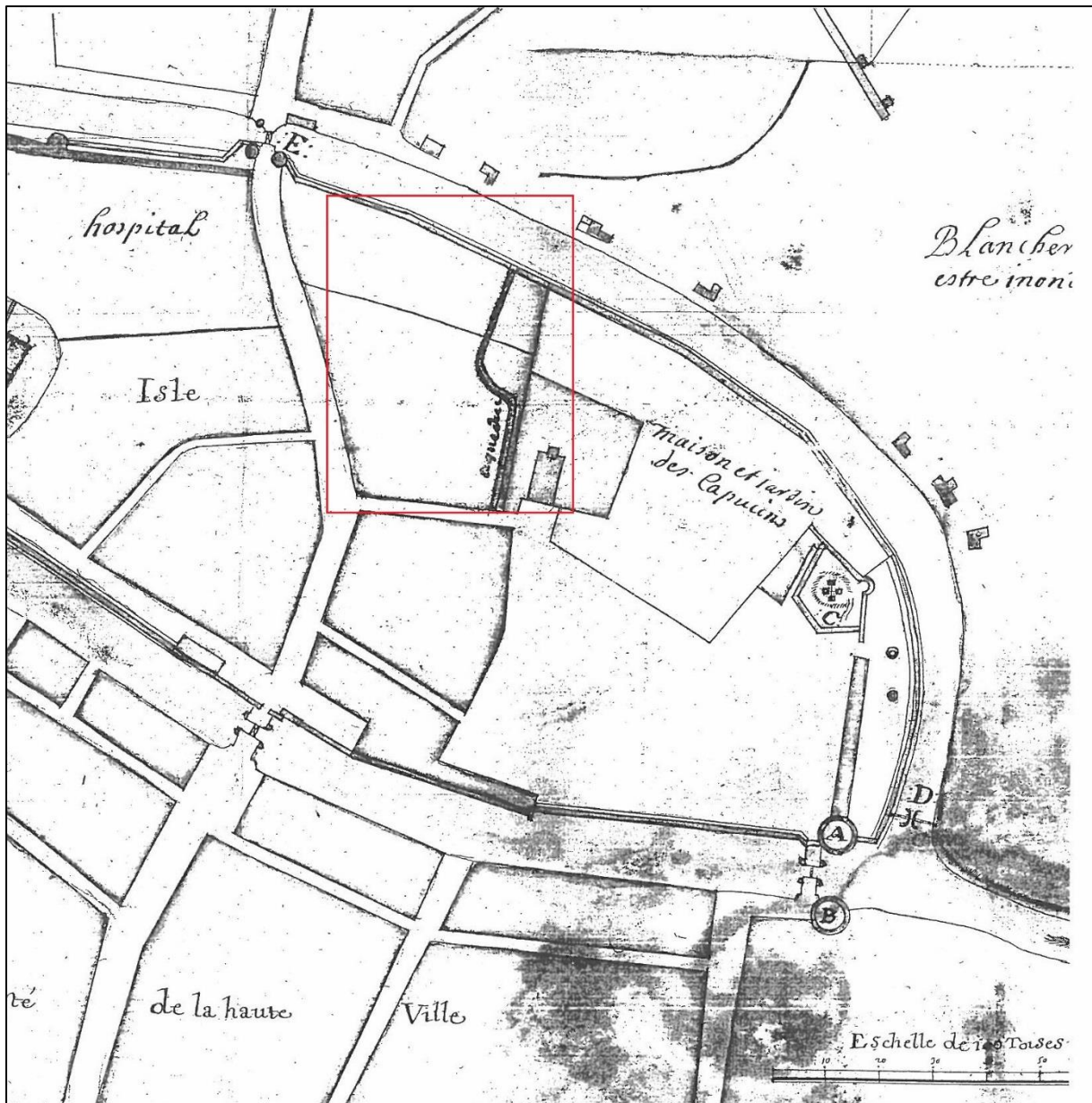
De situatie op deze kaart die vóór 1684 werd opgesteld is nagenoeg dezelfde als bovenstaande kaarten: het studiegebied is bebouwd en ten oosten ervan stroomt het *Vuijl Leyken*.

Figuur 49: Buda en de Overleie met aanduiding van het *Vuijl Leyken* op een kaart van vóór 1684. Met dank aan Philippe Despriet en L. Vanden Bogaerde.

4.3.5 VAUBANKAART (1695)

Onderstaande kaart werd opgesteld door de staf van Vauban met het oog op de bouw van versterkingen rondom het Buda-eiland. Voor het eerst wordt er vermelding gemaakt van de Kapucijnen. Het schuttershof is vervangen door het Kapucijnenklooster met tuinen. Dit stemt overeen met de bouw van het klooster in 1668. Het kloostergebouw is in het westen gelegen van het domein gelegen, net ten oosten van het *Vuijl Leyken*. Dit kanaaltje wordt enkel weergegeven ter hoogte van het studiegebied, het zuidelijke deel is niet opgetekend. Er zit eveneens een kromming in het tracé van het kanaaltje. Verder zijn de torens die deel uitmaakten van de noordelijke verdedigungsstructuur van het Buda-eiland verdwenen, inclusief het torentje aan het *Vuijl Leyken*. Enkel de Leiepoort, ten noordwesten van het studiegebied, lijkt nog intact. Ten oosten van de kloostertuinen is de Broelmolen gelegen. Ten westen van de Budastraat is het hospitaal weergegeven.

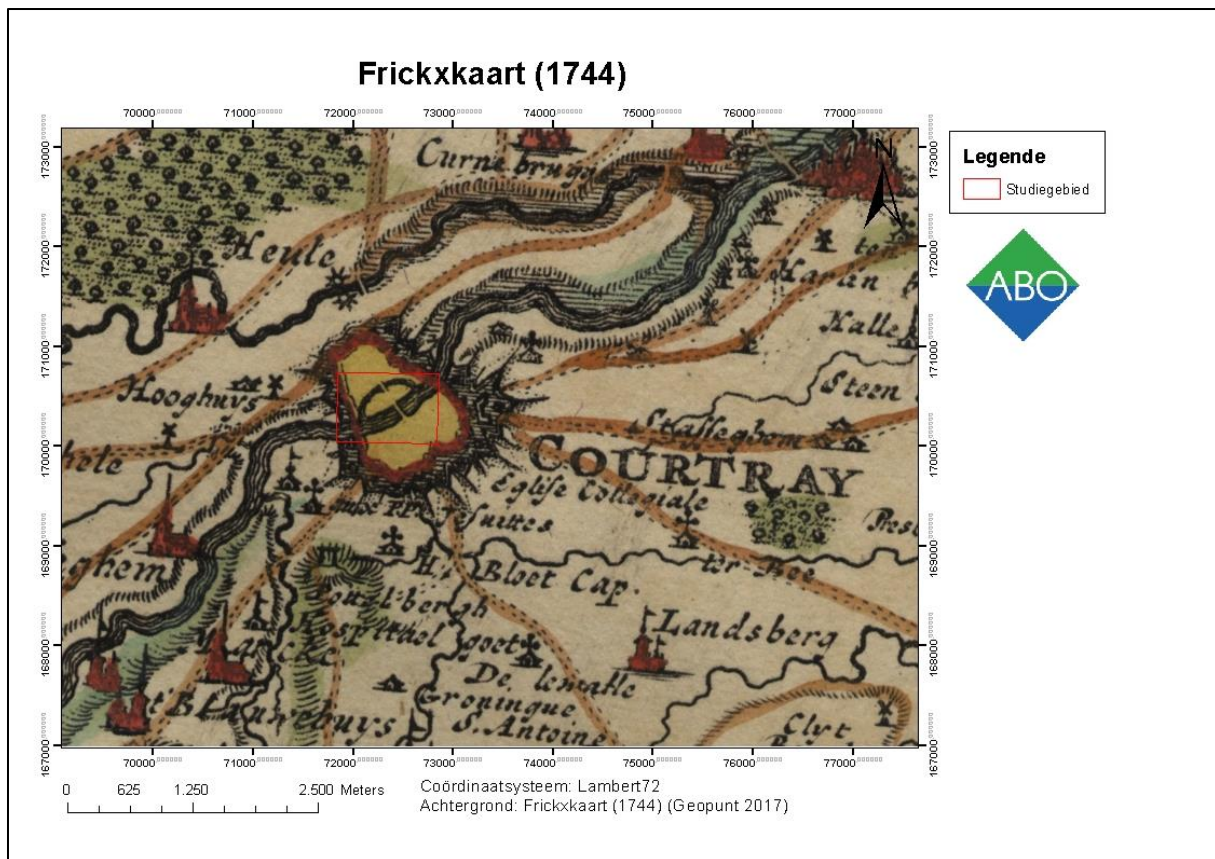

Figuur 50: Kaart opgesteld in opdracht van Vauban (1695) met aanduiding van het studiegebied (Parijs-Vincennes, Archives de l'Armée de Terre, Article 14. Courtray). Met dank aan Philippe Despriet.

4.3.6 FRICKXKAART (1712)

De Frickxkaart is minder gedetailleerd, waardoor er geen goed onderbouwde conclusies kunnen op gebaseerd worden. Het is echter niet uit te sluiten dat er Vauban-verdedigingsstructuren aangeduid zijn aan de stadsrand.

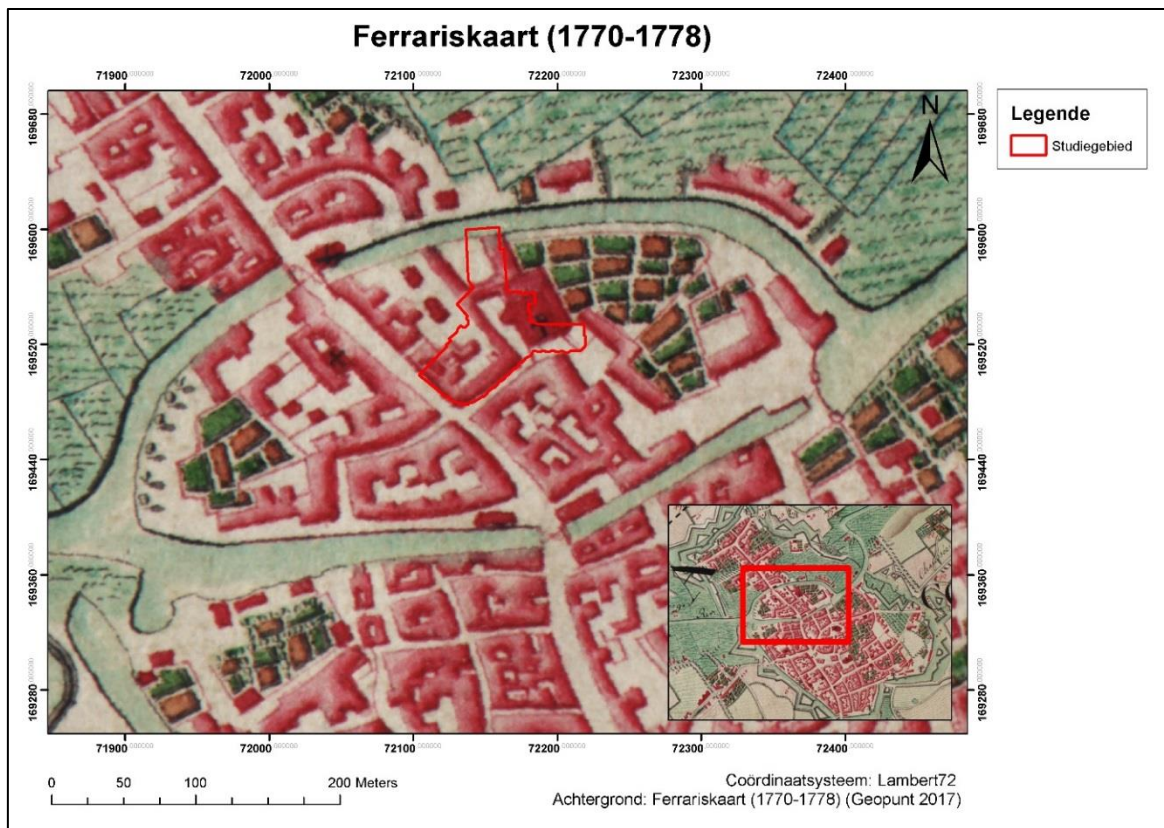

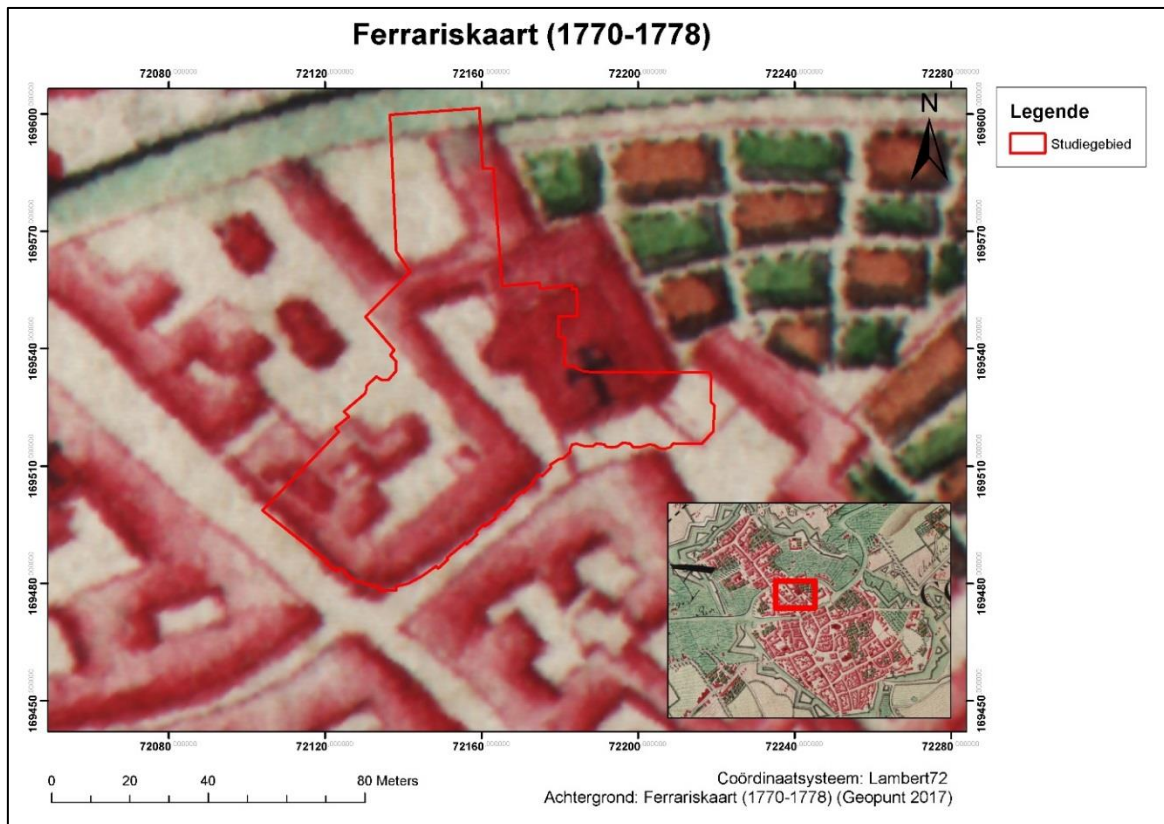

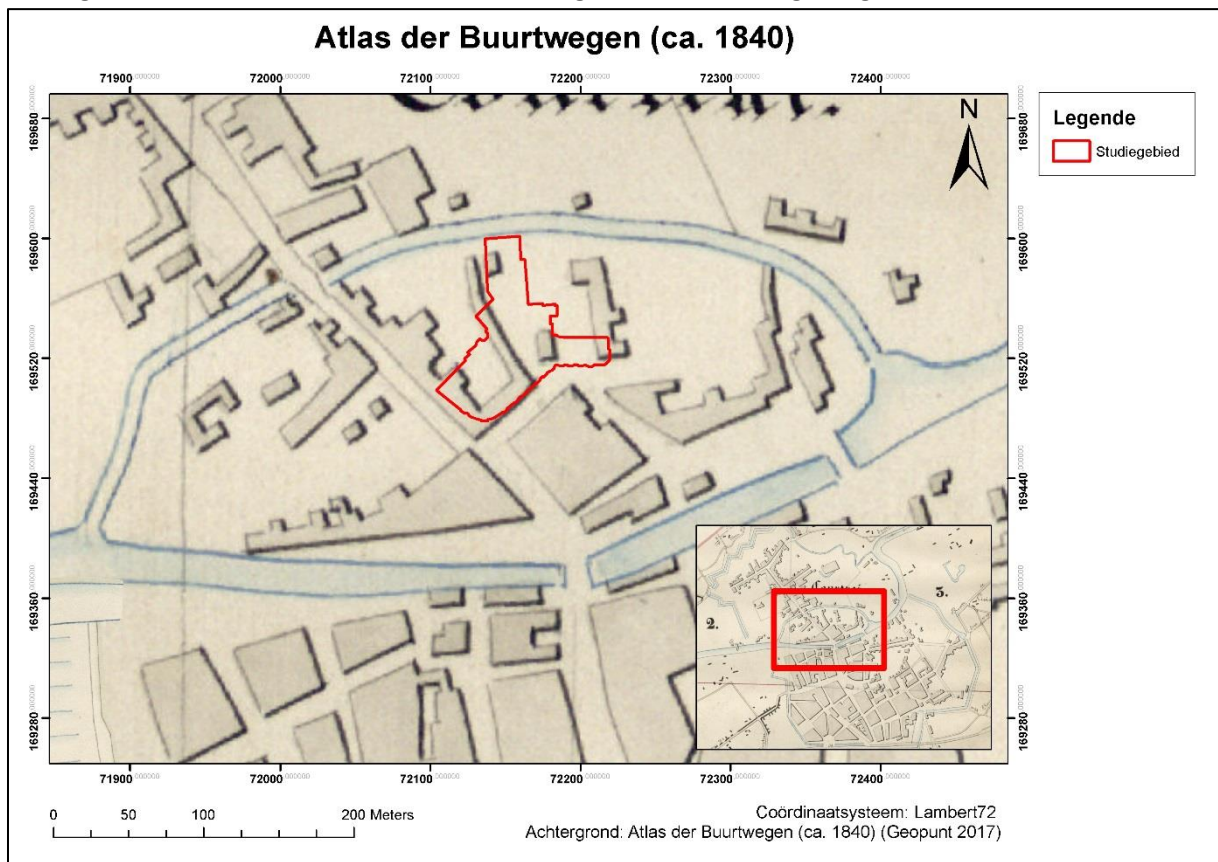
Figuur 53: Het Buda-eiland op de Ferrariskaart (1770-1778) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)

Figuur 54: Detail Ferrariskaart (1770-1778) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)

4.3.9 ATLAS DER BUURTWEGEN (1841)

De vorm van de gebouwen binnen het studiegebied stemmen nog steeds goed overeen met de huidige situatie. Het Kapucijnenklooster is gereduceerd tot één kerk, die zich in het oosten van het studiegebied bevindt. De kerk is echter niet aangeduid als een religieus gebouw.

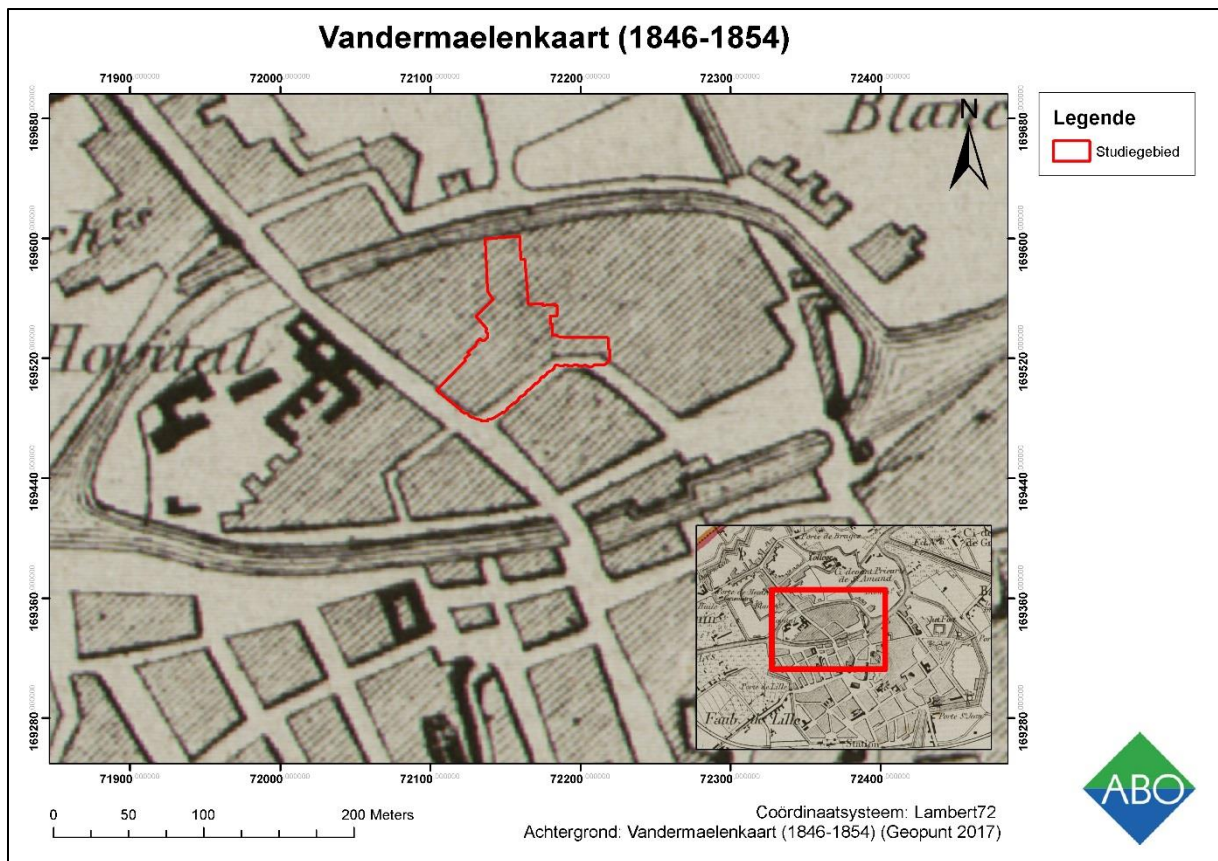

Figuur 55: Het Buda-eiland op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)

4.3.10 VANDERMAELENKAART (1846-1854)

Binnen het studiegebied is bebouwing zonder binnenkoer opgetekend. Verder wordt het gehele noordoostelijke deel van het Buda-eiland aangeduid als een bebouwde zone, zonder de individuele vorm van de gebouwen weer te geven. Er wordt ook geen vermelding gemaakt van het Kapucijnenklooster.

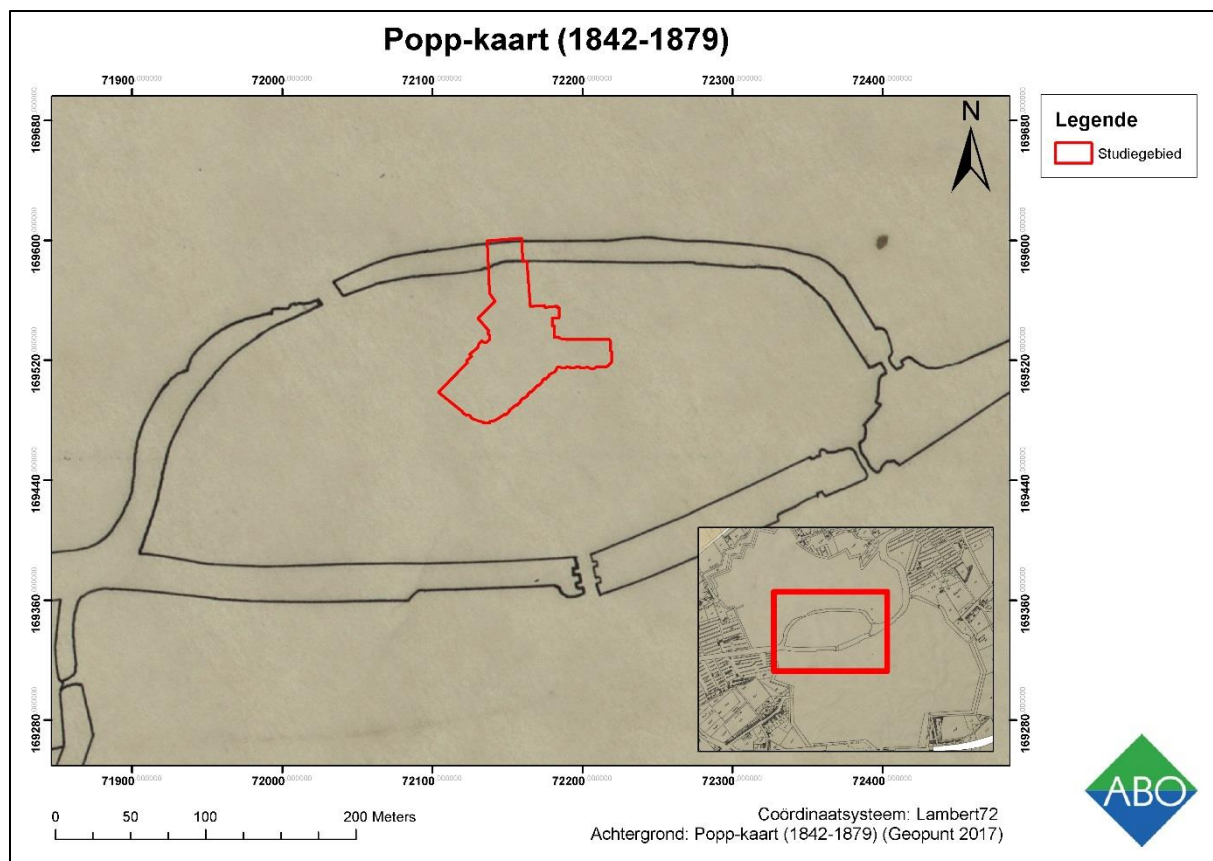

Figuur 56: Het Buda-eiland op de Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)

4.3.11 POPP-KAART (1842-1879)

De Popp-kaart geeft enkel het Buda-eiland weer, met aanduiding van de Leie. De beperkte graad van detail laat dan ook niet toe om deze kaart verder te analyseren.

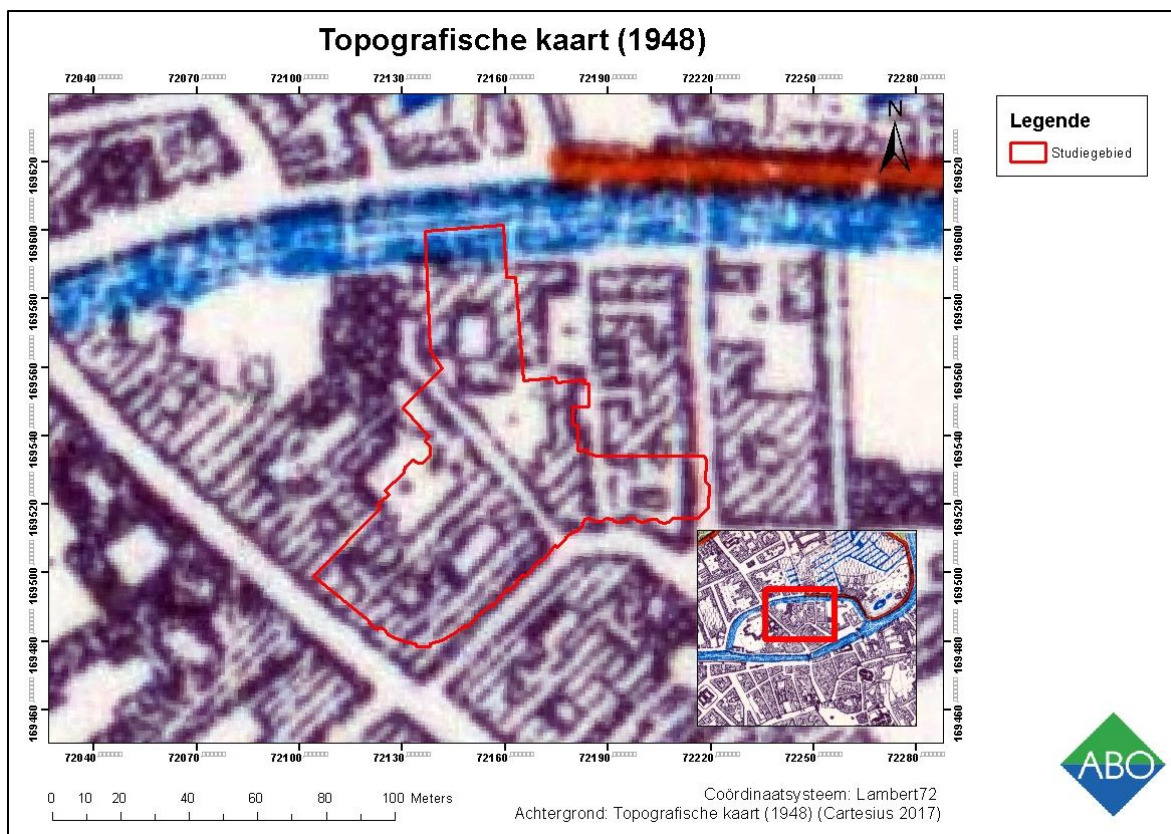

Figuur 57: Het Buda-eiland op de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt, 2017)

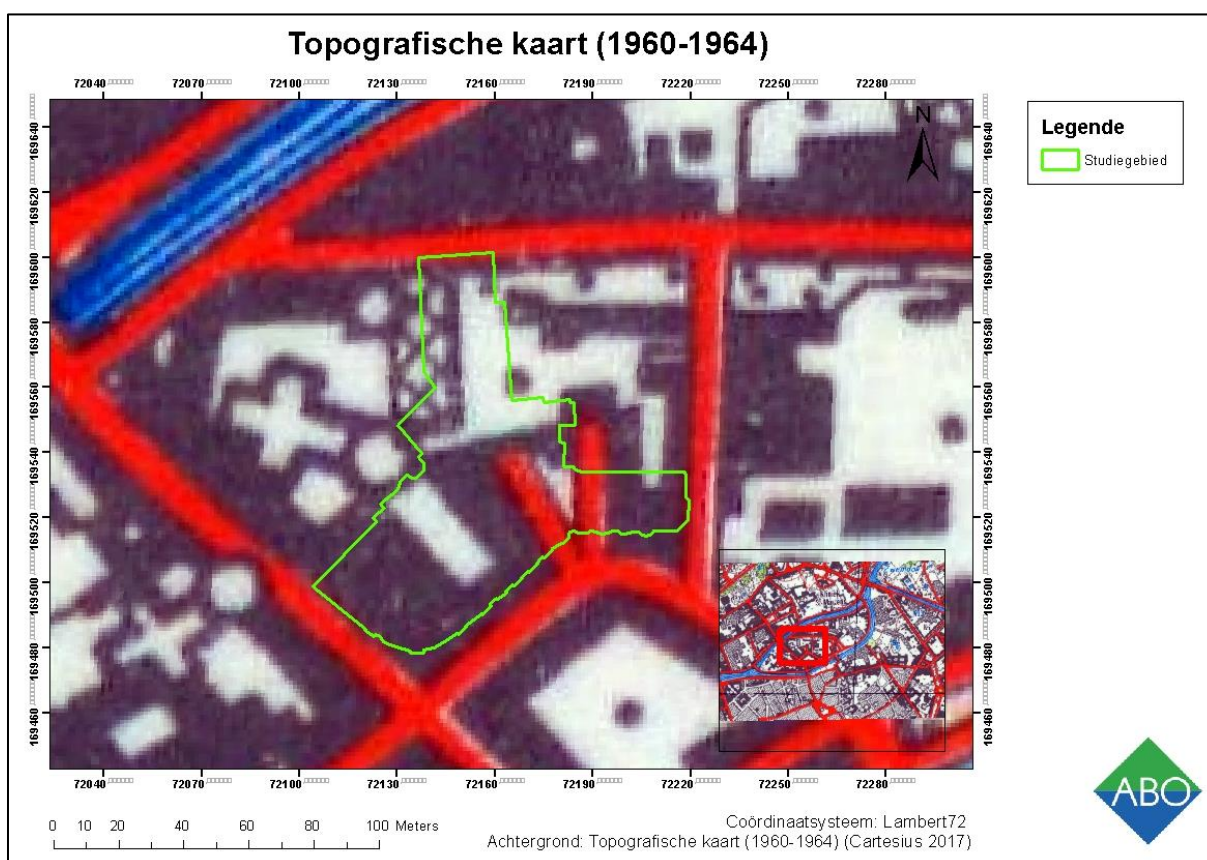
4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

De topografische kaart van 1948 toont nog quasi dezelfde situatie als de voorgaande topografische kaarten. Het studiegebied bevindt zich in een dicht bebouwde zone met aan de noordelijke zijde een zijarm van de Leie die het Buda-eiland vormt (fig. 58). Deze zijarm zal ingrijpend verplaatst worden bij waterwerken in de periode tussen 1948 en 1960-1964. De topografische kaart van 1960-1964 toont immers de huidige vorm van het Buda-eiland, waarbij de zijarm van de Leie verder naar het noorden is verplaatst (fig. 59). Het wegennet is exact hetzelfde wegennet als de huidige situatie. Op de locatie van de oude waterloop is momenteel de straat Dam gelegen.

Het westelijke deel van het studiegebied is in 1971 bebouwd, met een centrale binnenplaats (fig. 60). Het noordelijke deel was bebouwd, waar momenteel verharding is gelegen. In het oostelijke deel is de Kapucijnenkerk reeds gesloopt. Tussen 1979-1990 werd het noordelijke deel van het terrein vrijgemaakt en verhard (fig. 61). De binnenplaats in het westelijke deel alsook het noordelijke deel, zijn omgevormd tot een bovengrondse parking. Daarnaast is ook een groot gebouw opgetrokken volgens een NW-ZO-as op de oostelijke binnenplaats. Deze situatie blijft quasi ongewijzigd tot 2008-2011. Tijdens deze periode wordt een kinderopvang gebouwd net ten oosten van het studiegebied en werd het gebouw op de oostelijke binnenplaats gesloopt. Hiervan zijn bouwplannen en terreinfoto's beschikbaar (fig. 63-64). Op de plaats van het gesloopte gebouw werd een tijdelijke werfkeet opgericht, waarbij vermoedelijk ook in de bodem werd ingegrepen. In de meest recente luchtfotoreeksen (2013-2015; 2016) is de bouw van de kinderopvang vervolledigd en is de volledige binnenplaats onbebouwd en verhard. Samengevat kan dus gesteld worden dat verscheidene bouwfasen met ingreep in de bodem hebben plaatsgevonden in de laatste decennia, waardoor het bovenste deel van het bodemarchief reeds verstoord zal zijn. De verwachte structuren en/of sporen alsook de stedelijke context duiden echter op een diepe stratigrafie. Bijgevolg is het nog steeds mogelijk dat er structuren en/of sporen kunnen aangetroffen worden.

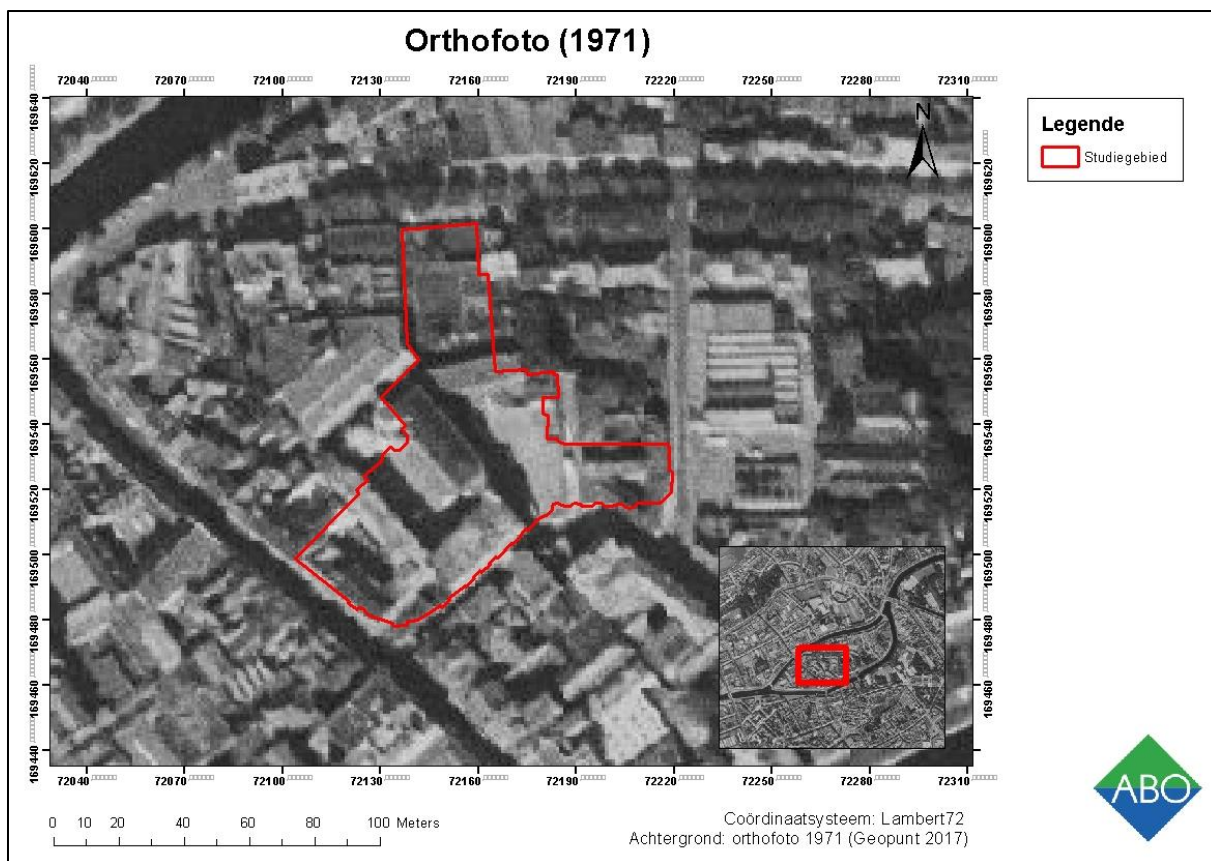

Figuur 58: Topografische kaart (1948) met aanduiding van het studiegebied (Cartesius 2017)

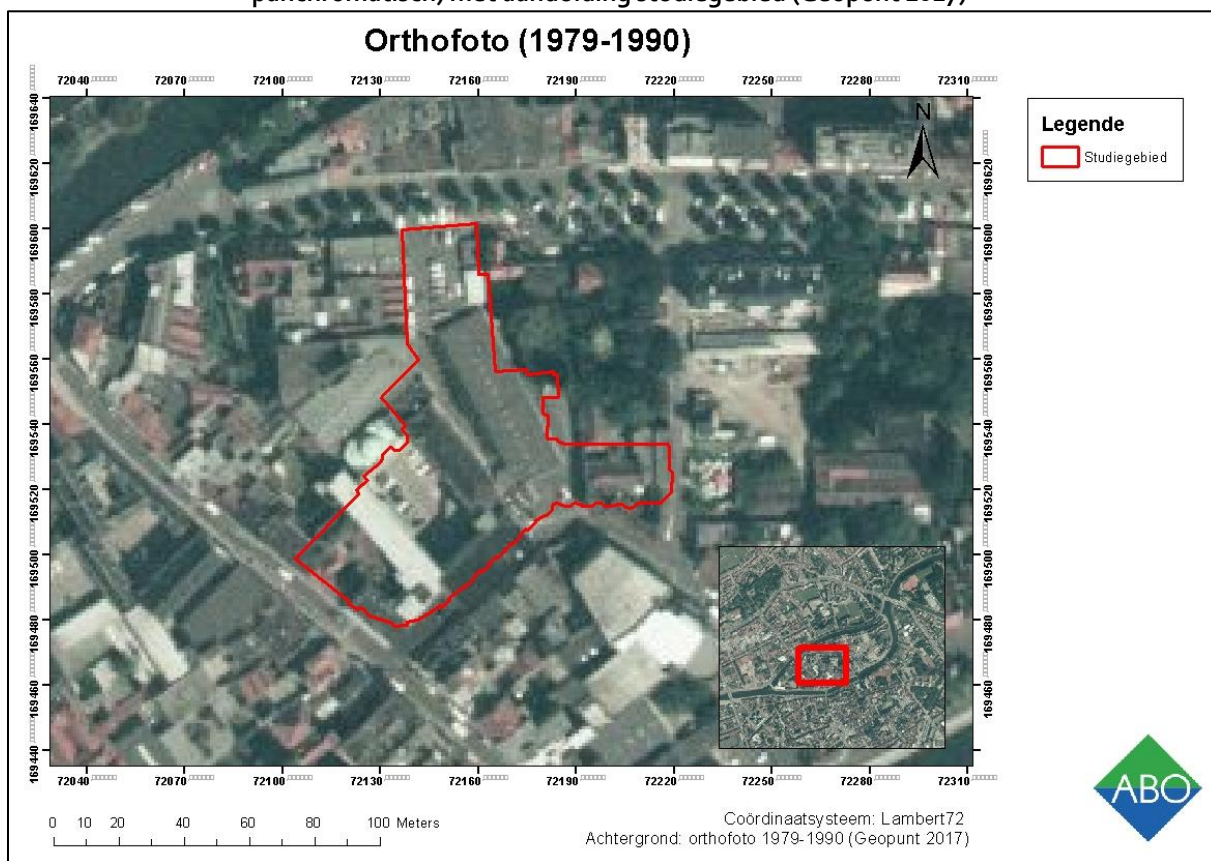

Figuur 59: Topografische kaart (1960-1964) met aanduiding van het studiegebied (Cartesius 2017)

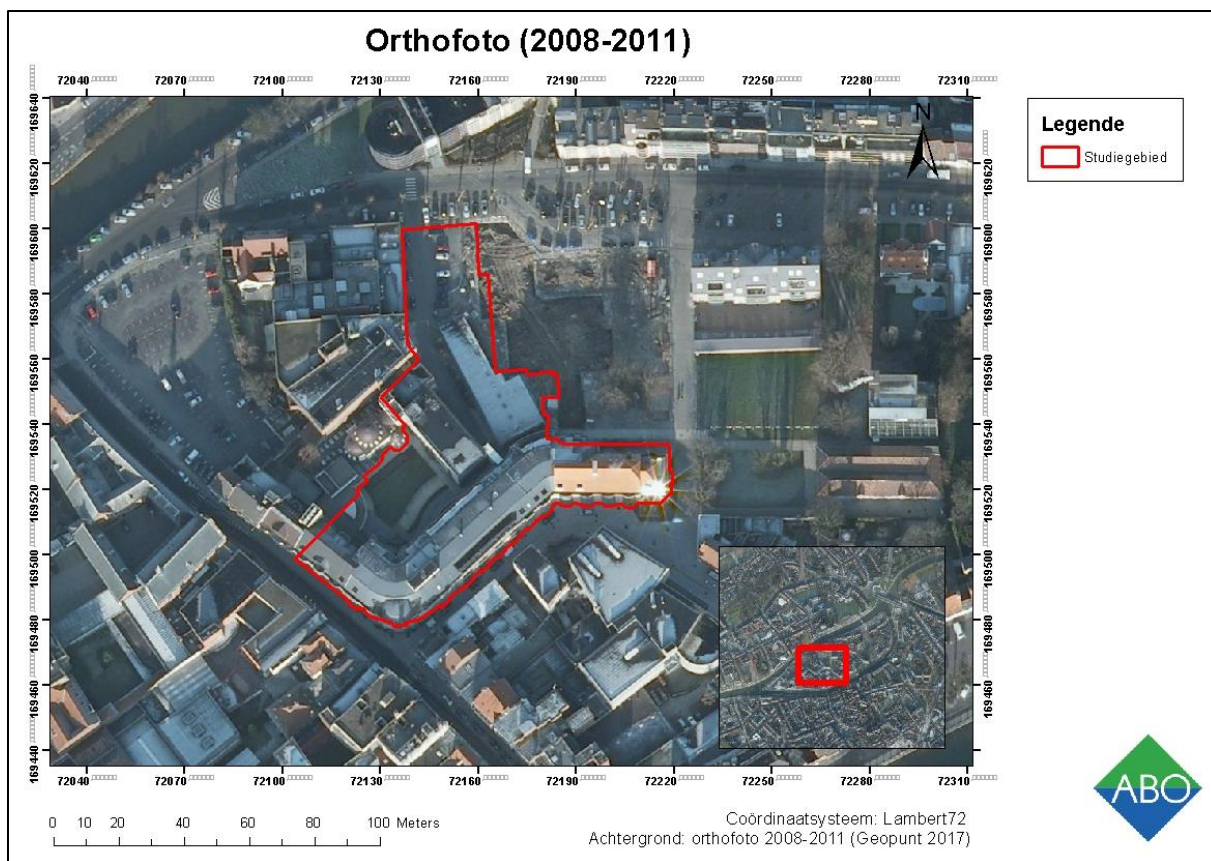

Figuur 60: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropnamen, 1971, panchromatisch) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)

Figuur 61: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)

Figuur 62: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2008-2011) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)

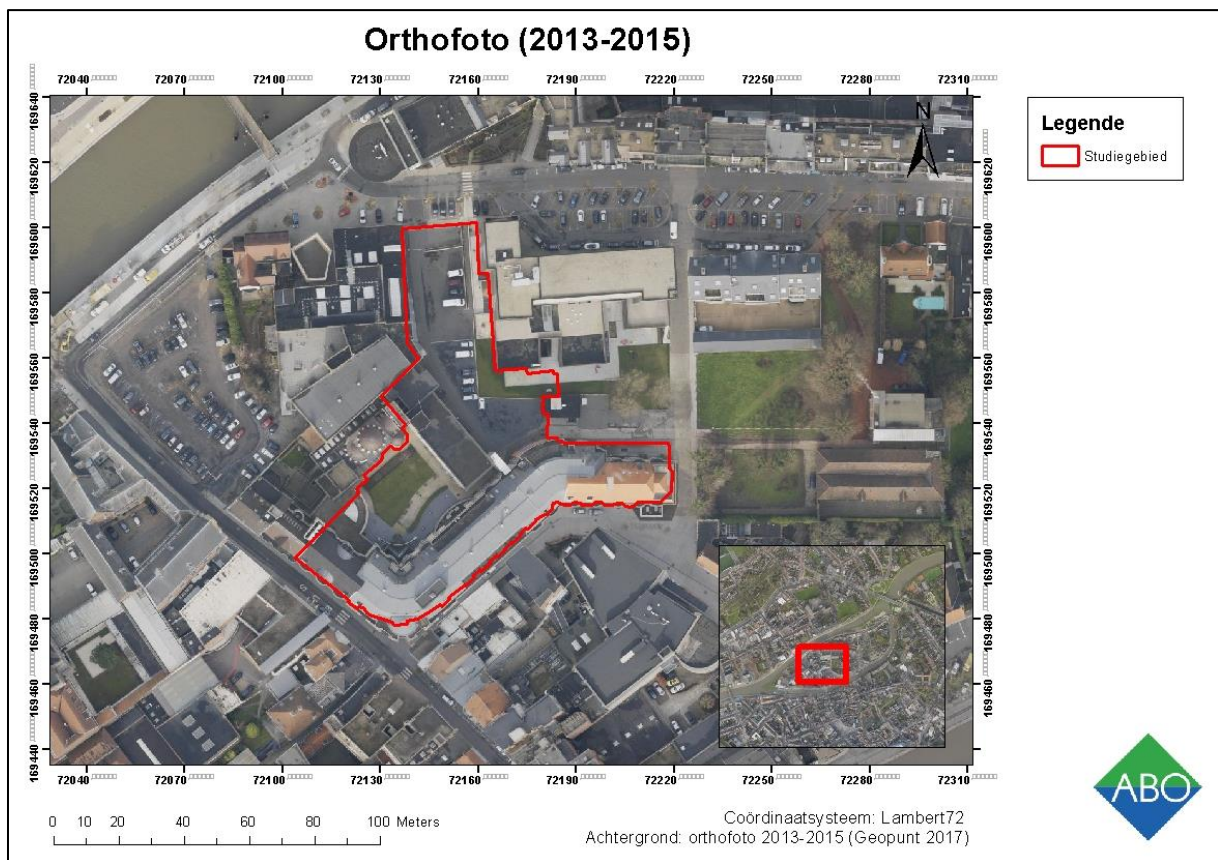

Figuur 63: Foto van he terrein tijdens de bouw van de kinderopvang tussen 2008-2011. In de rechterbovenhoek is het onderkelderde gebouw zichtbaar dat gesloopt zal worden (opdrachtgever 2017)

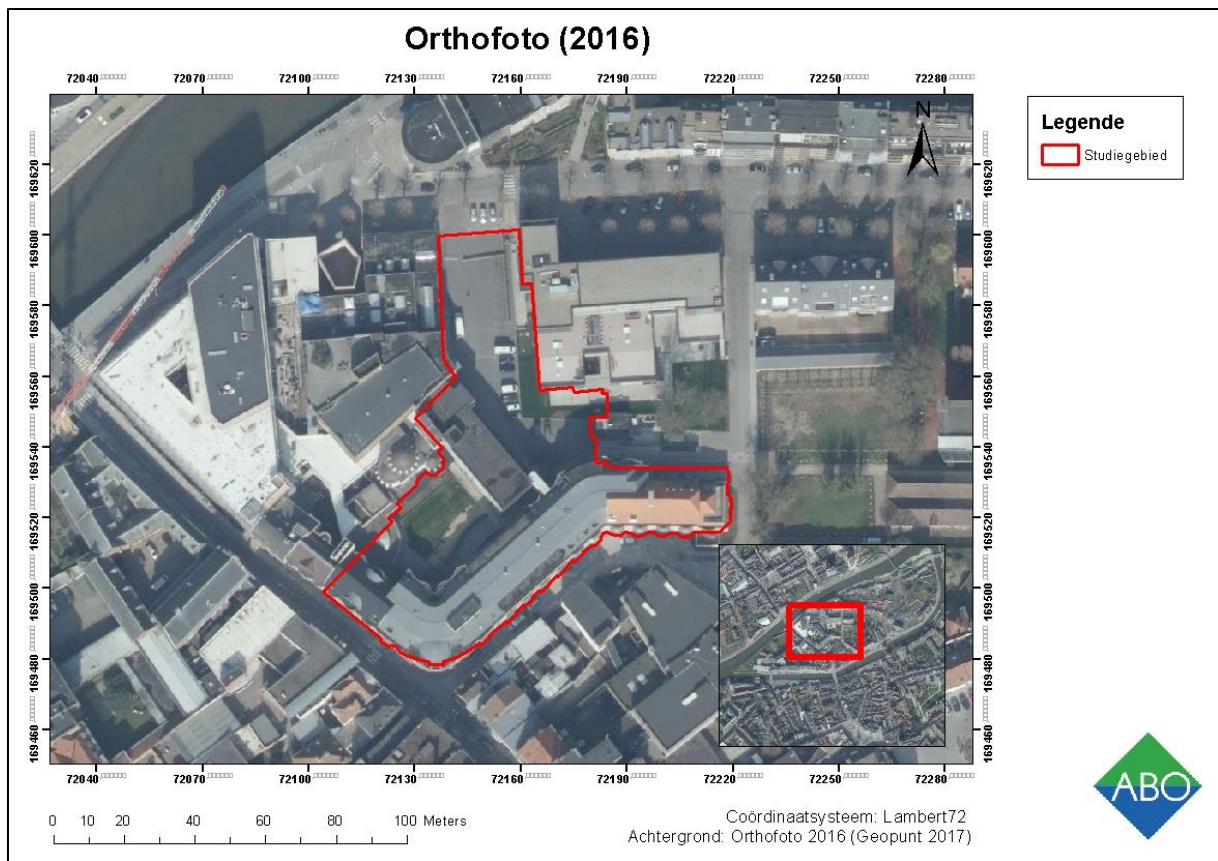

Figuur 64: Bouwplannen tijdens de bouw van de kinderopvang (rood: terreingrenzen toenmalig projectgebied) (opdrachtgever 2017)

Figuur 65: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)

Figuur 66: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2016) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2017)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke, archeologische, historische en cartografische gegevens (hfst. 3 en 4) kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied is gelegen op het Buda-eiland in Kortrijk, binnen een bebouwde archeologische zone. Het eiland is gelegen tussen de Leie en een zijarm van de Leie, ten noordwesten van de historische stadskern. Tijdens de late middeleeuwen verbond het kanaaltje *Vuijl Leyken* deze waterlopen, maar het werd gedempt in de 17de eeuw. Het reliëf is relatief vlak. De bodemtextuur is zandleem.

De Budastraat verbond het Buda-eiland met het marktplaats van Kortrijk. Het is dus een belangrijke historische stadsader. Dit wordt bevestigd door de vele cartografische en historische bronnen. Eerder archeologisch onderzoek binnen het studiegebied wees uit dat het gedempte kanaal materiaal bevatte daterend tussen 1350 en 1600. Het kanaal zelf was afgeboord met houten wanden en palen. Verder worden ook laatmiddeleeuwse stadsversterkingen in het noorden van het studiegebied verwacht. Deze versterkingen bestonden uit een stadsmuur met torens en een aarden wal. In het oostelijke deel van het studiegebied worden resten van een 17de-eeuws Kapucijnenklooster verwacht, met mogelijk ook oudere resten van een schuttershof van de Sint-Jorisgilde. Op basis van historische kaarten is het studiegebied ook steeds bebouwd geweest, al dan niet met een binnenplaats in het westelijke deel van het studiegebied.

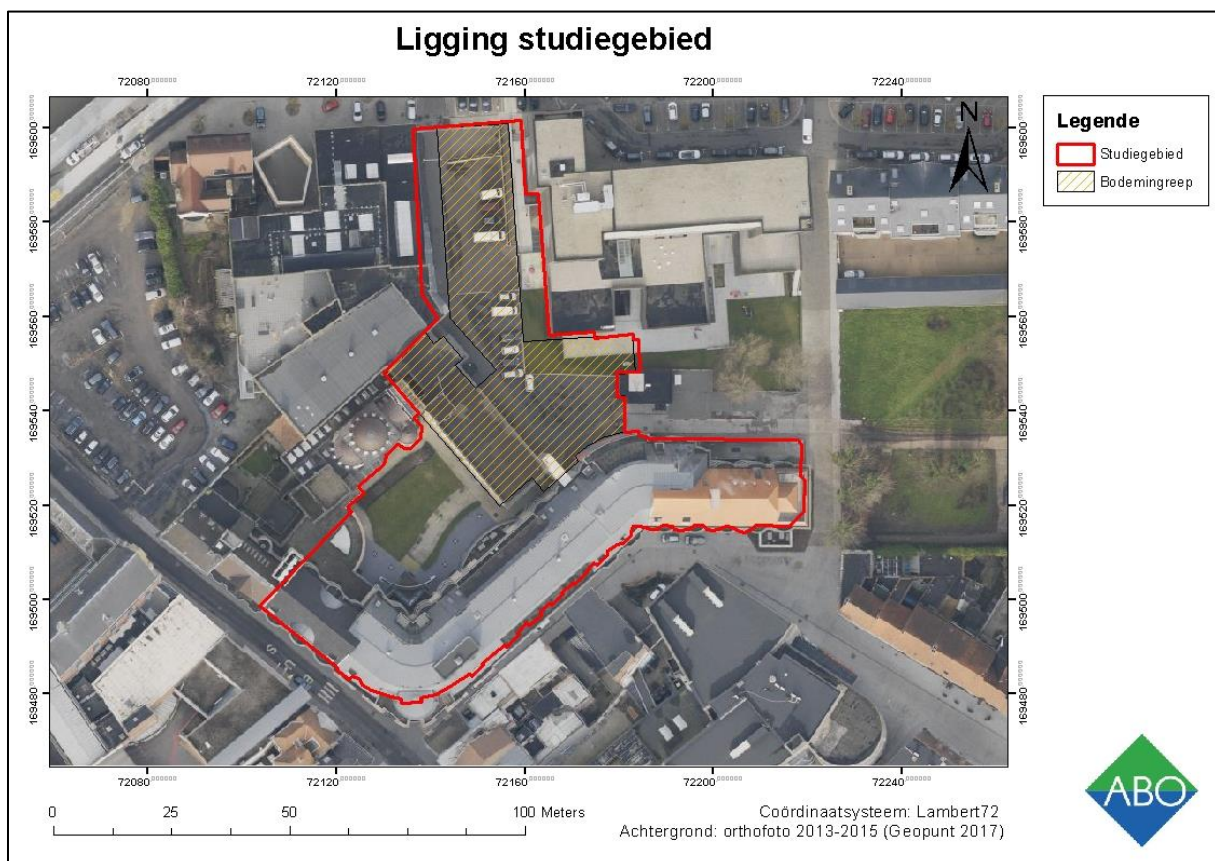
5.2 SAMENVATTING EN INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de uitbreiding van het Heilig-Hart kliniek tussen de Budastraat, Dam en Korte Kapucijnenstraat. De geplande bodemingrepen zijn beperkt tot het centrale deel van het studiegebied (fig. 58). Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van het archeologisch, historisch, cartografisch en landschappelijk onderzoek (hfst. 3 en 4) worden er archeologische sporen en/of vondsten verwacht uit de 14de eeuw en later. Deze archeologische sporen en/of vondsten bestaan onder andere uit een gedempt bevaarbaar kanaaltje uit de 14de eeuw met opvullingen daterend tussen 1350-1600; stadsversterkingen uit de 14de eeuw; een Kapucijnenklooster uit de 17de eeuw en urbane bewoning vanaf de late middeleeuwen.
- 2) Vanwege de bebouwing die op delen van het studiegebied was gelegen en vanwege de eerdere opgravingen die binnen het studiegebied hebben plaatsgevonden, wordt een verstoorde toplaag in het bodemarchief verwacht. Dit is te verwachten binnen een stadscontext, waarbij de stratigrafie steeds complex is. Aangezien de werken voornamelijk bestaan uit de aanleg van een kelder in het centrale deel van het studiegebied, zal de geplande bodemingreep dieper zijn dan eerdere opgravingen en uitbreidingen. Bijgevolg kan een goede bewaringstoestand voor de diepere lagen niet worden uitgesloten.

- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is **hoog**. De Budastraat is één van de oudste en belangrijkste stadsaders van Kortrijk en heeft dus een hoog archeologisch potentieel. Dit wordt bevestigd door de vele CAI meldingen en de vele beschermde monumenten in de directe omgeving. Hoewel een deel van het studiegebied reeds werd opgegraven in 1999 en 2009, valt het niet uit te sluiten dat er nog meer archeologische resten kunnen worden aangetroffen, met name omdat het noodopgravingen betrof. Uit deze opgravingen kwam reeds veel archeologisch materiaal daterend tussen 1350 en 1600. Dit duidt op de grote archeologische rijkdom van het studiegebied. De geplande bodemingrepen zullen dieper reiken dan de voorgaande uitbreidingen van het Heilig-Hart zorgcentrum, waardoor de mogelijke archeologische resten bedreigd worden. Er wordt echter wel een complexe stratigrafie verwacht vanwege het langdurig gebruik van de site alsook vanwege de ligging binnen een historische stadskern.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd onder de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem proefsleuven. Dit onderzoek zal plaatsvinden in uitgesteld traject, mits de sloop van het oude gebouw nog moet plaatsvinden.

Figuur 67: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

DEEL 2 PROEFSLEUVENONDERZOEK

---

1 INLEIDING

Het onderzoek is uitgevoerd conform de bekrachtigde melding (ID: 2017D278 (AOE)).

1.1 PROSPECTIE ZONDER INGREEP IN DE BODEM

Er zullen landschappelijke boringen worden uitgevoerd in de kelder van het zorgcentrum van het Heilig-Hart om de bewaringstoestand en verstoringsgraad in te kunnen schatten onder het reeds aanwezige gebouw. Dit dient voorafgaand aan de sloopwerken uitgevoerd te worden om de prospectie met ingreep in de bodem in te plannen. Indien de verstoringsgraad te hoog zou zijn, kan deze zone wegvallen binnen het verdere archeologisch onderzoek. Indien de verstoringsgraad beperkt is, dient deze zone geïntegreerd te worden binnen de prospectie met ingreep in de bodem. Op basis van de bureaustudie is het immers aannemelijk dat het oude bevaarbare kanaaltje *Vuijl Leyken* zich onder dit gebouw bevond. Het valt dan ook niet uit te sluiten dat er archeologische sporen op grotere diepte kunnen aangetroffen worden indien deze zich in de vulling van het kanaaltje bevinden. Bijgevolg zullen deze boringen in de kelder dieper reiken dan de maximale diepte van de prospectie met ingreep in de bodem.

De geplande werken zullen een impact hebben op de archeologische lagen van het bodemarchief.

Het doel van het landschappelijk booronderzoek zal succesvol zijn bereikt als volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

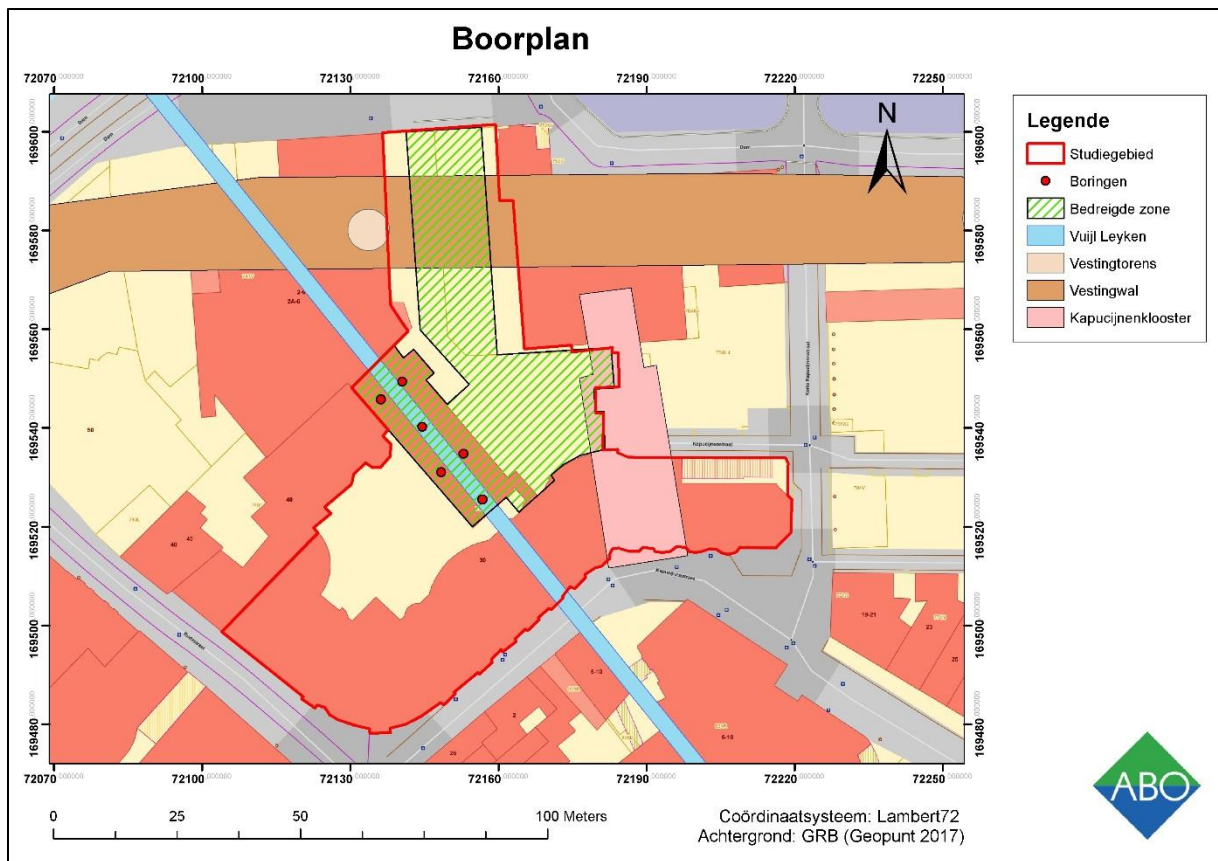
- Hoe is de bodemopbouw?
- Is het bodemarchief verstoord?
- Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?
- Wat is de bewaringstoestand van het archeologisch niveau?
- Kunnen er zones afgebakend worden voor archeologisch vervolgonderzoek?
-

Op basis van de antwoorden op de onderzoeksvragen zal de erkend archeoloog verder onderzoek met ingreep in de bodem sturen.

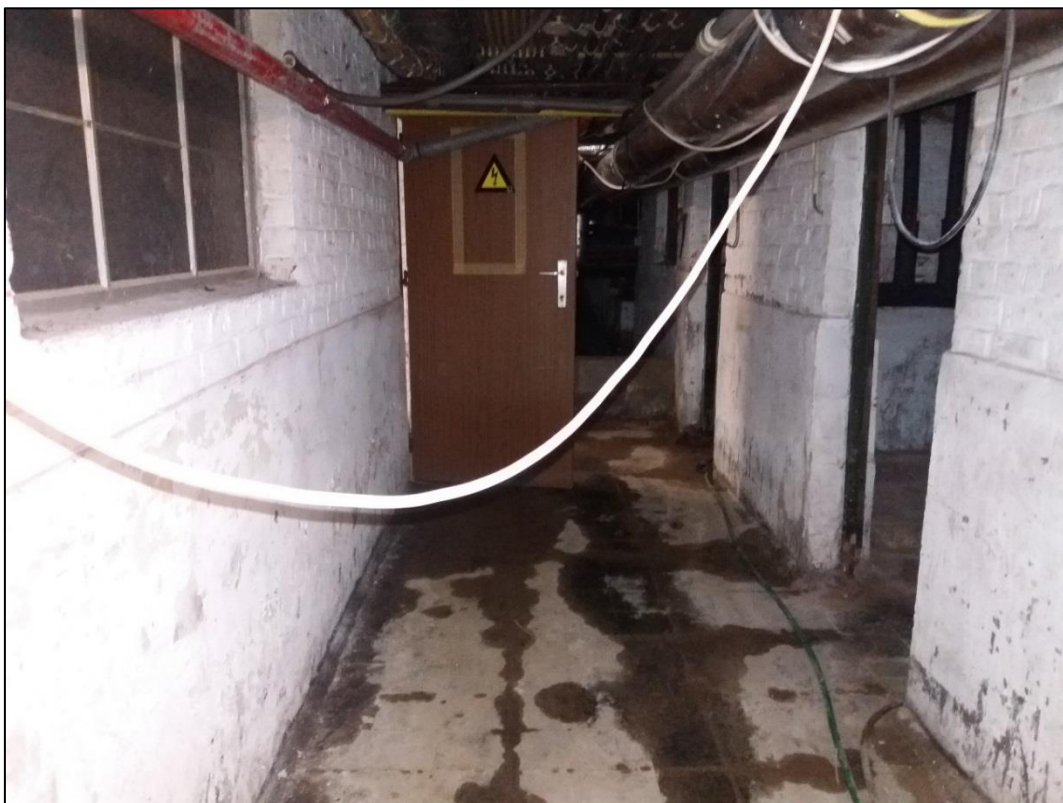
Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. In dit geval lijkt het opportuun om in de kelder van het te slopen gebouw boringen uit te voeren om de verstoringsgraad en bewaringstoestand van mogelijke archeologische sporen in te kunnen schatten. Het is immers waarschijnlijk dat op deze locatie een bevaarbaar kanaaltje uit de late middeleeuwen en later is gelegen.

Het landschappelijk booronderzoek zal semi-mechanisch uitgevoerd worden vanwege de harde keldervloer (fig. 69-70). Het boorgrid bestaat uit een ruitvorm met zijden van 10m tussenafstand. In totaal zullen er zes boringen worden uitgevoerd over de gehele oppervlakte van de kelder van het te slopen gebouwen.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

Figuur 68: Boorplan met hypothetische ligging van mogelijke archeologische structuren aangeduid op het GRB (Geopunt 2017)

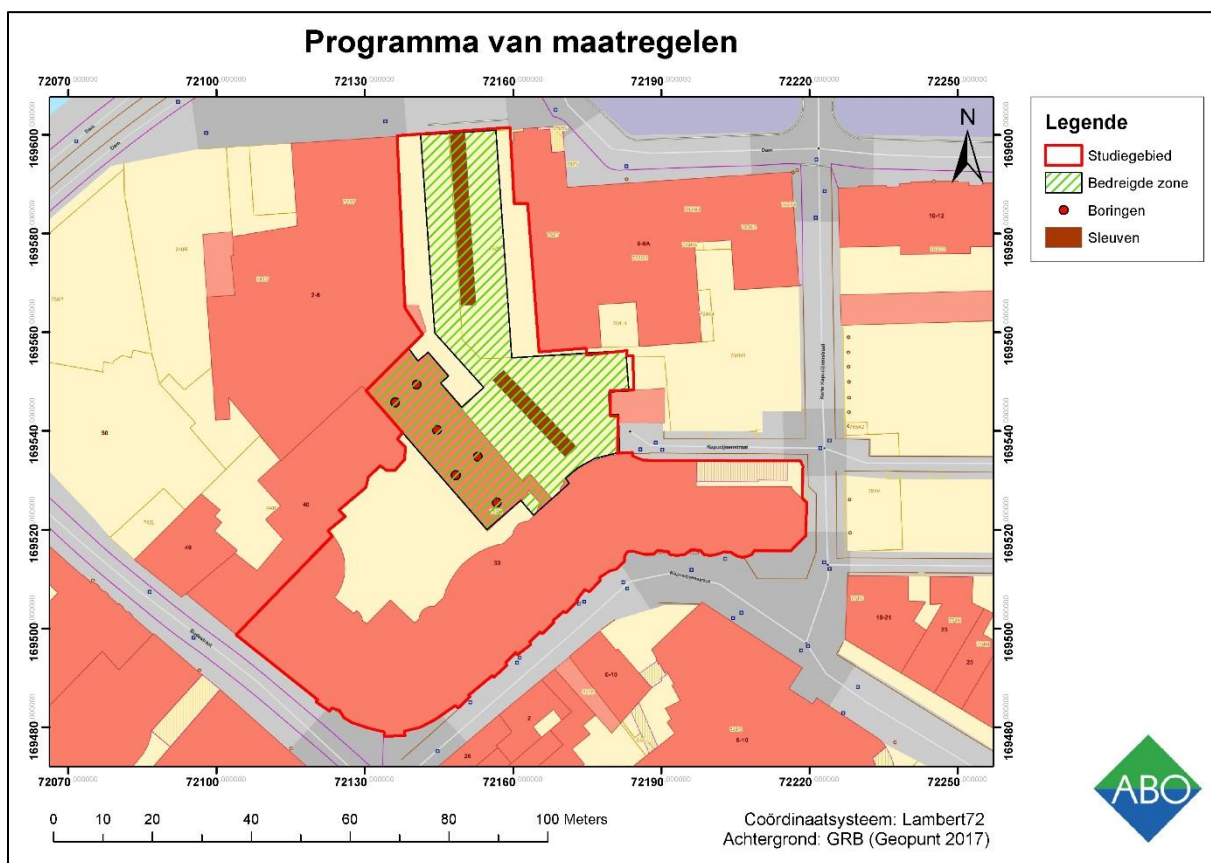
Figuur 69: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

Figuur 70: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

1.2 PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

Figuur 71: Overzicht van het programma van maatregelen geprojecteerd op het GRB (Geopunt 2017)

1.3 OBSERVATIES EN REGISTRATIE VAN VONDSTEN

In Werkput 1 kwamen in het dempingspakket van de stadsgracht een weinig aardewerk aan het licht dat de finale opgave en demping van de gracht dateert in de late 17de/18de eeuw. Dit kan ongetwijfeld in verband gebracht worden met de opgave en afbraak van de stadsversterking in 1684.

In Werkput 2 werden slechts enkele weinige aardewerkvondsten aangetroffen in de vulling van de door recente bodemingrepen verstoorte post-middeleeuwse beerputconstructie en dateert de opvulling in de 16de of 17de eeuw.

1.4 OBSERVATIES EN REGISTRATIES VAN STALEN VOOR NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Er werden geen stalen genomen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek.

1.5 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Niet van toepassing

2 ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN STRUCTUREN

2.1 STRATEGIE

Tussen 25 en 26 oktober werd door erkend archeoloog Pedro Pype (OE/ERK/Archeoloog/2015/00054), Emmy Nijssen (OE/ERK/Archeoloog/2016/00106) en archeoloog-assistent Maarten Praet het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd op het onderzoeksgebied langs de Budastraat te Kortrijk.

Het onderzoeksgebied werd overeenkomstig het programma van Maatregelen geëvalueerd door middel van twee continue proefsleuven met getrapte aanleg (Werkput 1 en 2). De totale oppervlakte die werd onderzocht door middel van proefsleuven is 155m². Hiermee werd een dekkingsgraad van 11,25% gehaald ten opzichte van de bedreigde zone (1.377m²) met uitzondering van de zone onder het bestaande gebouw (478m²).

In het Programma van Maatregelen werden tevens nog 6 handboringen voorzien in de kelders van het te slopen gebouw om aan te tonen of er onder het kelderniveau zich nog mogelijke archeologische sporen of structuren kunnen verwacht worden. Op basis van de historische gegevens wordt hier het *Vuyl Leyken* gesitueerd. Doch omwille van de hoge grondwaterstand (tot net boven het vloerniveau) werd hiervan afgezien.

Rekening houdende met de eventuele archeologische restanten van het *Vuyl Leyken* wordt voorgesteld om na de afbraak van het opgaande muurwerk de uitbraak en het verlagen van de geplande bouwput archeologisch te begeleiden (cf. programma van maatregelen).

Werkput 1 situeert zich in het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en heeft een lengte van 35m en een breedte van maximaal 3m. Werkput 2 werd voorzien in het zuidelijke deel en heeft een lengte van 21m en een maximale breedte van 3m.

In eerste instantie werden beide sleuven aangelegd tot een diepte van ca. 1,50m onder het maaiveld. In Werkput 2 bleek dit het archeologische niveau.

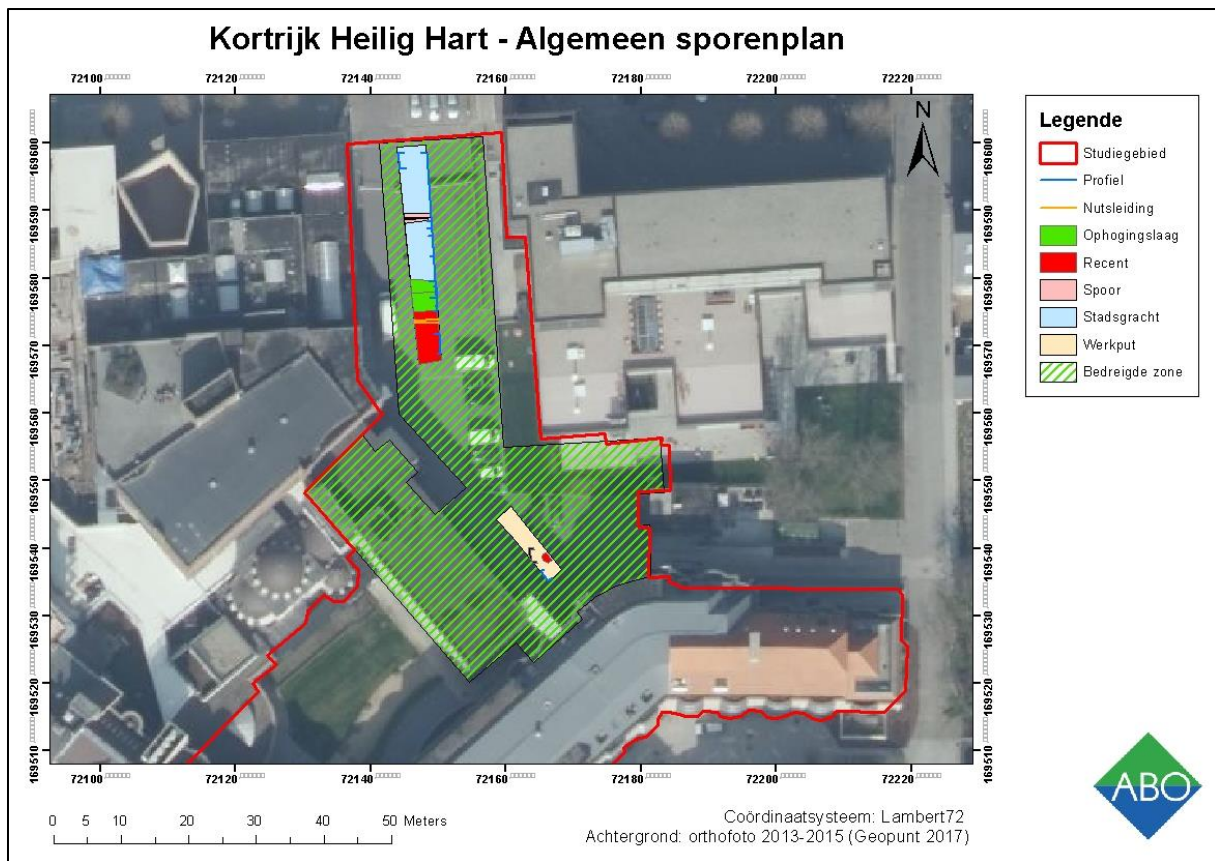
Op maandag 6 november werden de werkputten verder verkend door middel van een aantal strategisch gerichte profielputten in functie inzicht te bekomen in de dieper dempingslagen van de stadsgracht.

In werkput 1 werd, omwille van de aanwezigheid van de gedempte stadsgracht, in een tweede fase na plaatsen van een grondbemaling verder verdiept tot de natuurlijke bodem. Omwille van veiligheidsoverwegingen werd geopteerd om het verder verdiepen uit te voeren door middel van een reeks van aparte profielputten en bijgevolg niet over de ganse lengte van de werkput.

Hierbij werden twee profielputten aangelegd tot op het onderliggende tertiair substraat (profiel 1.4/A en B).

In Werkput 1 werd de gedempte stadsgracht aangesneden en een post-middeleeuwse bakstenen perceelsmuur. In Werkput 2 kwam een restant van een 17de-eeuwse beerput aan het licht die door recente bouwingrepen diepgaand verstoord bleek.

Alle profielen en de gemaakte coupes werden gefotografeerd en ingetekend op schaal. De beschrijving ervan gebeurde volgens de richtlijnen vermeld in de Code Goede Praktijk. Alle werkputten, sporen en structuren, profielen werden digitaal ingemeten met een GPS toestel.

Figuur 72: Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto (Geopunt 2017)

2.2 WERKPUT 1

Werkput 1 werd in eerste instantie aangelegd op een breedte van 4m en, omwille van veiligheidsoverwegingen, tot een maximale diepte van 1,50m zoals voorzien in de bekrachtigde melding (fig. 73). Hierbij kon een gedeelte van de voormalige in de 18de of vroege 19de eeuw gedempte stadsgracht geregistreerd worden. Een oost-west georiënteerde bakstenen muur werd in een latere fase aangelegd doorheen het dempingspakket (spoor 1.1 zie lager).

Figuur 73: Werkput 1 gezien vanuit het zuiden

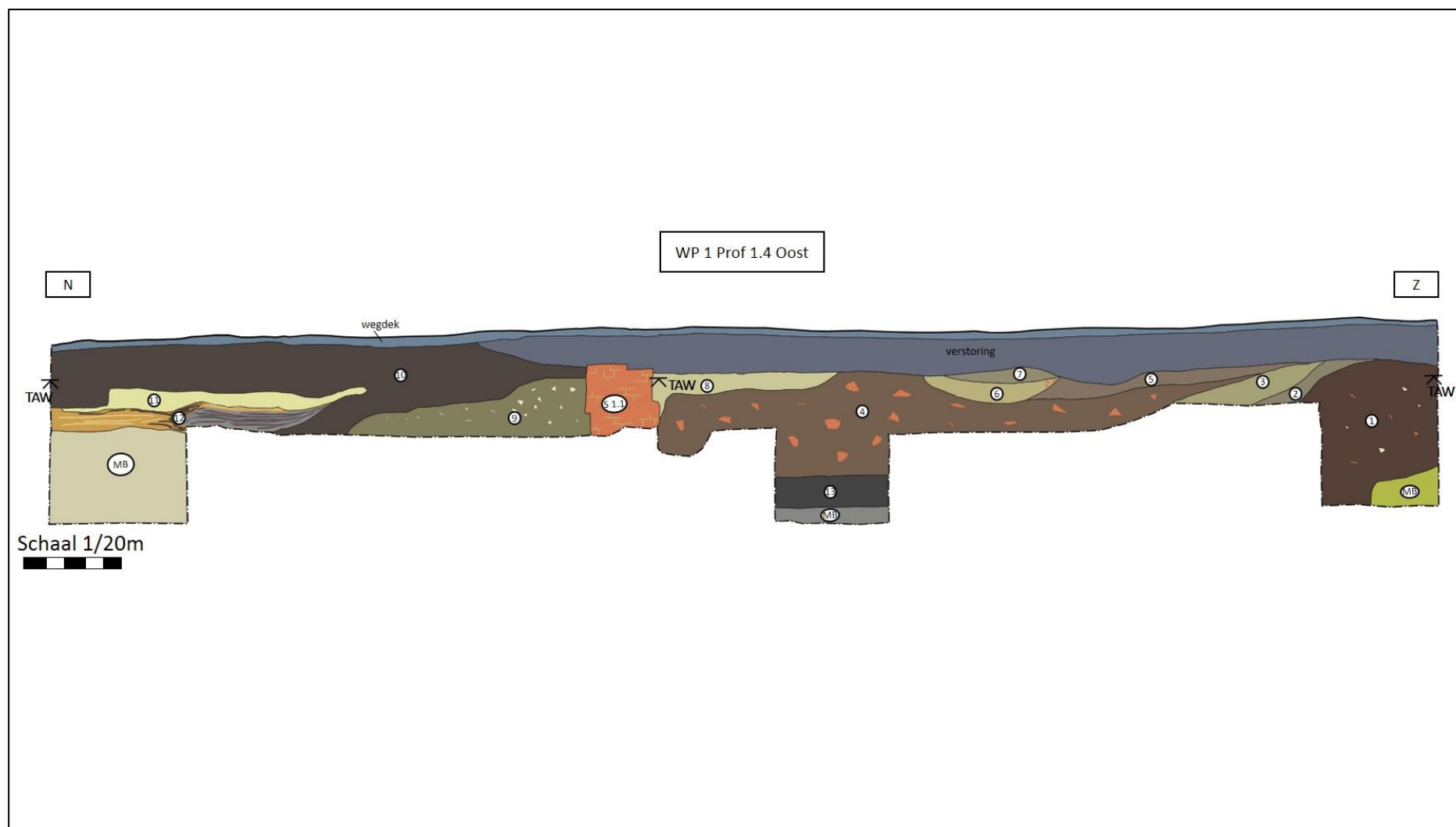
2.2.1 PROFIELEN

Omwille van de aanwezigheid van de gedempte stadsgracht werd het oostelijke profiel in zijn totaliteit geregistreerd (profiel 1.4).

Onmiddellijk ten noorden van de bakstenen muur spoor 1.1 wordt het profiel gekenmerkt door de aanwezigheid van een dik lichtbruin heterogeen dempingspakket vermengd met afbraakpuin (baksteen en kalkmortel). Het pakket is stratigrafisch in verband te brengen met de afbraak van muur spoor 1.1.

Op dit pakket en boven muur spoor 1.1 bevindt zich een donkerbruin heterogeen dempingspakket vermengd met een weinig gebruiksaardewerk en voornamelijk afbraakpuin. Beide pakketten vertonen een duidelijk afwaarts verloop in noordelijke richting wat erop wijst dat de totstandkoming van de pakketten gebeurde vanuit zuidelijke richting.

Mogelijks kunnen deze pakketten met de afbraak van het kapucijnenklooster in het begin van de 19de eeuw in verband gebracht worden.

Figuur 74: Profieltekening van profiel 1.4

WP 1 Prof 1.4

1. Donkerbruin, heterogeen, baksteenpuin, kalkmortel
2. Verspitte zandleem, donkerbruin
3. Verspitte zandleem, moederbodem
4. Donkerbruin, heterogeen, baksteenpuin, kalkmortel, 18^e-eeuws aardewerk
5. Donkerbruin, zandige leem, baksteenpuin, kalkmortel
6. Donkerbruin, zandige leem, veel baksteenpuin, kalkmortel
7. Donkerbruin, compact, homogeen
8. Beige geel, zandleem, heterogeen, kalkmortel, insteekkuil muur 1.1
9. Heterogeen, puinpakket, kalkmortel
10. Donkerbruin, heterogeen, recent, ophogingspakket
11. Zandleem, nivelleringslaag
12. Spoeling, gelamineerd, organisch zandig, oxide-reductie
13. Humeus, donkerbruin, baksteenpuin, kleig

Figuur 75: Heterogene dempingspakketten ten noorden van muur spoor 1.1

Ten noorden wordt dit pakket afgedekt door een zandige pakket met oxido-reductie verschijnsel en vertoont een duidelijke aanwezigheid van dunne horizontale laminae bestaande uit een afwisseling van zandige en organische bandjes als gevolg van organische afzettingen in een waterrijk milieu. De onderste gelaagdheden vertonen een duidelijke reductie als gevolg van de permanente grondwatertafel. Het bovenste gedeelte heeft een beige tot okergele kleur als gevolg van oxidatie.

Op dit pakket bevindt zich een ca. 0,40m dikke ophogingslaag bestaande uit steriel verspitte natuurlijke zandige leem.

Het geheel wordt afgedekt door een recent donkerbruin heterogeen ophogingspakket vermengd met afbraakpuin. Dit pakket werd over de volledige lengte van werkput 1 en 2 vastgesteld. Mogelijks kan de totstandkoming ervan in verband gebracht worden met de herinrichting van het terrein in functie van de bouw van het huidige H. Hart woon- en zorgcentrum.

Het feit dat de horizontale gelaagdheid stratigrafisch gelegen is bovenop het dempingspakket wijst erop dat het noordelijke grachtgedeelte nog enige tijd openlag en later finaal werd afgedekt door het donkerbruine pakket dat mogelijks dateert uit de bouwphase van het huidige woon- en zorgcentrum (cf. hfst. 3.2).

Figuur 76: Oostprofiel ten noorden van spoor 1.1

Figuur 77: Detail van profiel 1.1 met zandige en organische laminae

Het gedeelte ten zuiden van de bakstenen muur spoor 1.1 wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een ca. 1m dik bruin heterogeen kleiig pakket vermengd met gebruiksaardewerk en afbraakpuin. Op basis van het aangetroffen aardewerk kan de totstandkoming van het pakket in de 18de of vroege 19de eeuw gedateerd worden.

- Aardewerk:

In de opvulling werden relatief veel fragmenten vastgesteld van vrij dikwandige waterafvoerbuizen in roodgebakken grès-waar bedekt met zoutglazuur.

Verder kwamen een randfragment van een grape in lokaal/regionaal vervaardigd roodgebakken aardewerk aan het licht. De rand is geprofileerd en voorzien van een brede dekselgeul. Op de rand en de schouder is de aanzet zichtbaar van een afgebroken rolrond verticaal oor. Het geheel is bedekt met loodglazuur. Een ander randfragment is afkomstig van een voorraadpot in lokaal/regionaal vervaardigd roodgebakken aardewerk en is tevens voorzien van een brede geprofileerde rand met dekselgeul. Op de rand is een breed horizontaal oor aangezet.

Een bodemfragment is afkomstig van een boterpot vervaardigd in Rijnlands steengoed, meer bepaald de regio van Westerwald en is voorzien van een vlakke bodem. Op de buitenzijde is een decoratie aangebracht in kobaltblauw.

Een wandfragment is afkomstig van een bord en is vervaardigd in lokaal vervaardigde majolica. Op de binnenzijde was een polychroom decor aangebracht. Een ander randfragment is tevens afkomstig van een bord en is vervaardigd in lokale faïence. Aan de binnenzijde was een decor aangebracht in kobaltblauw. Een tweede randfragment is tevens afkomstig van een onversierd bord. Tenslotte is er nog de aanwezigheid van een wandfragment van een gebruiksvorm in lokaal/regionaal roodgebakken vervaardigd aardewerk en is op de buitenzijde voorzien van een met mangaan gekleurd loodglazuur. Deze groep wordt ook wel eens "zwartgoed" genoemd.

Op basis van de technische en typologische kenmerken kan het geheel in de 18de of vroege 19de eeuw gedateerd worden.

Figuur 78: Gebruiksaardewerk uit het dempingspakket

Figuur 79: Fragmenten van Grès-afvoerbuizen

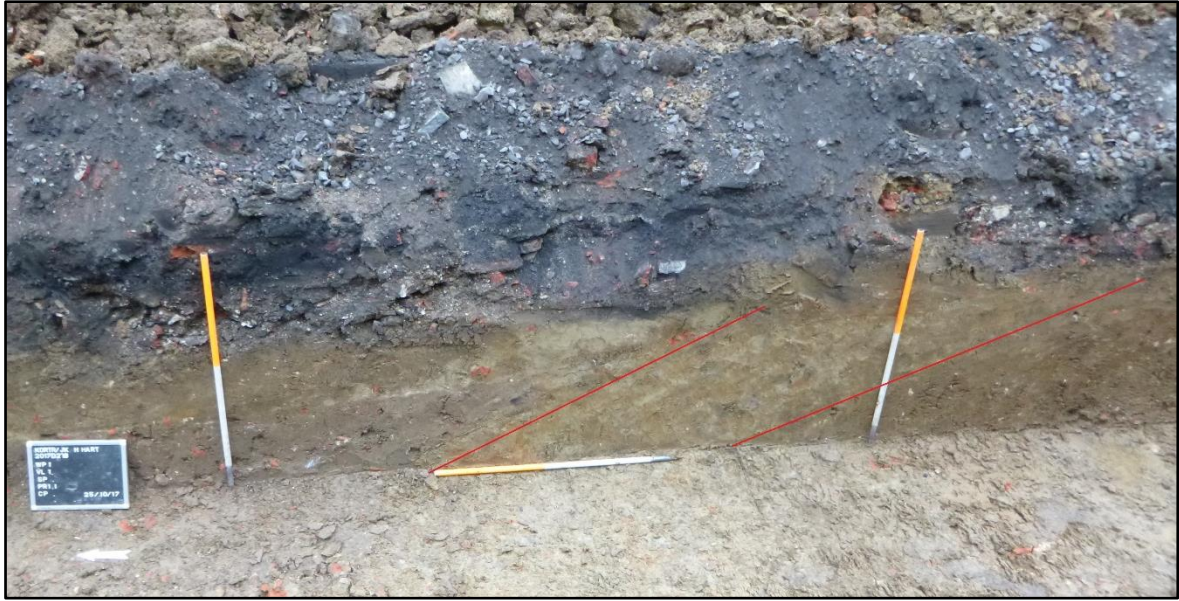

Figuur 80: Oostprofiel ten zuiden van spoor 1.1

Figuur 81: Oostprofiel

Meer zuidelijk kon een gedeelte van een pakket verspitte natuurlijke bodem met een duidelijke schuine gelaagdheid aangetoond worden en bevindt zich stratigrafisch onder het dempingspakket. Mogelijks kan dit in verband gebracht worden met de nivellering van het wallichaam na de opgave en afbraak in 1684 (cf. hfst 3.2).

Figuur 82: Schuine gelaagdheid demping verspitte natuurlijke bodem

Door middel van twee profielputten (profiel 1.4 A en B) kon de opvullingsstratigrafie verder verkend tot op de natuurlijke bodem (- 3m onder het maaiveld).

In het uiterst zuidelijke gedeelte van de werkput kon de insteek van de gracht in de natuurlijke bodem zowel in het vlak als in het oostprofiel aangetoond worden. Het verdere vervolg van de insteek in zuidelijke richting kon echter omwille van de aanwezigheid van nog in gebruik zijnde nutsleidingen niet aangetoond worden.

Figuur 83: Profiel van profielput 1.4 A

Ter hoogte van het uiterste zuidelijke einde van de werkput bleek de bodemopbouw diepgaand verstoord als gevolg van recente bodemingrepen en is ongetwijfeld het gevolg van het uitbreken van de aanwezige kelders van het voormalige H. Hart Woon- en Zorgcentrum voorafgaand de bouw van het huidige wooncentrum in 1999.

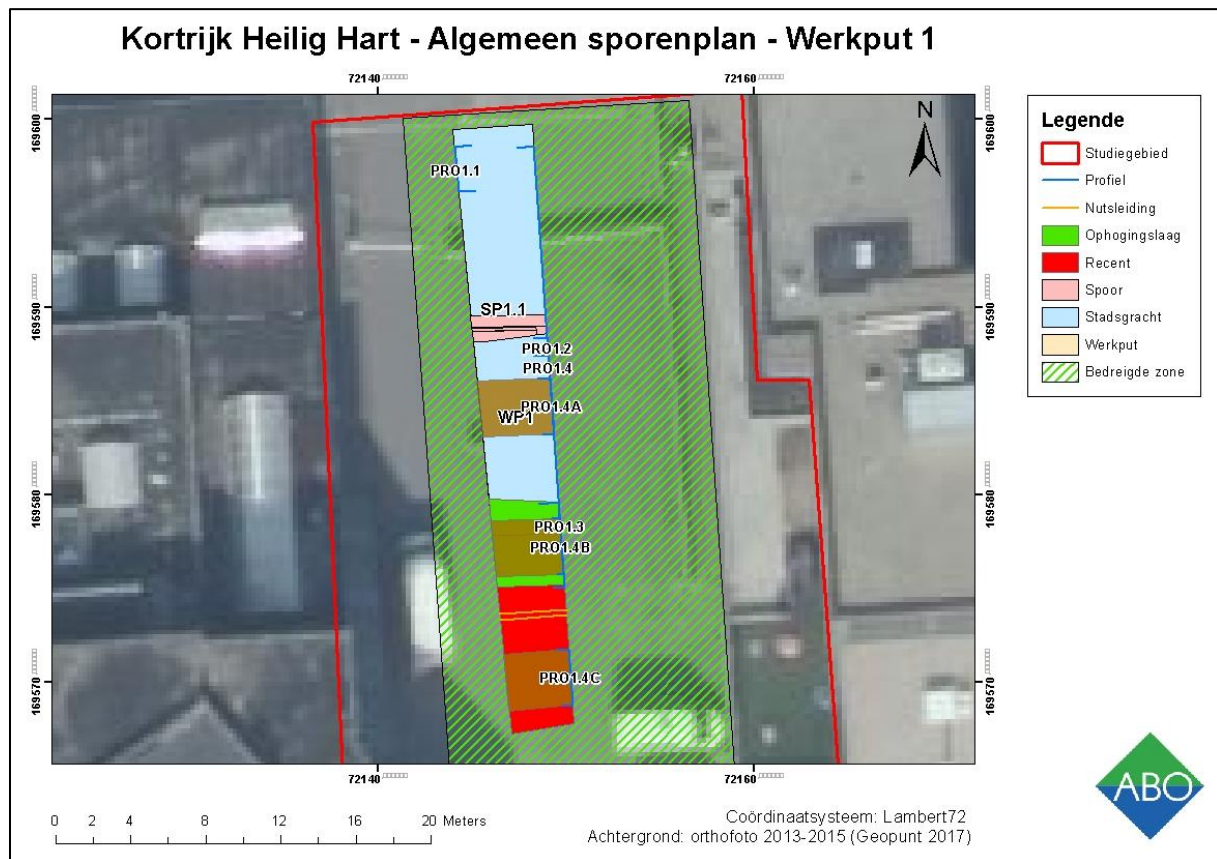

Figuur 84: Diepgaande recente verstering aan het zuidelijke einde van Werkput 1

2.2.2 ARCHEOLOGISCHE SPOREN

In Werkput 1 werd er slechts één archeologische structuur aangetroffen, muur spoor 1.1.

Figuur 85: Algemeen grondplan van Werkput 1

Doorheen het 18de of vroeg 19de eeuwse dempingspakket werd een bakstenen muur aangelegd met een duidelijke oost-west verloop (spoor 1.1). Een duidelijke aanleg sleuf doorheen het dempingspakket werd geregistreerd in het oostprofiel langs de zuidzijde van de muur (cf. hfst. 2.2.1).

De muur zelf is geheel opgebouwd in een oranje- tot donkerrode baksteen van 23-23,5x11-11,5x5cm en een harde witbeige kalkmortel met duidelijk zichtbare kalkinclusies. Het opgaande muurwerk heeft een breedte van ca. 0,50m en heeft een maximaal bewaarde hoogte van 6 baksteenlagen gemetseld in een onregelmatig verband.

De fundering kent aan de zuidelijke zijde drie versnijdingen en is aangelegd op een brede basis bestaande uit gerecupereerde stukken metselwerk aangelegd op een losse puinlaag. Wellicht werden de stukken metselwerk gerecupereerd tijdens de afbraak van het kapucijnenklooster in 1819.

Figuur 86: Zuidzijde van muur spoor 1.1

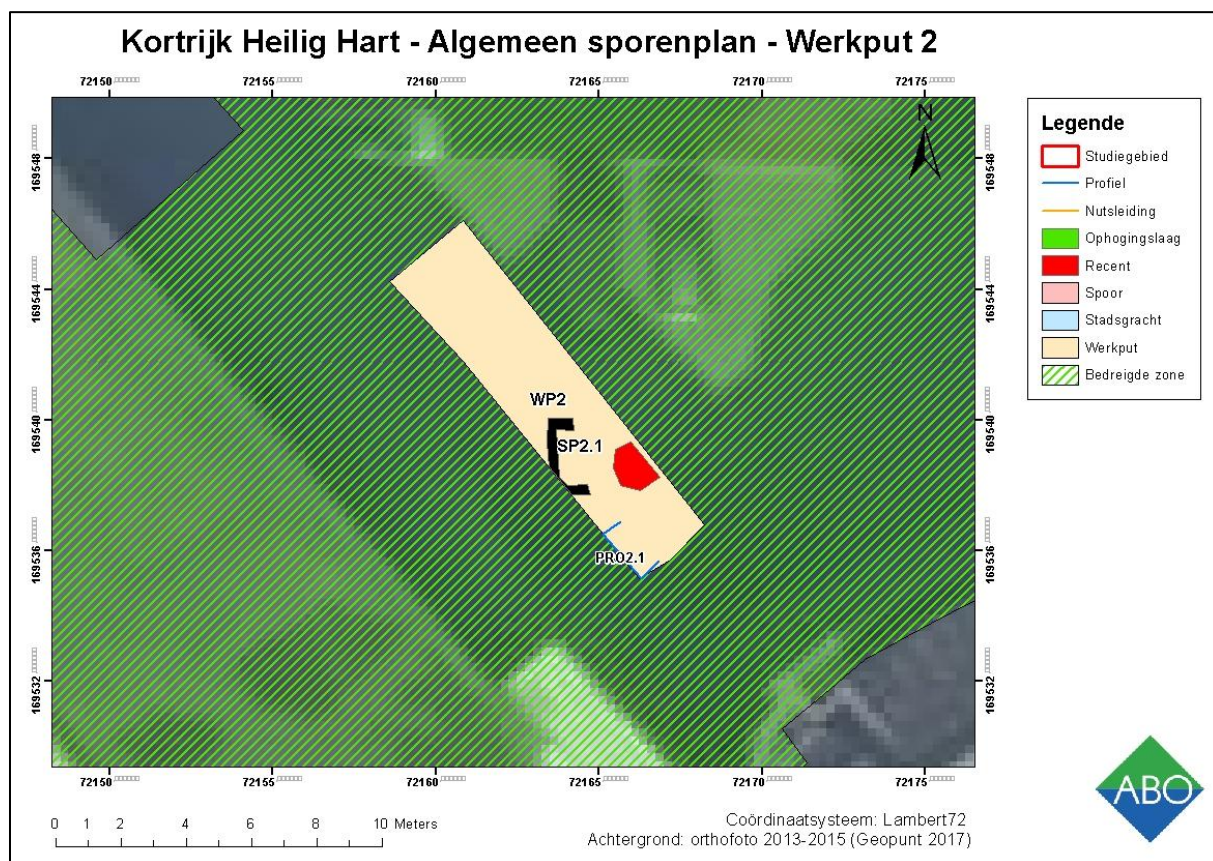
Figuur 87: Noordzijde van muur spoor 1.1

Langs de noordelijke zijde werden er geen versnijdingen vastgesteld, maar een lichte inwaartse versnijding. De noordelijke zijde van de muur vertoonde nog duidelijke sporen van een kalkwitsel.

Ter hoogte van het oostprofiel werd aan de zuidzijde van de muur een vierkante uitsprong, in verband gewerkt met de muur, geregistreerd die als steunbeer kan geïnterpreteerd worden.

2.3 WERKPUT 2

Figuur 88: Algemeen sporenplan van werkput 2 weergegeven op een orthofoto (2013-2015) (Geopunt 2017)

Werkput 2 werd aangelegd met een maximale breedte van 3m tot een diepte van 1,50m. Naast een ca. 1m dik recent ophogingspakket werden slechts de diepgaand verstoorde resten aangetroffen van een bakstenen beerputconstructie.

Figuur 89: Werkput 2 gezien vanuit het noorden

2.3.1 PROFIELEN

Werkput 2 wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een ca. 0,50m dik heterogeen ophogingspakket vermengd met puin aangelegd op de onderliggende natuurlijke zandleembodem. Mogelijks kan dit pakket in verband gebracht worden met de herinrichting van het terrein na afbraak van de bestaande constructies behorende tot het kapucijnenklooster tussen 1812 en 1819. Op deze bevindt zich een ca. 0,30m dik steriel pakket bestaande uit verspitte natuurlijke zandleem. Op deze werd, wellicht na de nieuwbouw in 1999, een pakket gemalen steengruis aangebracht in functie als stabilisatie voor een grindverharding.

Figuur 90: Profiel 2.1 in Werkput 2

2.3.2 ARCHEOLOGISCHE SPOREN

In Werkput 1 werden slechts de resten aangetroffen van een vierkante of rechthoekige bakstenen beerputconstructie (spoor 2.1). Van de constructie bleef slechts de noordelijke hoek bewaard. Het overige bleek reeds volledig uitgebroken, ten dele voor de aanleg van een ronde laat 19de of vroeg 20ste eeuwse waterput.

De beerput is opgebouwd in een oranje- tot donkerrode baksteen van 23-23,5x11-11,5x5cm gebonden met een vrij harde beide kalkmortel. De noordelijke en zuidelijke muur had een breedte van anderhalve steen, terwijl de westelijke muur een breedte had van 1 steen. Mogelijks fungeerden de noordelijke en zuidelijke zijmuren dan ook als draagmuren van een bakstenen overwelling. De breedte van de constructie bedroeg buitenwerks 2.40m en binnenwerks 1.75m. De lengte kon omwille van de verstoring niet meer achterhaald worden. De maximaal bewaarde hoogte van de constructie bedroeg nog drie baksteenlagen.

De gedeeltelijk bewaarde opvulling kenmerkte zich door voornamelijk baksteenpuin afkomstig van de putconstructie zelf vermengd met enkele fragmenten aardewerk.

De vloer van de constructie was samengesteld uit op hun kant geplaatste bakstenen van hetzelfde formaat als gebruikt voor het opgaande muurwerk.

Figuur 91: Bakstenen beerput spoor 1 (rood) en recente waterput (blauw)

Op basis van het schaarse aardewerk kan de opgave van de beerput in de loop van de 17de eeuw geplaatst worden.

- Aardewerk:

In de gedeeltelijke bewaarde opvulling werden in het totaal slechts 12 fragmenten aardewerk aangetroffen.

1 randfragment is afkomstig van een kom vervaardigd in lokaal/regionaal roodgebakken aardewerk. De rand is voorzien van een blokvormige rand met op de buitenzijde een geprononceerde decoratieve ribbel voorzien van een lobbendecor. De binnenzijde is bedekt met een donkergroen gekleurd loodglazuur aangebracht op een witte sliblaag. Een ander randfragment is afkomstig van een vetvanger met een brede blokvormige rand. De binnenzijde is voorzien van loodglazuur.

Twee bodemfragmenten met een gedraaide standring zijn vervaardigd in lokaal/regionaal roodgebakken aardewerk. Het geheel is bedekt met loodglazuur.

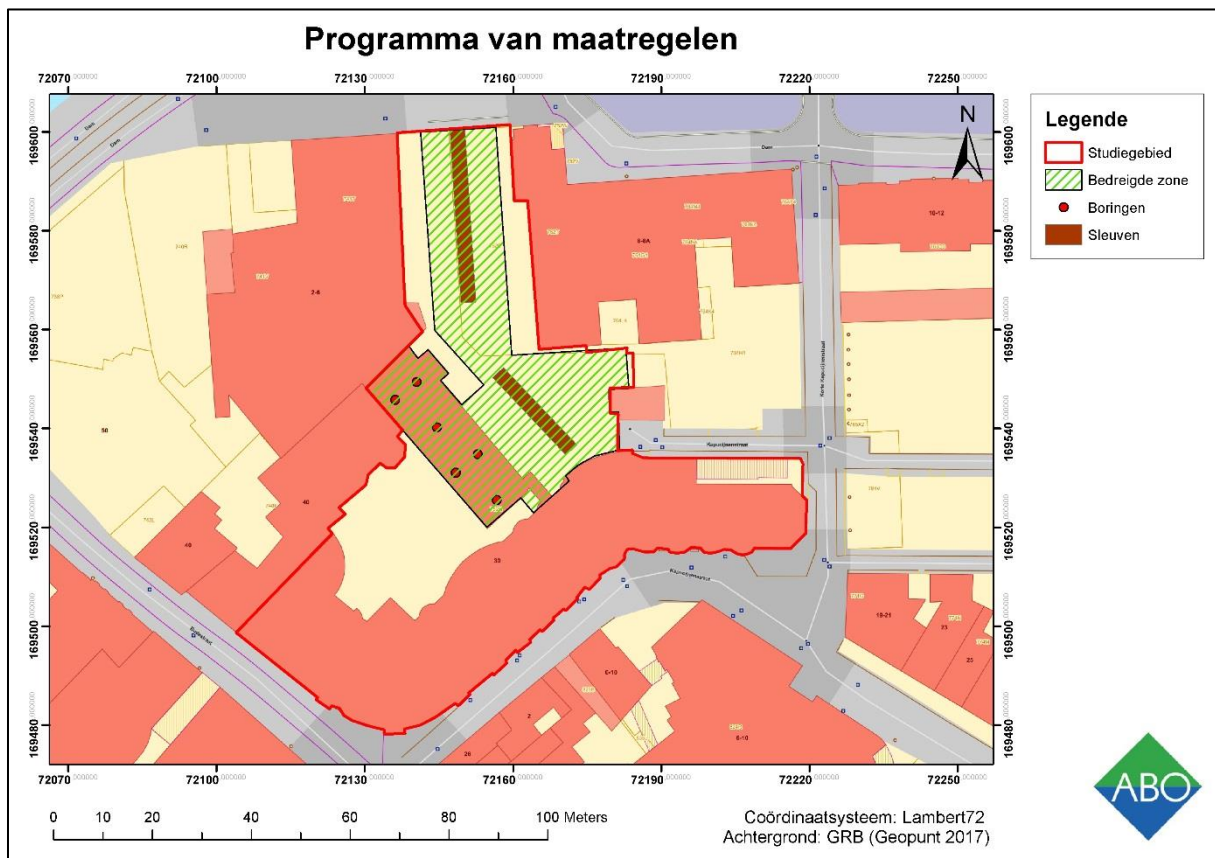
Tenslotte is er nog de aanwezigheid van 5 fragmenten afkomstig van een kleine kan vervaardigd in Rijnlants steengoed uit de regio van Raeren. De bodem vertoont een gedraaide standvoet. De buitenzijde is volledig bedekt met een bruin gekleurd en gespikkeld zoutglazuur.

Op basis van de technotypologische kenmerken kan het beperkte ensemble in de volle 17de eeuw gedateerd worden.

Op basis van de ligging van de constructie kan deze vrijwel zeker in verband gebracht worden met het Kapucijnenklooster dat zich hier werd opgericht in 1668 en afgebroken in 1812-1819.

2.4 LANDSCHAPPELIJK BOORONDERZOEK

Wat betreft de huidige te slopen zuidwestelijke woonvleugel van het Woon- en Zorgcentrum werd in het programma van Maatregelen voorzien om in de aanwezige kelder verdieping 6 landschappelijke boringen uit te voeren om eventuele aanwezigheid van archeologische sporen en/of – niveaus aan te duiden.

Figuur 92: Algemeen inplantingsplan met aanduiding van de geplande boringen

Doch omwille van de hoge grondwaterstand, waarbij het grondwater reeds doorheen het vloeroppervlak drong, werd afgezien van de geplande boringen.

Figuur 93: Huidige situatie kelder

2.5 KENNISVERMEERDERING EN WAARDERING

In Werkput 1 kon een gedeelte van de in de 18de of vroege 19de eeuw gedempte stadsgracht onderzocht worden. Op basis van de historische gegevens wordt hier een gedeelte van de stadsomwalling gesitueerd, aangelegd tussen 1353 en 1454. Deze werd finaal in 1684 door het Franse leger vernietigd. De stadsomwalling kenmerkte zich door de aanwezigheid van een brede gracht, een stenen stadsmuur aan de binnenzijde met op geregelde afstand een halfronde toren en een opgeworpen binnenwal.

In de grachtopvulling werd een dik dempingspakket vastgesteld vermengd met afbraakpuin en een weinig gebruiks aardewerk dat toelaat het pakket in de 18de of vroege 19de eeuw te dateren. Mogelijk kan de totstandkoming van dit pakket in verband gebracht worden met de afbraak van het Kapucijnenklooster in 1812-1819.

Een bakstenen muur aangelegd doorheen het dempingspakket kan mogelijk in verband gebracht worden met een perceelafbakening in de 18de of 19de eeuw.

Aanwijzingen voor de eigenlijke stadsmuur voorbeeld in de vorm van funderingen of een uitbraakspoor werden niet aangetroffen.

In Werkput 2 werden slechts de verstoorde resten aangetroffen van een postmiddeleeuwse bakstenen beerput die, gezien de locatie, in verband te brengen is met het in het begin van de 19de eeuw afgebroken Kapucijnenklooster.

Het onderzoek heeft toegelaten de historisch geattesteerde laatmiddeleeuwse stadsgracht precies in kaart te brengen. Het aangetroffen dempingspakket dat op basis van de aardewerk vondsten rond 1700 te situeren is, is vrijwel zeker tot stand gekomen tijdens de opgave van de stadsgracht in 1684.

De aangetroffen beerputconstructie in Werkput 2 kan op basis van de locatie vereenzelvigd worden met het voormalige laat 17de eeuwse Kapucijnenklooster.

3 INTERPRETATIE

3.1 DATERING

In Werkput 1 kon de precieze positie van de laatmiddeleeuwse stadsgracht, gedempt in de 18de of vroege 19de eeuw, aangeduid worden. Wellicht kan het dempingspakket gerelateerd worden met de afbraak van het Kapucijnenklooster tussen 1812 en 1819.

In Werkput 2 werd een gedeelte van een bakstenen beerput uit de 17de eeuw aangetroffen die in verband te brengen is met het voormalige Kapucijnenklooster opgericht in 1668 en afgebroken tussen 1812 en 1819.

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door een ca. 1,50m ophogingspakket en is het gevolg van onder meer de afbraak van het Kapucijnenklooster in 1812-1819 en de nieuwbouw van het H. Hart woon- en zorgcentrum.

3.2 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN:

- Zijn er nog archeologische resten van de stadsverdediging aanwezig? Indien ja, kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de stadsmuur, de aarden wallen en de gracht?

In Werkput 1 kon een gedeelte van de gedempte stadsgracht exact gelokaliseerd worden. Ter hoogte van het zuidelijke einde van de werkput kon duidelijk de insteek in de natuurlijke bodem waargenomen worden. Een ca. 1m dik pakket waarin 18de of vroege 19de eeuws aardewerk werd aangetroffen wijst op een finale opgave van de gracht.

Van de eigenlijke stadsmuur of eventuele wal werden er geen sporen aangetroffen. Het zuidelijke einde van Werkput 1 vertoonde een diepgaande verstoring als gevolg van de afbraak en de nieuwbouwactiviteiten in 1999. Mogelijk werden hierbij de nog aanwezige resten uit het bodemarchief gewist.

- Kan de destructie en afgraving van de stadsverdediging archeologisch worden vastgesteld?

Het dempingspakket met aardewerk uit de 18de of vroege 19de eeuw wijst ontegensprekelijk op de finale opgave van de functie van stadsgracht in dit gedeelte van het onderzoeksgebied. Aanwijzingen van de aanwezigheid van de stadsmuur in de vorm van een fundering of een uitbraakspoor werden niet aangetroffen.

- Stemmen de resultaten van het bureauonderzoek overeen met de resultaten van het getrapte proefsleuvenonderzoek?

De bekomen resultaten van het bureauonderzoek stemmen in grote lijnen overeen met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. De historisch aan te duiden positie van de stadsgracht kon bevestigd worden bij het onderzoek. Van de stadsmuur werd er echter geen spoor aangetroffen.

De aangetroffen beerputconstructie kon in verband gebracht worden met het Kapucijnenklooster uit 1668 en opgegeven en gesloopt tussen 1812 en 1819.

- Zijn er structuren aanwezig die gerelateerd zijn aan het kanaaltje Vuijl Leyken?

Er werden geen sporen aangetroffen die in verband te brengen zijn met het kanaal. Deze wordt gesitueerd onder de huidige te slopen gebouwen vleugel.

- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten (leerlooierskuipen, smederijen, pottenbakkerijen, e.d.) die traditioneel aan de stadsrand voorkomen?

Er werden geen aanwijzingen aangetroffen voor artisanale activiteiten.

- Zijn er structuren aanwezig in het binnengebied waar slechts weinig informatie over beschikbaar is op basis van de bureaustudie?

Er werden in het binnengebied geen structuren aangetroffen waar slechts weinig informatie over beschikbaar is op basis van de bureaustudie.

- Welke archeologische niveaus zijn er aanwezig binnen het studiegebied?

In Werkput 1 is er de aanwezigheid van de opgevulde stadsgracht, waarbinnen diverse vullingspakketten kunnen onderscheiden worden. In Werkput 2 was er slechts sprake van één niveau, bepaald door de aanwezigheid van een postmiddeleeuwse bakstenen beerput.

- Op welke diepte bevindt het archeologisch vlak zich?

Het archeologische niveau bevindt zich op ca. 1,50m onder het huidige maaiveld. De hogere gelegen niveaus worden gekenmerkt door dempingspakketten (Werkput 1) en/of ophogingslagen (Werkput 2). In Werkput 1 werd het tertiaire substraat aangetroffen onder de grachtovulling op ca. – 3m onder het maaiveld.

- Tot op welke diepte is het bodemarchief verstoord?

De verstoringsgraad gaat tot ca. 1,50m onder het huidige maaiveld en is het gevolg van de diverse bouwactiviteiten binnen het onderzoeksgebied.

- Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?

In 1999 werd een noodopgraving uitgevoerd tijdens de bouw van het rust- en verzorgingstehuis Heilig Hart. Er werd een bevaarbaar kanaal teruggevonden dat werd opgevuld tussen 1350-1600. Dit kanaaltje werd geïdentificeerd als het Vuijl Leyken (Despriet 1999).

Naar aanleiding van een uitbreiding van het woon- en zorgcentrum H. Hart, op de hoek van de Dam en de Korte Kapucijnenstraat in 2009, werd er tot op een diepte van -3.20mMV opgegraven. Hierbij werden een aarden wal en een daarop staande stadsmuur van de Bourgondische stadsomwalling teruggevonden. Deze stadsomwalling werd tussen 1353 en 1454 gebouwd en werd in 1684 opgeblazen door het Franse leger. Er werd ook zwaar metselwerk in baksteen aangetroffen dat niet verder onderzocht kon worden. De reden hiervoor wordt niet gegeven (Despriet 2010c).

- Uit welke periodes dateren de archeologische sporen en/of vondsten?

De in Werkput 1 aangetroffen stadsgracht werd aangelegd tussen 1353 en 1454 en gedempt rond 1800. De aangetroffen bakstenen muur met oost-west verloop dateert van ten vroegste rond 1800 of jonger. De in Werkput 2 aangetroffen beerput werd op basis van de weinige aardewerkvondsten gedateerd in de 17de eeuw.

- Wat is de bewaringstoestand van de archeologische sporen en/of vondsten?

Omwille van de grootschalige 19de eeuwse afbraakwerkzaamheden van het voormalige Kapucijnenklooster en de bouwwerkzaamheden van het H. Hart woon- en zorgcentrum, bleek het bodemarchief reeds diepgaand verstoord.

- Welke zones komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?

Rekening houdende met de aard van de aangetroffen sporen en structuren en van bodemverstoring lijkt het ons raadzaam om een archeologische werfbegeleiding voor te stellen om 1) dieperliggende structuren te vatten vooral naar het klooster toe en 2) de gracht volledig te vatten en stalen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek te kunnen nemen (zone B, programma van maatregelen)

Wat betreft de kelderverdieping van het te slopen gebouw waar het voorgestelde booronderzoek omwille van de hoge grondwaterstand niet kon uitgevoerd worden zal het uitbreken van de keldervloer en het verdiepen in functie van de bouwput archeologisch begeleid dienen te worden (cf. zone A, programma van maatregelen).

3.3 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING EN SAMENVATTING

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft toegelaten de positie van de laatmiddeleeuwse stadsgracht in dit areaal exact aan te tonen. In het meest zuidelijke deel van de werkput kon de grachtinsteek in de natuurlijke bodem geregistreerd worden. Duidelijke sporen van de finale opgave kunnen aangetoond worden in de vorm van een ca. 1m dik dempingspakket dat op basis van de aardewerkvondsten kan gedateerd worden rond 1800.

Sporen van de eigenlijke Bourgondische stadsmuur werden dan ook verwacht ter hoogte van de grachtinsteek doch hiervan werd geen enkel spoor aangetroffen. Wellicht werden deze weggegraven tijdens eerder uitgevoerde afbraakwerkzaamheden.

De aangetroffen beerput, die op basis van het weinige aardewerk opgegeven werd in de 17de eeuw, kan, op basis van de ligging, gerelateerd worden met het in het begin van de 19de eeuw afgebroken Kapucijnenklooster.

Wellicht ten gevolge de afbraak van het voormalige kapucijnenklooster in de 19de eeuw, de bouw van het voormalige Woon- en Zorgcentrum én de nieuwbouw van het huidige Woon- en Zorgcentrum in 1999 heeft reeds gezorgd voor een diepgaande bodemverstoring die reikt tot maximaal 1,50m onder het maaiveld.

Aangezien het landschappelijk booronderzoek niet kon worden uitgevoerd, wordt een **vervolgonderzoek in de vorm van een werfbegeleiding** geadviseerd voor de zone onder het te slopen gebouw.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		13 november2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		13 november2017
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		13 november2017

5 BIBLIOGRAFIE

Bogemans F, 2007. Kaartblad 29: Kortrijk. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

CadGIS 2016: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017

Despriet P., 1999. Archeologisch onderzoek in Zuid-West-Vlaanderen, *Archaeologia Mediaevalis* 22, 60-61.

Despriet P., 2004. Kortrijk: Hospitaal van O.-L.-Vrouw: noodopgraving, *Zuid-Westvlaamse Opgravingen* 54, 14-15.

Despriet P., 2008. Kortrijk: laat-middeleeuwse toren achter het O.-L.-Vrouwehospitaal, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2007. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 67, 14-17.

Despriet P., 2010a. Stads kernonderzoek in Kortrijk (W.-Vl.), *Archaeologia Mediaevalis* 33, 62-63.

Despriet P., 2010b. Kortrijk: Budastraat 23, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archeologische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 73, 9-10.

Despriet P., 2010c. Kortrijk: Hoek Dam en Korte Kapucijnenstraat, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 73, 15-16.

Despriet P., 2012. Kortrijk: nieuwe Leiepoort (1400-1782), *Archaeologia Mediaevalis* 35, 133-134.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2016: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 11 mei 2017)

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Heyvaert B., 2015. Archeologisch prospectie Kortrijk Oude Leiearm. Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie Rapport 2015/17, Ingelmunster.

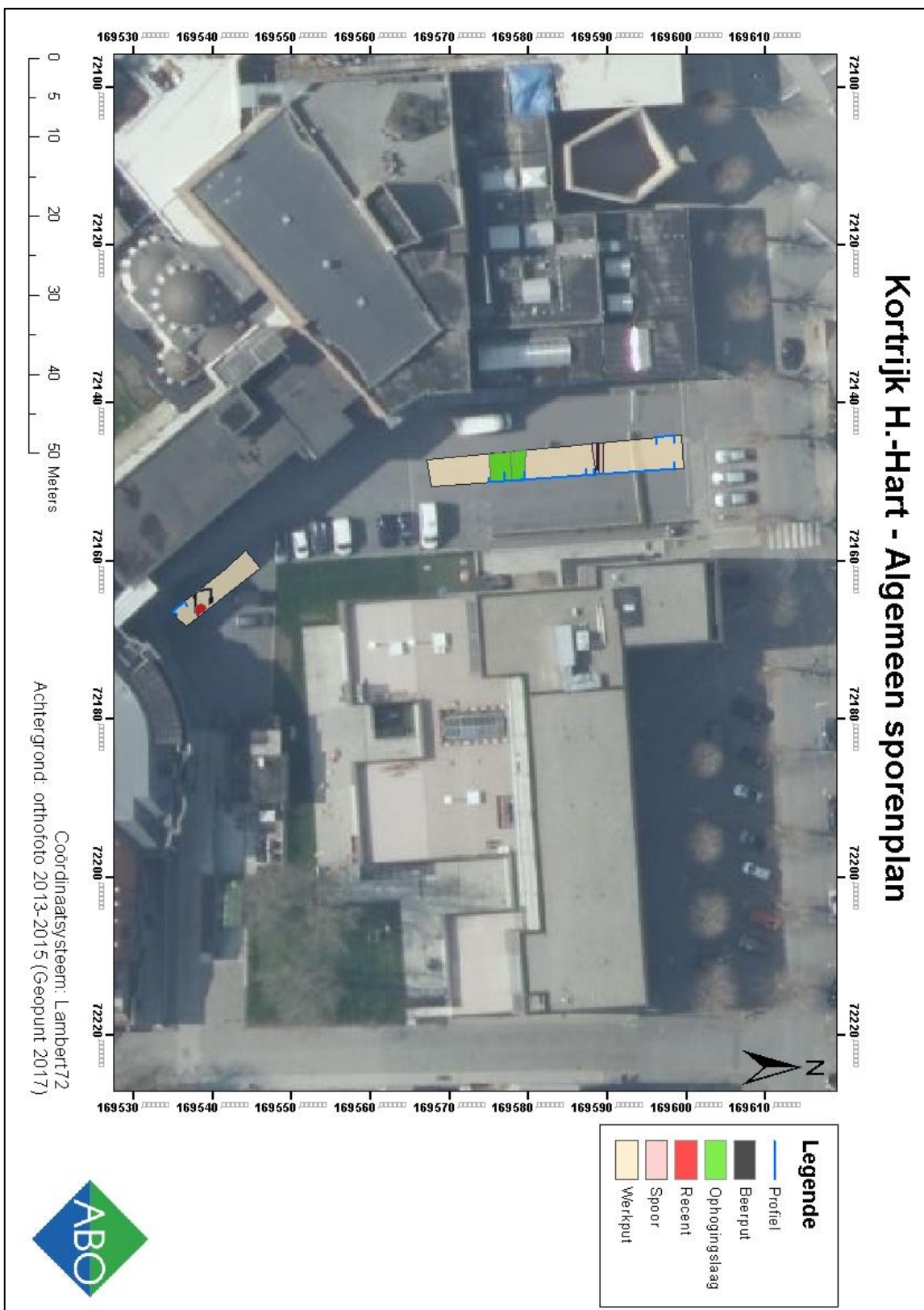
Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017

Mattelaer P., 2011. De windmolens van Kortrijk, *Leiegouw* 53.1, 5-77.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

BIJLAGE 1 OVERZICHTSPLAN

BIJLAGE 2 SPORENLIJST

WP	SP	Vla k	Secto r/vak	Datum	Vorm + afmetingen	(Harris) relatie met sp	Richtin g	Coup e nr.	(vaag/duidelijk), (Hom/Het), Kleur, textuur, inclusies, bioturbatie, (bij coupe: stratigrafie)	Interpretatie, datering	Vondst/ staal nr.
1	1.1	1		25/10/2017	lineair, 0,60m		O-W		Bk-muur, baksteen van 23-23,5x11-11,5x5cm, 6 bk-lagen onregelmatig verband, versnijding en fundering op los bk-puin	Na 1819?	
2	2.1	1		25/10/2017	Vierkant/rechthoekig		O-W		Gedeelte bakstenen beerput; baksteen van 23-23,5x11-11,5x5cm. Restant vierkante constructie Z. 2,40m buitenwerks, binnenwerks 1,75m.	17de E	

BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Profiel	Laag	Datum	Materiaalsoort	Verzamelmethode (AAVL, Cp, Afw, Pnt, Bemo, Residu)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaarskwaliteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/ secundair, ..)
1	2	2.1	1		1	25/10/17	AW	hand	12	17de E	1 randfragment kom, rood aardewerk, gelobde rand, binnenzijde groengekleurd loodglazuur op sliplaag, 1 randfragment van vetvanger, blokvormige rand, 2 bodemfragmenten gedraaide standing, geglazuurd, 5 fragmenten van kan, Rijnlands steengoed (Raeren), gedraaide standvoet, bruin zoutglazuur
2	1	1.2	1		1	15/10/17	AW	hand	26	18de/ vroeg 19de E	18 fragmenten van afwateringsbuizen, roodgebakken gres- aardewerk met zoutglazuur, 1 randfragment grape, roodgebakken, loodglazuur, geprofileerde rand, aanzet vertikaal oor, 1 randfragment voorraadpot, roodgebakken, loodglazuur, geprofileerde rand, horizontaal oor, 1 bodemfragment boterpot, Rijnlands steengoed (Westerwald), 1 wandfragment bord, majolica, 1 randfragment bord, faience, blauw decor, 1 randfragment